

ВИКТОР СУВОРОВ

ЗМИЕЯДЕЦА

Превод от руски: Иван Тотоманов, 2010

chitanka.info

ПРОЛОГ

— И какво, през целия си живот не си убил нито един човек?

— Ами така излиза: нито един.

— Ама съвсем нито един?

— Не се получи някак.

— Нито веднъж? Никога?

Младежът съвсем се притесни.

— Никога.

— Голям терк си! На двацет и една ще станеш, а да не...

— Просто такъв ми беше животът, че...

— Помисли малко де, спомни си. Като младеж например...?

Поне един... или като дете?

— Не съм убивал.

— Тогава защо те пращат при нас?

— Не знам. Имам заповед да се явя — явявам се. Началниците си знаят работата.

— Какъв беше досега?

— Разузнавач наблюдател на Ярославската гара, осми перон.

Изпълнителите се спогледаха, чак подсвирнаха: на това му се вика кариера!

— Ти, момче, явно си много гъст с началниците: от разузнавач наблюдател направо помощник-изпълнител в Лефортово! Никой не е рипал толкова високо досега. Такава заповед може да я подпише единствено народният комисар другарят Ягода.

— Точно той я подписа.

— И кой ти е гърбът в кариерата, я кажи.

— Не знам кой ми е гърбът. Честна комсомолска, не знам. Нямам гръб. Никого нямам. Безпризорен бях. Знаете я колонията за безпризорни на НКВД „Дзержински“ в Болшево, нани? Там бях. Превъзпитаха ме, възпитаха ме и — в разузнаването. Две години бях наблюдател на десети перон, после ме повишиха — прехвърлиха ме на

осми. Изкарах там една година, обещаха да ме преместят на седми заради ударен труд — и хоп: заповед за помощник-изпълнител...

— Не се връзва нещо. Не стават така тия работи. Хората цял живот драпат да се изкатерят толкова високо. Опашката, дето чака за групата ни, е по-дълга от Беломорско-Балтийския канал. Заслужили дейци се натискат — не ги вземаме... Изпълнители от републиканските комисариати и те, майстори с дългогодишен стаж...

— А мене директно при вас...

— Ние обаче може и да не те приемем в колектива си, какъвто си неук. За чий си ни?

— Това ли да докладвам в секретариата на другаря Ягода? Заповедта е подписана лично от него.

— Срещу заповед не се рита. Обаче нашият колектив е сплотен. Ако не се впишеш, ще те изчушкаме. И другарят Ягода даже няма да може да ти помогне. Сам ще поискаш да се махнеш. Нашата работа е сериозна. Ние слагаме последната точка на всяко дело. Акъл трябва за това, ей. Дай сега да те проверим как си с акъла. Готов ли си?

— Готов съм.

— Значи слушай сега: преди изпълнението трябва да сме сигурни, че лицето е точно това, което ни трябва. Затова клиента ни го водят тук. Точно в този кабинет. Клиентът не знае, че веднага ще го... разбираш. Обстановката е предразполагаща, както виждаш, на прозореца дори има перденце. Аз седя на бюрото. Делото е пред мен. Прелиствам го. Тук много държим на възпитанието. Предлагам му да седне. После въпросите — име, презиме, дата на раждане... На бюрото, до дясната ми ръка, кутия „Казбек“ и кибрит. Ти какво ще си сложиш до лявата ръка?

Младокът заби поглед в тавана. Но на тавана нямаше отговор. Погледна през прозореца. Но и там не намери нищо интересно. Наложил му се да се сеща сам. И той се сети:

— Курабийки.

Изпълнителите се спогледаха. Мълчаливо се съгласиха: правилно мисли момъкът.

ГЛАВА 1

1

— Аз съм Йоланта.

— А аз... — Той се замисли за миг. — Аз съм Иван Иванович.

— Много ми е приятно да се запознаем, Иван Иванович.

— На колко години си, Йоланта?

— Вече на осемнайсет — без изобщо да мигне, излъга Йоланта.

— И... колко вземаш?

— Три рубли.

— Ти да не си луда?

— Ами намерете си по-евтина.

— Две стават ли?

Йоланта измери с преценяващо присвити очи дълбините на бездънното небе и се съгласи:

— Може и две, обаче парите предварително.

Толкова бързо се съгласи, че той чак съжали: можеше да каже рубла, че даже и петдесет копейки. Но казано — свършено.

— Добре. Обаче къде?

— Имам къде.

— И къде?

— Оттатък площада пред гарата, през трамвая и зад ъгъла. Там има кръчма и зад нея конюшня. В плевника на конюшнията. Никой не ходи там.

— Добре. Обаче парите — като стигнем. Да не ми избягаш с тях.

— Ах, какви сме недоверчиви... Вървете след мен, обаче по другия тротоар. И не ме зяпайте непрекъснато. Все едно се разхождате. Все едно не ме познавате и изобщо не ме забелязвате.

- Дай пак от самото начало.
- Другарю генерален комисар на Държавна сигурност, всичко беше както винаги. Обаче спухахме гума...
- Трябваше да я смените.
- И резервната беше спукана.
- Трябваше да се обадите.
- Обадох се, никой не вдигаше, пак се обадох...
- Ясно. Колко закъсняхте? Два часа и девет минути.
- И?
- Стигнах на Ярославската гара със закъснение. Претърсих всичко. Нямах го.
- С милицията свързахте ли се?
- Не, разбира се.
- Правилно. На въпроса: къде е той?
- Не знам. Все едно е изчезнал вдън земя.
- Владивосток-Москва на първи перон ли пристигна?
- На първи, както винаги.
- Проверихте ли кой е бил на смяна на първи?
- По график е трябвало да е Звонарьов, агентурен псевдоним — Гушата. Обаче той е на преподготовка. Вместо него е бил Змиеядеца, от осми перон.

3

— Здравейте, Змиеядецо.

— Здраве желая, другарю народен ко...

— Вкъщи съм просто Генрих Григориевич.

Генрих Григориевич му подаде ръка. Змиеядеца стисна нежните бели пръсти на народния комисар на вътрешните работи.

— Заповядайте, седнете.

Змиеядеца сяда, обаче не дреме: забелязва как народният комисар незабелязано избърсва под масата ръката се с кърпичка — батистена кърпичка, с монограм — и после я хвърля в кошчето. Пак така незабелязано. Но Змиеядеца не току-така е бачкал цели три години на Ярославската гара като разузнавач наблюдател. Всичко вижда Змиеядеца. Но се прави, че не вижда. Така е научен. Знае, че големите началници много се грижат за ръцете си. Предшественикът на другаря Ягода, другарят Менжински, беше същият — дойде в колонията в Болшево и се ръкува поред с всички безпризорни. А после мръдне някъде на скрито, та да не го видят, и си мие ръцете със спирт от специална туба. И момчетата си му го казаха един път: по-добре да не им стиска ръцете и после да си мие неговите, ами да вземе да им даде тубата, още повече ще го обичат...

— И така, скъпи Змиеядецо, вече сте на нова работа.

Змиеядеца се зачуди какво по така да отговори, но не измъдри нищо умно. И само кимна.

— Харесва ли ви?

— Че как!

— Аз ви издигнах толкова високо, знаете го.

— Благодаря ви, Генрих Григориевич.

— Засега заповедта е предварителна, но ако работите добре... ще я подпиша окончателно.

— Ще се старая.

— Сега на въпроса. Първо подпишете ето тук. Че ще пазите тайна. Никога не сте били във вилата ми, никога не сме се срещали, никога не сте говорили с мен.

— Ясно.

— Щом ти е ясно, подписвай. И ела да излезем в градината.
Вътре е задушно.

— Люска!

— Да?

— Какъв е тоя, дето си го довякла ма, кучко?

— Балък.

— Ама той е чекист.

— Че аз откъде да знам?

— Погледнете тези десет снимки, другарю Змиеядец. Виждали ли сте вчера някое от тези лица на първи перон на Ярославската гара?

— Да, ето този. Бързият влак Владивосток-Москва пристигна в петнайсет и десет. Лицето слезе от шести вагон.

— Момент, момент... Влакът има дванайсет вагона. В Москва слизат всички пътници. Посрещаните са цяла тълпа. Смяната ви е осем часа. За тези осем часа идват и заминават десетки влакове. И вие сте го видели? И сте го запомнили? Привлякъл е вниманието ви с нещо, така ли?

— Не, с нищо. Но аз ги оглеждам всичките. Такава ми е работата.

— Продължавайте.

— Беше със сив костюм, с шапка, с чанта. Според мен чекист. Дребен началник.

— Не, не. Не е чекист. Защо решихте, че е чекист?

— Много чекисти съм виждал. И предположих, че...

— Сгрешили сте.

— След петнайсетина минути, когато перонът се разни, той пак дойде. Явно търсеше някого.

— А после?

— После си тръгна.

— Този човек е изчезнал. Как мислите, че е станало?

— Най-вероятният вариант е следният: балъкът кълве на пачавра и апапите го тарашат.

Народният комисар се намръщи.

— И какво ще рече това на човешки език?

— Извинете, Генрих Григориевич. Значи човекът пътува във влака почти две седмици, като преди това вероятно е плавал до Владивосток с параход четири, дори пет дни, уморен е и най-после стига в Москва, слиза на перона, никой не го посреща, той чака, обикаля, пак чака, а на площада на Трите гари работят доста момичета и...

— И после?

— После въпросната шантонерка го води в някоя дупка и му предлага първо да пийнат. Тя пие първа, разбира се, шафрантията му с шафрантия, и чак после му налива. Тук целият номер е в ловкостта на ръцете. Той също отпива — и изключва тотално. Тогава вече идват аверите ѝ и му прибират дрешките, портфейла, часовника — каквото има...

— А него?

— Него го хвърлят под някой мост или на гробищата. Като се свести на другия ден, нищо няма да помни, само главата му ще се цепи. Виж, ако е чекист, тогава е по-сложно.

— Защо да е по-сложно?

— Защото, като му отворят портфейла, веднага ще разберат какъв е. А с чекистите шега не бива — после ще ги търси до дупка. И значи, за да не ги търси...

— Този човек трябва да се намери. Може би е още жив. Много е важно. Осигурих ви нечувано повишение, ще ви дам и квартира, ще ви уредя бъдещето, на новата си работа получавате много пари и имате много свободно време. Значи през цялото си свободно време го търсите. Ще докладвате само на мен. Как мислите да почнете?

— Ами както се почва винаги, другарю генерален комисар на Държавна сигурност, вие го знаете по-добре: оповестяват се всички районни отдели на НКВД в Москва и Подмосковието, претърсват се всички бордеи и съмнителни места, всички изоставени сгради, всички паркове, разпращаме снимката му навсякъде...

— Не, така няма да стане...

— Тогава остава само един начин: да намерим момичето. Познавам всички курви, които бачкат на Трите гари, обаче никоя от тях няма да се хване на тая работа. Пък и няма да я пратят, де. За тия неща слагат външни. Нова.

— Вчера на гарата... забелязахте ли външна? Нова?

— Забелязах.

— Какво ви трябва, за да я намерите?

— Дайте ми картотека на всички малолетни проститутки и крадли в Съюза. Желателно по райони — от Москва до на майната си. Второ: във всяко московско училище всеки клас в края на учебната година си прави обща снимка... Трябва да се съберат всички снимки от

всички училища, детски домове и колонии за непълнолетни от последните две-три години... Много младичка ми се стори тая.

— Нищо не трябва да се събира. В НКВД вече сме ги събрали. Ще ви осигуря помещение. Но ако... ако не е от Москва?

— Тогава продължавам с Ярославъл, Тула, Твер...

— Утре много работа ли имате в Лефортово?

— Не, два дни съм в почивка, а после имаме само един за изпълнение, зиновиевец от процеса.

— Ще направим така. В градината — ето там, зад ябълките и люляка — има къщичка. Празна. Ще ви подготвят условия за работа, легло, ще ви носят храна. Поръчвайте на готвача каквото пожелаете. Секретарят ми Павел Петрович ще ви достави каталозите на малолетните престъпнички, а после и снимките от всички московски училища. Почвайте работа веднага.

Вилата — по-скоро имението — на народния комисар на вътрешните работи на СССР и генерален комисар на Държавна сигурност Генрих Григориевич Ягода е в селището Комунарка. Пак тук има полигон за разстрел, който по размаха на дейността си изобщо не отстъпва на полигоните в Бариша, Бутово, Струмилино и дори в Куропати.

Хубавото е, че е близо до Москва. Най-главните врагове ги разстрелват в столичните затвори. Но то е, така да се каже, ръчна изработка. Много рядко се случва някоя нощ да разстрелят по трийсет-четирийсет. Когато се налага да разстрелват по триста-четиристотин, ги карат тук, зад високата сива ограда.

Хубаво е и това, че не се налага да се охраняват много обекти. В Комунарка всичко е събрано като в букет — и вилите на ръководството, и почивният дом на чекистите, и учебният център с малко стрелбище, и — естествено — ограденият спецучастък.

Красотата е неописуема. И тишината — когато няма разстрели. Но и разстрелите не я нарушават много: вековните борове и зелените ели заглушават стрелбата.

Градината на народния комисар е огромна. Ябълки, вишни, цариградско и френско грозде, черно и червено, къпини. А по-нататък, навътре, море люляци и офика. И сред тях — дървена къщичка. Павел Петрович Буланов, секретарят на народния комисар, я е напълнил със снимки. Званието на другаря Буланов е старши майор от Държавна сигурност. На петлиците му има два ромба, като на армейски комдив. При капиталистите щяха да го водят генерал-лейтенант. В работническо-селската държава обаче генерали няма и не може да има. Генералите са отживелица от проклетото минало.

Павел Петрович е приветлив и мил. Все пита може ли да помогне с нещо. Обаче с какво може да помогне? Нали единствено Змиеядеца е видял хубавкото момиче в тълпата — и веднага се усети, че не е нито пристигаща, нито заминаваща, нито посрещачка, нито изпращачка. А

какви други се въртят по и около гарите? Само онези, които работят тук — кои на щат, кои не.

Всичките на щат на Ярославската гара Змиеядеца ги познава. Тя не е от тях. Следователно...

Целият под е затрупан с папки със снимки. Всички маси и шкафове. Змиеядеца работи. Само готвачът го откъсва от време на време от работата му. Личният готвач на наркома. Забранено му е да влиза в къщичката. За работата на Змиеядеца знаят само другарят Ягода и другарят Буланов. На готвача му е наредено три пъти на ден възпитано да почука на вратата и да попита: какво ще благоволите?

Змиеядеца благоволи боровинкова водка и вареники с вишни със сметана. Водка само сто грама. За апетит. А варениките на корем. А за закуска? И за закуска вареники. И за обяд. И после пак.

Масата е със синя покривка, под дърветата. На сенчица. Сега му е времето човек да му пийне едно хубаво и да се просне да спи под вишните. Обаче няма време. Нощ, ден и още една нощ, и още един ден. Три часа сън, после още два и още три.

— Ето тази.

— Сигурен ли сте?

— Много прилича.

На Красная Пресня, точно до затвора, се издига висока ограда. Не стига че е висока, ами отгоре има и бодлива тел. Вратите на портала са железни, с червени звезди; охраната на пропуска е въоръжена и гледа строго. Тук е военната рампа.

Зад оградата има казарми. Дълги и ниски, солидни, строени още по времето на Негово величество Николай Александрович. Прозорците са под самите стрехи, метър високи, два и половина широки. Приличат на оръдейни амбразури. Подът е с плочки. На вратата стои дневален. Тук не се влиза току-така. От лявата и от дясната страна на главното помещение са спалните. Креватите са войнишки, железни. На два етажа. 160 места в дясното спално, 160 в лявото. Това е ергенското общежитие на 1-ва бойна група на Пети отдел на Главно управление на Държавна сигурност на НКВД. Змиеядеца живее тук. Може да влиза и да излиза когато си иска. Ако ще посред нощ, ако ще призори. Змиеядеца си има легло и шкафче, а в металния гардероб — още едно, с катинар. Там държи един шинел с отпрани петлици, ботуши, обувки, произведени от фабрика „Скороход“, брезентово наметало, полушубка, шапка кубанка, валенки с гумени галоши, три ризи, още един панталон, бельо, револвер с патрони и бокс.

Бокса си го направи сам. Събра куршуми на стрелбището, стопи оловото и го изля в готовата вече форма. Боксът обаче не става за носене в джоб — тежи много и го къса. Затова Змиеядеца поръча да му ушийт кожен калъф и си го носи на колана. На дежурства ходи с револвера, разбира се, а бокса го носи просто така, за всеки случай. Федя Щуреца, който знае всичко, отдавна му е обяснил, че освен бокс се казвало и кастет, което пък идвало от френските *casser* — чупя, удрям, блъскам, и *tete* — глава. И че *casse-tete* означавало всъщност главоблъсканица. Змиеядеца обаче си го знаеше бокс.

Седи Змиеядеца на кревата, на синьото сукнено одеяло на черни черти, и мисли. Уж всичко е хубаво. И не е съвсем хубаво. Новата му работа на помощник-изпълнител е интересна, увлекателна, почетна, добре платена. В дните на изпълнение се полагат по сто грама водка,

обаче дават по кой колкото иска. Елдената каша е с масло, дават и кюфтета допълнително. Какво му е лошото? Не му харесва обаче тая история с изчезналия на Ярославската гара.

В ъгъла Федя Щуреца чете. Федя вечно чете. Ще се поболее от четене. Змиеядеца сяда при него.

— Ей, цайс, я кажи как са водили следствието при цар Иван?

— Има два варианта: със следи и без.

— Как със следи?

— Най-лесният начин е с връв — претриват ръцете, краката, корема и най-нежните места.

— А без следи?

— Начините са много. Просват те по гръб, разпъват ти ръцете и краката, връзват ги, слагат ти на гърдите и корема голям бакърен поднос и почват да трупат върху подноса тежести — докато не те сплескат...

— Кое злодейство е било най-страшно?

— Покушение срещу царя, естествено. Викне някой, и последният мужик да е: „Слово и дело“, и става тя, каквато става.

— Защо „слово и дело“?

— Така били решили. Няма значение къде го викаш — на площада ли, в кръчмата ли, след това никой не смее да те пипне. Напротив, всички са длъжни да те пазят. Тези думи означавали, че знаеш за някакъв заговор. И трябвало да те заведат право при царя. А който тръгнал да пречи, чакали го мъчения и нажежено желязо — как така ще пречи на правдата?

— Ами ако съм викнал „слово и дело“ на майтап? Викнал съм, обаче не знам нищо?

— Тогава ще те закачат на кука, под ребрата. Да не си правиш майтап. Или ще те сложат в казан, ще запалят под казана огън и ще те сварят жив. Не можеш да изскочиш — казана го пазят юначаги с чукове. А може и да те увесят с главата надолу, на две въжета, та да си разкрачен. И после да те срежат на две половини от горе надолу, чак до главата.

— Ясно — каза Змиеядеца и — кой знае защо — въздъхна дълбоко и тъжно.

Отиде да вземе плик и лист, взе и мастилница и перодръжка със скърцащ стоманен писец. Седна на леглото си и написа на плика:

„Красная Пресня. Военна рампа. Потърсете Змиеядеца“.

Дълго мълча, вперил неவிждащ поглед в чистия лист. После решително написа с големи, само главни букви: „СЛОВО И ДЕЛО“.

ΓΛΑΦΑ 2

Краят на лятото е. Вече почти мирише на есен. И скоро пак на училище. В десети клас. И не искаш.

Московчанката, онази, която Змиеядеца беше разпознал на една от снимките, неизвестно защо се изпокара с всичките си приятели и приятелки. За глупости. И напук на всички взе че замина при дядо си в Украйна. В Конотоп. Малък град. Древен. Дядо ѝ се зарадва. Спомниха си едно време. Понеже никой не го помни, даже НКВД.

Момичето седя в къщата на дядо си до обяд. И целия следобед. Почна да се свечерява. А вечер не я съдържаше вкъщи. През улицата пък — тухлен зид. Зад зида — едновременен парк. В парка — танци. И вълшебна музика, направо те омагьосва...

Внезапно гръмна божествена мелодия — „Амурски вълни“. Странна работа — за русите Амур е река, велика, могъща, свирепа, своенравна, коварна, а за французите „амур“ е любов. Може пък да са свързани някак си тези неща. Любовта също е велико нещо, могъщо нещо, свирепо и коварно. И пак съвпадение — при тях „амурните“ истории са измислици, обаче такива, че направо да се разплачеш. „Амурски вълни“ пък е такава мелодия, че трябва често-често да мигаш, за да не се разревеш.

С две думи, мелодията се разля над стария парк и вече нямаше сила, която да задържи девойката в къщата на дядо ѝ. С вериги да я вържеш — ще ги изтръгне и ще литне с тях.

А дядо ѝ ѝ казва: тука не ти е столицата, момиче. Това тука е Конотоп. Пълно е с всякакви отрепки. А тя вече лети към парка като с крила. Не можеш я спря нито с думи, нито с ключалки, нито с решетки.

До входа е далече. Целият парк е ограден с тоя тухлен зид и влизат е чак от другата страна. Иначе — ако прескочиш стената — е съвсем близо. Обаче се налага да заобикаляш: покрай високия зид до ъгъла, после зад ъгъла и пак покрай зида, после пак завиваш — и чак тогава виждаш осветения вход.

Добре че лятото е сухо. Вятърът вдига прахта по улицата на облаци. Ако завали, по тукашните улици не може да се мине. В Конотоп и конете затъват в кал до корема. Добре че до неизбродната кал има още цял месец.

Привечер е хубаво. Привечер е светло. И я жегна: обаче ще се връщам по тъмно. Лампи има ли? Къде са? Ето една — чак на хоризонта. Обаче дали ги включват вечер конотопските другари, или правят икономии?

Зави зад единия ъгъл. Зави зад другия. Стигна. Над входа — букви цял човешки бой: „Животът стана по-хубав. Животът стана по-весел. Й. Сталин“. Купи си билет. Влезе и сама се напсува: паркът беше обрасъл като тропическа гора. Алеята стигаше до площадката за танци. Покрай нея светеха лампи. И на дансинга също. Обаче иначе целият парк тънеше в мрак. А мутрите...

Знаете ли какви мутри има в конотопския парк?

Не, не знаете.

Режисьорите би трябвало да снимат филмите си за престъпници и убийци в конотопския парк. Веднага ще им дадат Оскар за сюрреализъм.

Момичетата в конотопския парк също са сюрреалистични. Вулгарно нацапотени. И от същия престъпен десен. Даже с татуировки.

Милиционерът в конотопския парк бди за реда просто за очи; неговите са кървясали, цигарата му виси устата, на дясната ръка има сива котва, на лявата с разкривени букви е изписано „ВАСЯ“.

Забелязаха я. Изпод козирките ниско над очите 4 насилващи погледи. Един поглед най не й хареса. Този поглед не само я насилваше, но и я убиваше.

— Змей, глей я тая!

— А, не, Гуцер, не ми лови окоето. Малка е. След две годинки.

— Ей, много ти порасна работата, Змей. Вече и агнешко не ядеш. За мене си е таман. И за момчетата ми. И на фуражката ще я пуснем даже. Ти си чакай двете години, ама няма да я дочакаш. Ще я оправим и ще я бастиσαμε.

— Бе значи влачат се тука всякакви, а после ние да ги лежим по 153-ти член.

— И по 136-и.

Нямаше откъде да знае момичето членовете на Наказателния кодекс от 26-а. Обаче разбра: свърши младостта. Отиде си. Избяга. Още щом влезе в парка — и край на младостта. Оттатък оградата — живот, пълен с розови мечти. Отсам — истинският, на големите. Без надежди и илюзии. И последните часове на този живот свършват. Е, както и да е. Докато наказваните според съответните членове деяния не са извършени, тя ще си танцува.

Тук трябва специално да отбележим: тя страшно обичаше да танцува и беше страхотна танцьорка. За танци беше родена, за танци беше изваяна. И в главата ѝ не се задържаше дълго нищо освен танци. На закрити прожекции за децата на привилегированите гледаше чужди филми, които не се препоръчваха на хегемона на революцията, пролетариата сиреч. И щом видеше в някой филм някой танцувално-чужбински иширет, по цяла нощ не мигваше, отработваше го. Знаеше поне толкова танцувални номера, колкото великият Капабланка — шахматни. Всеки път излизаше на дансинга като на своя последен и решителен бой: или ще надиграе всичките си съпернички, или ще падне и ще умре с вдъхновената смърт на онзи герой, който отдал всичко, дори живота си, на великото дело за освобождението на работническата класа. Животът се дава само веднъж и трябва да го изживеем така, че да не съжаляваме мъчително за безсмислено пропилените години.

И тя не съжаляваше мъчително, и годините ѝ не бяха пропилены безсмислено. В живота ѝ имаше смисъл, имаше цел. Велика и проста, и ослепителна в простотата си: да се научи да танцува така, че като подскочи на паркета, да може да се завърти три пъти! Страхотна мечта, нали?

И тя значи живееше и още не беше умираше нито веднъж. Защо да умира, след като надиграваше всичките си съперници на дансинга? А колкото до тройния пирует — щеше да го постигне. Непременно щеше да го постигне!

И си живееше хубаво в ритъма на валса и в грохота на чужбинските танци. Но тъкмо танците я погубиха. И какво ѝ оставаше в сегашната ситуация? Единствено да танцува, разбира се.

Музиката в конотопския парк — като навсякъде в огромната страна: Утьосов и Шулженко. Освен тях двамата стари валсове: ту амурски вълни, ту дунавски, ту манджурски хълмове.

Канят я непрекъснато. Тя не отказва на никого. Танцува като пощуряла. Ако музиката от време на време не спира, ще танцува вечно, а така ѝ се налага все пак да спира. Да, за звезда на естрадата е родена, да приглася на великите певци и да танцува около тях. И така щеше да стане, ако онази вечер не беше попаднала на конотопския дансинг. От тази вечер житейският ѝ танц промени ритъма си и тръгна в друга посока.

Далече от естрадите.

Гърми оркестърът. Хубаво ѝ е в музиката. Забравила е всичките си страхове. Изтощи поне десетина кавалери, капнаха като круши. Вече никой не я кани. Е, какво толкова, тя може и сама. Да, може. За почуда на всички. И повярвайте ми, танците ѝ наистина са достойни за почуда. Някъде наблизко в черните храсти пребиват някого. Дълго. Безмилостно. Долита пъшкане, жалостиви стонове. И някой крещи страшно, и пронизителни свирки разцепват нощния мрак и вещаят още бой. Мицифаите идат — спускат се над конотопския парк като реещи се буревестници.

А щом са буревестници, значи иде буря. Буря! Страшна буря иде!

И дойде.

Избухна бой, каквито избухват само в Съюза и само на танци в централните паркове на провинциалните градчета.

Отначало все едно порив зъботрошителен вятър прелетя над тълпата, олюля някои, преви други. И стихна. И миг след това с ураганен вой връхлетя боят. Блеснаха мълниите на десетки ножове, над главите щръкнаха тояги и колове, черепи запукаха като кокосови орехи, раздрънчаха се стъкла от строшени шишета. Много е сгодна недопитата половинка да цапардосаш някого по чутурата. И изобщо не ти е жал, че я трошиш в чужда глава. Дори за недопитата водка не ти е жал. Е, жал ти е, разбира се. Но не кой знае колко. Водката си е почти спирт. И докато тече по пукнатата глава и по забилите се в черепа стъкла, стерилизира раните. Водката е и антисептик, и анестетик. Народна медицина сиреч. Така че, като разбиваш шише в главата на ближния си, не забравяй: в шишето трябва да е останало нещо. Да удряш някого по главата с празно шише, си е направо варварство. Нашият велик народ не прави такива неща.

Да пръснеш недопито шише в чужда глава, има и това предимство, че в ръката ти остава прободно-режещо оръжие, И можеш да го завреш в лицето на противника. И руският народ го завира. И реже лица с бръснарски ножчета. И гръкляни реже. С наточени като

игли велосипедни спици избобжда очи и пробобжда кореми, задници и други места, за които по-добре да не говорим. За страничния наблюдател наточената велосипедна спица — викат ѝ шпага — е страховитото оръжие. Но същата тази шпага говори в полза на моя велик народ. В полза на литературните му наклонности. Дали пък не идва от Д'Артанян?

Момичето е само на дансинга. И продължава да си танцува. Че какво толкова — тя няма нищо общо. Боят реве като ураган. И валсът се носи над парка:

Кра-си-ви а-мурски вълни...

3

И внезапно тя спря. Опомни се. Спря, защото ревът на боя заглуши рева на музиката, а да танцуваш без музика е като... А бе разбирате. Хвърли поглед към големия часовник на кулата и се вцепени: дванайсет без една. Трябва да се прибира. Скочи от площадката и тръгна по единствения път, по алеята към изхода. А точно там е центърът на тупаника. Няма как да се провере. А и дори да се провере — пред вратите цяло ято униформени буревестници набиват смирение в главите на народа с гумените си палки. И са прекалено старателни — размахват палките, все едно изтупват кремълските килими преди исторически конгрес на родната партия.

Не, не може оттам. Шмугна се в храстите, в непрогледния мрак. След прожекторите не вижда нищо, пред очите ѝ само шарени кръгове. Тя обаче се промушва през препятствията като прилепче, само полата ѝ шумоли. Една от прочутите ѝ предшественици точно в същата ситуация, докато бягала в полунощ, си изгубила стъклената пантофка. Историята за пантофката, колкото и приказно да звучи, си е чистата истина. Древното предание се потвърди изцяло от съвременния опит. Докато бягаше, нашето момиче веднага си изгуби лявата обувка, а на дясната ѝ се строши токчето. И по-добре: без токчета скоростта е по-голяма. Трябва да отдадем дължимото и на страстта ѝ към танците. Съвременните танци от десетилетия са обект на порицание — били напразна загуба на енергия от страна на младежите. Да вземе да я употреби за нещо полезно тази енергия младежта, нали така. Да обърне например северните реки на обратно, да текат на юг. Обаче не. Подскачат като луди и се правят на маймуни. То си е така, ако го погледнеш. Трябва обаче да се застъпим и за танците. Различните чупки, въртене на задници и какви ли не подскоци оказват положително влияние върху младия растящ организъм: укрепват мускулите на краката и гърба, на раменния и тазобедрения пояс, подобряват кръвообращението и работата на сърцето и белите дробове. Така че, ако се налага да бягаш нощем през тъмния парк и при това да заобикаляш развилнели се хулигани, по-добре да си трениран.

Ето го и тухления зид. Дървета до него колкото щеш. Тя рипна на едно като катерица от амурската тайга, изкатери се като маймунка чак до ръба на зида. Преди това обаче изрита със счупеното, но все още остро тооче някакъв, който посегна да я спипа. Изрита го в чатала.

И улучи.

Сигурен съм, че улучи, защото воят, който се разнесе след ритника ѝ, беше достатъчно свидетелство. И пак ще кажа добра дума за танците: редовните тренировки в кръжоците по танци или в хореографските студиа повишават точността на движенията. Защото, ако не беше тренирала, ако не беше танцувала всеки ден като побъркана, може би нямаше да улучи. А сега хоп — и в десетката.

Прекатери се през зида и — бух на улицата, и бегом към къщи! А дядо Макар слуша шума на сражението и въображението му рисува страшни ужаси. Дядото държи пушка и е отвързал кучето. Знае обаче старецът, че няма да види вече внучката си. Че се е провалил, не я е опазил. Защото да попаднеш в лапите на конотопските хулигани, си е същото като да попаднеш в чистите, топли, добри ръце на съветската власт.

И ето я — скача на улицата почти до него и се шмугва в къщата като мишле. А отгатык тухления зид — отчаян вопъл. Все едно някой е фраснат с нещо твърдо по най-нежното място.

— Дядо, револвер имаш ли? — Муцунката ѝ сияе от щастие.

— А, нямам такива неща аз.

— Не лъжи, дядо! Нали се надяваш да доживееш до момента, когато ще свалят тази власт. И какво, даже револвер нямаш?

— Ще се оправя и с пушката.

— Лъжеш, дядо!

— Револверите не струват. Ако не ми стигне пушката, ще ги почна с картечницата.

— Да бе. С картечницата. Как ще влача утре цяла картечница на танци? Обаче дай ми я все пак, и тя ще свърши работа.

— Не може, момиче. С картечницата веднага ще те арестуват и ще ти я вземат, а аз с какво ще остана? Цял живот чакам... Как ще се оправя без картечница? Лягай да спиш.

Тя се качи на тавана, постла едно одеяло върху купчината дъхаво сено, зави се с друго. Лежи и гледа в тъмното. Утре отива на танци. Разбира се, че ще отиде. Прекрасно е да танцува под звуците на

„Амурски вълни“. Възхитително е да е център на внимание в тази мила провинция, където нравите са толкова първобитно прости, неопорочени от притворство. Ех, да можеше да скрие предварително картечницата в храстите. И ха е станало нещо — покосява ги всичките до един и продължава да си танцува. Ама и тоя неин дядо, къде я е скрил тая картечница? Цялата градина да прекопаеш, пак няма да я намериш. Но пък щом я е скрил така, че и чекистите не са я намерили, значи няма смисъл тя изобщо да се опитва. Ей, дъртакът му с дъртак, като не му се танцува, защо поне не дава на хората картечницата!

Лежи, върти се, сън не я лови. Стана. Светна. На тавана е хубаво. Жалко, че луната не свети през прозореца. Нощите са почти септемврийски. Небето пълно със звезди, а долу — тъмница. Да вземе да почете нещо... Дядовият таван е пълен с какво ли не, има и книги. Не са интересни обаче: някакъв си Гудериан — „Внимание, танкове!“, пак Гудериан — „Танкове — напред“, Москва, Воениздат, 1935. А ето нещо съвсем ново: „Полеви устав на РККА 1936 година. ПУ–36“. И за какво му е на конотопския й дядо Гудериан? И какво толкова интересно може да има в ПУ–36?

От друга страна, защо да не го прочете тоя ПУ–36? Как ще й завиждат само съперничките й, когато го разкаже с подробности пред всичките си приятели!

Развиделява се вече, а тя все шумка със страниците. Интересна книжка излезе този ПУ–36. Малко преди съмване дядо ѝ задрънча и затрака с някакви жезла в двора, после се помайтапи с пристигналия шофьор и замина по своите си работи, които нас изобщо не ни интересуват. А тя реши да потърси картечницата.

Не я намери обаче. Жалко. Понеже най-важният въпрос си остава: какво да се прави? Ах как ѝ се иска да танцува довечера. Поне два-три часа, не повече. Добре де, само един час! Поне само един танц, най-благопристойния. Поне да погледа отдалече как танцуват другите. Обаче как ще се прибере? Без картечница? Добре че вчера успя да се измъкне покрай тупаницата. Може пък и днеска да се сбият, нали? Обаче ако няма въргал, тогава какво? Все пак има изключително редки дни, когато в конотопския парк не се бият. Ако вземе че се случи точно такъв ден?

Огледа целия таван, търсеше нещо, което да може да замести картечница. А на тавана, ще се повтора, имаше какво ли не. Ето например онзи стар стенен часовник. Не става ли за оръжие? Лежи и прашасва, кукувичката отдавна е ръждясала и в къщичката ѝ се е заселил паяк кръвопиец. Не кука вече кукувичката, злодеят паяк сигурно отдавна и е изпил кръвта до капка. Позната тактика: мнозина го правят — пишеш донос срещу съседа, пращаш го където трябва, посред нощ другарите идват, прибират съседа и жилището му остава свободно; заселвай се там като паяка мухоядец.

Всъщност нея не я интересуваше кукувичката къщичка. Интересното в часовника беше верижката с тежестта. Намери клеци, откачи я, претегли я в ръка. Олово. Поне четиристотин грама, към половин кило отива. И е красива с тази верижка. Ами какво ще стане, ако вместо верижката промушим ето тази каишка? Размачка каишката, накисна я за малко в олио, пак я размачка, избърса я до сухо, промуши я през дупчицата на тежестта, върза я — с две възелчета. Разлюля тежестта, завъртя я, спомни си прочутите гимнастички как правят какви ли не номера с възета, бухалки и разни други неща под гърма на

аплодисментите. А после си спомни, че цяла нощ не е спала. И не ѝ се спеше всъщност, но вечерта трябваше да е отпочинала. Така че се излетна на дъхавото сено, усмихна се сама на себе си и така, усмихната, заспа. Слънцето вече беше високо, напече покрива, на тавана стана горещо, а на горещо най-непробудно се спи. Върти се, отмета ръце момичето в очарователната си голота. Ех, ако в този момент на тавана имаше някой прочут Гоя с четки и бои, щеше да я увековечи. Но нямаше в този момент на тавана нито платно, нито четки, нито бои, и Гоя го нямаше, и затова на мен вместо на него ми се падна да описвам картината. Казано е обаче: веднъж да видиш, е похубаво и от сто описания. Как да опишеш с думи онова, което трябва да се види? Така че не го описвам. Но повярвайте ми — имаше какво да се види.

Спеше дълбоко и спокойно. Сънуваше милата стара британска ръчна картечница. Луис. 1914 година. Дисков пълнител с 47 патрона... През Гражданската война бяха безброй. Не може всички да са изчезнали. Не може всички да са конфискувани. Руският народ е спестовен. Няма да ги остави да ръждясат... Мнозина са си скрили по някоя... обаче къде?

А освен това сънуваше конотопския парк. И танци. И насън чуваше музика. Валс. „Дунавски вълни“.

Щастлив е, който чува музика насън.

Стресна се: да не се е успала за танците? Завъртя глава, тръсна я, измъкна се от лепкавия непробуден мрак в таванската действителност. Гледа: слънцето отива към залез. Чува: отгатак тухления зид тангото реве като фабрична свирка, все едно свиква пролетариите за праведните им дела. Разбърза се и почна да се мие и да се реши. Само час мина. Добре де, не час, но най-много час и половина — и ето я вече готова. В най-изискан вид: черни чорапи, полата и тя черна, пуловерът тънък, черен, на врата — кърпа от азиатска коприна. Нямахме черна, така че синя. Тъмносиня. Реши днес да е без токчета. Стилът днес е различен.

Дядото се стъписа: защо си цялата в черно, момиче? Да не си тръгнала на погребение? Смее й се. А тя наистина за смърт се е облякла в черно: ако трябва да плати с живота си за една вечер танци — ще плати. Без танци животът бездруго не е живот. На кого му е изтрябвал такъв живот? Целуна дядо си по бодливата буза, по руски, трикратно, метна черната чанта през рамо.

И тръгна.

Гърми в парка патефонната революция. По алеите — мутри. И мицифаят Васка с цигарата. Може да не си я е отлепял от устата от вчера още. Да се чуди човек: хулиган ли е станал милиционер, или милиционерът се прави на хулиган. Върви тя през парка и засега не я е страх. Всички муцуни — познати. Не че се е старала да ги запомни, и прякорите им също. Обаче са толкова живописни, че и да иска да забрави човек някоя зверска физиономия и прякора ѝ — не може, не става.

Ето го Змея. Ето го и Гущера. Около тях като пърхот — блюдолизците: Минка Капута, Ястреб Славеевич, Цицо Цицията и сополивият кривоглед Дрисък, с допълнение Тропически. Всичките ги е запомнила вчера от пръв поглед и ги е подредила в паметта си като пеперудки в колекция, предварително набодени на карфици.

Не се е старала, но ги помни до един и им се усмихва на всичките: здрасти, Змей! Как е, Гущер?

Гущера я изгледа кофти, не отговори. Всички я гледат накриво. Голяма работа.

Тя си танцува в унес. Час, втори, трети. Усети се чак когато много след полунощ обявиха последния валс. И пак „Амурски вълни“ разлюля парка. Бият се тук-там в храстите, обаче голям тупаник няма. Чак сега ѝ стана страшно. Ама толкова страшно, че чак не ѝ се танцува последния валс. Тръгна по алеята сама към къщи. Излезе от осветения вход, влезе в мрака. Далече-далече напред свети лампа. Вие куче. Тъмно като в рог. Мирише на есен и е хладно. Очите ѝ лека-полека свикват с тъмнината. Зад нея май няма никого. Не, има. Забързва крачка. Чува ги — те също забързват.

Много е лошо да се озърташ в такава ситуация. Не се озърта. Просто ги чува — петима-шестима. Ех, да изхвърчи като птица чак в небето. В страшните си сънища прави точно така: щом има някаква опасност, плясва с крилата и — хвърък в небето. Но сега не сънува. И няма крила. Заповядва на непослушните си своенравни крака да не

бързат толкова. Знае: това е като да бягаш от кучета — хукнеш ли да тичаш, спускат се. И тичат по-бързо от теб.

Мина първия завой, а до втория не можеш дотича цяла вечност. Тухленият зид се точи покрай широката улица чак до невидимия хоризонт. От другата страна на улицата — стобори два човешки боя, къщите зад стоборите тъмни, мъртви, и песове щракат с огромните си зъби.

И тя върви и върви. Онези зад нея оживяват — подмятания, смях, току изкрещи някой със страшен глас и после всички се кикотят като африкански хиени. И тя вече не знае ще стигне ли някога до следващия ъгъл. Уж върви и върви, а той не става по-близо.

Най-после ъгълът се очертава в мрака, а онези отзад като че ли изостават. Толкова ѝ се иска да се втурне, да се скрие зад така желания ъгъл, толкова ѝ се иска. И моментът е подходящ: онези изостанаха. И изведнъж разбра, че е в капан. Че точно там, зад ъгъла, я причакват. Затова са изостанали онези зад нея, за да побегне зад ъгъла право в ръчичките на другите, дето са там. И вече знае кои са зад ъгъла. Гуцера — кой друг. Прякорът му е заради немигащите му студени очи. И оня боклук мицифаят Васка е с него. А зад нея изостават Змея и другите хулиганчета. Те я подкарват към капана. Без да бързат.

Железен обръч стисна челото ѝ. Да имаше сега картечница. Луис. Обаче с пълен диск тя тежи 17 килограма. Не можеш да си я скриеш под полата. Револвер да имаше, какъвто и да е... Но няма и револвер.

Оттук насетне тя вече не се подчиняваше на законите на разума. Оттук насетне действаше като войниче с пружинка: пружинката е стоманена, обаче главата е дървена, без никаква мисъл. Обърна се рязко и тръгна право към онези, изостаналите. Не, не от храброст. От страх. С тях поне знаеше какво я чака. А да завие зад ъгъла, в ужасната неизвестност...

Не разбраха маневрата ѝ петимата. Спряха, зачакаха я да се приближи. Приближи се.

— Жалко, че сте петима, момчета, ако бяхте двама-трима, щях да се съглася доброволно.

— Ъ? — отвърнаха момчетата.

Усеца тя, инстинктивно като животно, че трябва да каже още нещо толкова, нещо, от което не да я сграбчат с лапите си, а да измучат: ъ. И им каза, и те измучаха дружно.

А оловната тежест от часовника вече не е в чантата, в шепата ѝ е стисната, а каишката е нахлузена на китката и омотана около нея. И тя пак отвори уста — и отвори и шепата си. Тежестта се плъзна покрай крака ѝ, увисна на каишката почти до земята, полюшна се, незабелязана от никого.

— Решихте ли кой ще е пръв? Ти ли, Змей?

— Ъ — отговори Змея.

Рипна тя към него като усурийска тигрица. Дясната ръка и рамото изнесени далече назад. Докато падаше напред, замахна като с брадва. Ръката ѝ насмалко да изскочи от рамото. Изсвистя над нея: като сабя, като черна мълния. Посече Змея по бузата, по шията, по гърба. Все едно турски ятаган или нажежена стоманена тел го забърса, срязва сакото и ризата му като бръснач и в същия момент сякаш го удариха с чук по гръбначния стълб и ребрата. Изпука нещо вътре в него, избълбука. Изпищя Змея и се задави: в гърлото му все едно изригна горещ камчатски гейзер. Тя дръпна неизвестното нещо към себе си и то отпра дясното ухо на Змея и го дръпна целия към нея, нищо че беше тежък. Краката му змейски се подкосиха, той падна по очи, разкъсван от болка, зарита, загриза със зъби пращната улица.

Замахна тя пак със своята сабя ли беше, какво ли беше, по дяволите — а пред нея никой. Разбягали се бяха преследвачите ѝ кой накъдето види, разхвърчали се бяха като ято гъски, уплашени от внезапно скочила посред тях лисица — само плясък на крила се чува. Само гърбове в тъмното пред нея. И тя удари един гръб. Нечий. Гърбът изпука, изплака. И ето ти чудо: уж гърба удари, а поддадоха краката. Подгънаха се и двете колене наведнъж, и тялото без вопли, без писъци заора по улицата като дерайлирал влак.

Тя отскочи встрани, хвърли се на земята, замря. Иззад ъгъла — двама.

— Змей! Змей! Мамка ти! Къде отиде тая бе?

А тя се е проснала в един изровен коловоз, притиснала се е към земята, не помръдва. Покрила си е главата с шалчето. Не току-така се е облякла цялата в черно. Нарочно го е направила. Как ще я видиш в тъмното, а? Жалко, че няма и черни ръкавици. Нищо, скрила е ръце под гърдите си... Жажо и че нямаше време да скочи в близките храсти. А лежи насред улицата.

— Васка, виж в храстите!

Светна Васка с фенерчето, после тръгна през храстите като мечка: а бе къде е тая бе, мамицата й!

А тя лежи насред улицата. Потъва в прахта, смесва се с нея. Ей сега лъчът на фенерчето ще се плъзне по лицето й и тя ще скочи като кралска кобра. И вече трябва да удря да убие. Не по и през рамото. А по главата. С оловната топка. На кожената каишка.

— Гуцер! Няма я!

— Да не е невидима според теб?

— Ми няма я.

— Вдигай Змея!

— Змей, с какво те подреди тая така бе?

— Бъл-бъл — бълбука Змея, друго не излиза от гърлото му.

— Къде са тия педераста? Избягаха, нали? Петима да не могат да се оправят с една пикла! Нищо де, ще я спипам аз утре. Ще я разчекна.

Тя лежи в прахта, Змея бълбука почти съвсем до нея. Вторият, когото е пернала, вече се свестява, стене и пъшка. Мицифаят бандит Васка вече е претърсил храстите, псува.

— Васка, събирай ги тия педерастчета!

— Дай заедно, Гуцер. Че тая вещица ще вземе да ни скочи със сабята от тъмното и...

— Дръпна ти се лайното от шубе, а? Фуражка нещастна!

— Не бе, Гуцер, ама нали сме авери...

Извири Гуцера като Соловей разбойник, тъпанчетата да ти се спукат. От нощта му отговориха.

— Добре, дрисльо. И като се прибереш в участъка, викай бързата, че Змея току-виж се капичнал, а и Мръвката душа бере. Бе с какво ги е подредила така тая бе?

Гуцера и Васка тръгнаха към входа на парка. От тъмното около тях се събира шайката, трупа се като градоносен облак. Това е моментът нашето момиче да се надигне като нечута сянка и в сенките на оградите да се прибере вкъщи. Обаче не. Уви си лицето с тъмносиньото шалче, нави каишката около китката си, стисна оловната тежест в шепа и като нечуто привидение се плъзна подир бандата на Гуцера.

Не банда — глутница. Цял табун. Първо насам, после натам. Върви табунът като ордата на Мамай хан и руши всичко по пътя си: хвърля пейките през оградите, обръща кошчетата за боклук и ги троши. Тихите градове са най-дълбоки, нощем силите на злото господстват безнаказано. Една лампа светеше в Конотоп, и тя изгасна — изтръгнаха я от земята с все стълба. А градът е свикнал: стихнал е, затворил е прозорците, че и капациите, изгасил е лампите, прави се на умрял. Ни звук, ни светлинка. Само разблудното ехо стене из улиците и само вятърът вие около железните покриви, само озъбените кучета дърпат синджирите зад високите огради, само хлопа вратата на изоставената къща, където вчера заклаха цяло семейство, и вече няма кой да я затвори.

Неизповедими са пътищата на хулиганските банди. Накъде ще завие тази? Наляво? Надясно? Наляво завиха веселите момчета. После завиха надясно. Преобърнаха някаква будка, запалиха я. Срещнаха случаен минувач, всеки по юмрук, пребиха го. После пак всички в градския парк. В парка същото като вечерта, само лампите са отдавна изгасени и на централната алея, и на дансинга. Тръгна ордата по тъмните алеи, ту насам, ту натам, накрая се струпа на детската площадка. Сложиха мицифая Васка на пост, нищо че нямаше от кого да ги е страх. Бутилки тръгнаха от ръка на ръка. Гущера свика съвет.

— Та с какво го подреди така Змея тая, а?

— Със сабя!

— Не е сабя, боклук! Откъде ще вземе сабя?

— Не е със сабя, ами с американски електрически бокс. Натискаш копчето и... Брат ми ходи в чужбина, той ми каза — там всички си носели електрически боксове!

— Не ме стягай, дрисльо. По-добре кажи коя е тая, откъде се взе?

— Виж, това не го знам, Гущер.

— Аз знам.

— Казвай, Жабок.

— Съседка ми е. Дойде на гости на дядо Макар.

— Е, братоци, палим ли къщата?

— Зарежи, Гуцер. Дядо Макар има картечница, честно ти казвам. Половината Конотоп са му приятели, а другата половина ще я изпозастреля.

— Нали ще изгори заедно с пиклата си, като го запалим.

— Не, Гуцер, дядо Макар огън не го лови. Ще изпълзи от пламъците като змей, ще те намери и ще те довърши.

— И как ще ме намери?

— Лесно. Ще хване някой от тия марди тука, ще го сбъхти и той ще си снесе всичко.

— Май си прав, Мравунец. Много марди се навъдиха, ей! Днеска тая пикла опердаши с нещо Змея и Буцата, а с тях още трима имаше. И вместо да разберат с какво ги действа, възнахли. Я ги дайте насам тия тримата.

Тя лежи в тревата толкова близо до Гуцера, че го чува как скърца със зъби.

— Та какво да ги правим тия марди, братоци?

— Да им пукнем главите с шишетата!

— Да съберем всички пейки, да ги обърнем с краката нагоре и тия марди значи ги люшкаме за ръцете и краката и ги хвърляме върху тях.

— Връзваме ги, слагаме ги под пързалката и се пързалиме по нея, и им скачаме по ребрата, докато не ги счупим!

Имаше и по-радикални предложения: като са се издънили — смърт.

Тук трябва да отбележим, че във всяка група преуспяващи и уважавани и не чак толкова успяващи и не чак толкова уважавани. Та тъкмо тези „не чак толкова“, винаги те са най-злюбните и най-злите, най-ревностните блюстителите на законите и правилата. Същото е като в Съюза на съветските писатели. Има големи писатели, талантиливи, уважавани. А има и писателски боклук, нищожества, които не са способни да пишат нищо друго освен доноси. И точно тези писателски боклуци и нищожества са най-кръвожадуващата част на писателското съсловие. Отявлените бездарници са най-ревностните борци за чистота на нравите. Съюзът на писателите, както се знае, е организиран според правилниците на бандите и в него царува същата престъпна етика, така че сцената в конотопския парк много приличаше на обсъжданията на

личните дела на членовете на заседание на управата на писателския съюз. Само организационните изводи бяха по-строги.

Взеха решение. Изпълниха го. Дълго се смяха. Допиха всичко. Лека-полека табунът започна да се пръска. Реши се да не палят къщата на дядо Макар, а утре вечер на танците да хванат шестнайсетгодишната пикла и да я накажат с цялата строгост на конотопските нрави.

Тръгна си с песен една групичка на една страна, друга си тръгна на друга. Пръска се ордата, смалява се, стапя се. Накрая Гуцера остана сам.

Но само така си мисли.

ГЛАВА 3

1

Да не дава Господ на бодлива крава рога и сляпо да прогледа. Пази Боже.

На Генрих Григориевич Ягода Господ му беше дал и рога, и да прогледа. Не в смисъл, че жена му му беше турила рога. За това не съм осведомен. Може и да е имало нещо, но не са ми докладваш. Друг рог имам предвид. Преди години Неистовия Генрих беше кротичко зверченце. Нещо като пор. Стоеше на гишето в аптеката на свой далечен роднина, приемаше рецептите, наливаше лекарства в мънички шишенца и лепеше етикетчета. А стана звяр многотонен, с неподатлива на зъби кожа, като броня на крайцер, и оръжието му беше тежкият рог на НКВД, с който можеш да разпориш чийто корем си искаш: и на гривест лъв, и на ридаещ крокодил. Стои си този звяр до колене в блатото, хрупа си африкански буренаци и се оглежда незаинтересовано, примижава да не му влизат мухите в очите и помахва с опашка — и изведнъж като побеснее и се втурне с рога напред! Пазете се всички тогава! Отлитайте, птици! Бягайте, зверове! Ще ви прободете!

Генрих Григориевич Ягода е Наказващият меч на революцията.

Много врагове е довършил той. Милиони. Само мъжиците, пратени през колективизацията в тайгата и в голите степи, са двайсет милиона. Та да измрат там, в студа! А на 27 май миналата, 1935 година, Железния Генрих подписа заповед на НКВД № 00192. Двете нули, с които започва номерът, означават, че документът е с гриф „Свършено секретно“. Документите с гриф „Секретно“ са само с една нула отпред. Заповедта от 27 май нареждаше да се сформират „тройки“ във всички райони, области и републики. В състава на „тройката“ от най-долното равнище влизаха районният партиен секретар, районният прокурор и началникът на районния отдел на НКВД. Същият състав се предвиждаше и за останалите етажи на властта — областите и републиките, — само че в тях началниците бяха съответно с по-висок ранг.

Родните ни пролетарски съдилища все така продължават да вършат праведното си дело. Обаче освен тях и „тройките“ пращат враговете в лагерите. В съответствие със заповед № 00192 на „тройките“ им е дадено правото да лишават от свобода за срок до пет години. Не им трябва никакъв съд и никакви адвокати, дори не викат подсъдимия, та да му задават въпроси и да му изслушват отговорите, да изясняват кое как. Всичко е много по-просто: събират се тримата началници, хапват, пийват, подписват списъка — и свирят локомотивите, и карат в конските вагони провинилите се към тайгата и най-далечния Север. Да се потрудят в областта на дърводобива и в никеловите рудници.

Вярно, пет години са малко. От друга страна, не всеки може да издържи пет години в златодобива на „Далстрой“. От трета, нещо да пречи после да ти лепнат още пет, и после пак?

Железния Генрих дълго се бори „горе“ да одобрят идеята му за „тройките“. И се пребори, като беше наясно, че в стотиците и хиляди тройки ще командват неговите хора — НКВД!

А това е само началото — да се дават пет години лагер без съд и следствие, да се дават, без да си видял подсъдимия, без да си говорил с него, да се дават не лично, не на човек, който те гледа в очите и мига, а на бездушен дълъг списък. И за десет години ще се пребори Генрих, и за двацет и пет, че и за висшата мярка също. Ще се пребори всяка районна тройка сама да подписва списъците за разстрел. Но не може всичко наведнъж. Лека-полека.

Мил е с другарите си Железния Генрих, страшен за враговете си. Всички, които са близо до особата му са отрупани с почести и лаври. Сияят като слънца с отразената слава на Генрих. С горделивост и тщеславие се е заобиколил Генрих. Само да кажеш: вие знаете ли кой съм аз? Че аз съм съветник на помощника на заместника. Над нас е единствено Генрих Григориевич!

И тука вече ти свалят шапка. И умилно-възхитено питат: ама и с НЕГО ли сте се срещали? Отговаряш небрежно-снизходително: доста често.

Лети например Генрих през Москва в открития линкълн, мотористите са го наобиколили като риби лоцмани гладна акула. Лети през Москва и регулировчиците надуват свирките и с раираните си палки заповядват на всички московчани да спрат, да замръзнат и

покорно да чакат стоманената кавалкада да профучи покрай тях с рев и вой. Мотористите току-виж скоро почнали да карат с бичове, да ги размахват като звероукротители и да крещят на тълпата: по очи!

Самият Генрих Григориевич е потънал в меката задна седалка. Винаги сам. Винаги замислен. Пепелносивият му мундир е от най-фина шотландска вълна, на сините му петлици светят звезди от първа величина. Челото му свъсено от важни държавни мисли.

Вчера например му се обади Колка Ежов, нищожно човече, секретарче в Централния комитет, искаше протоколите от разпитите и очните ставки на Зиновиев, Каменев, Смирнов и така нататък. Глей го па тоя! Ще си пъха носа в работите на НКВД! Железния Генрих неохотно махна с ръка на секретаря си Павел Петрович Буланов: дайте му там нещо на тоя мухльо, да ми се разкара от главата... Дали пък да не вземе да се пошегува другарски с Колка Ежов? Ето вчера например срещна в кремълските коридори своя отдавнашен противник другаря Михаил Павловия Томски, бивш член на Политбюро и бивш пълновластен повелител и господар на цял Туркестан, и се пошегува:

— Ама вас още ли не са ви арестували, Михаил Павлович? Странно. Момчетата ми ви разработват, пък...

А тази сутрин му докладваха, че другарят Томски се застрелял.

А бе какви хора има — изобщо не разбират от шеги.

През 1922 година на самия връх бяха седмина: Ленин, Троцки, Зиновиев, Каменев, Сталин, Бухарин, Пятаков.

До това време вече беше покълнал, поникнал и разцъфтял буйно култът към личността на другаря Ленин. Самият той обаче, официално обожаван и обожествяван, беше изолиран от целия свят и отстранен от властта. За да се опази скъпоценното му здраве. Другарят Сталин нагласи нещата така, че Централният комитет да натовари именно него да се грижи за спокойствието на скъпия Владимир Илич.

И другарят Сталин, покорен на партийното решение, се грижеше, пазеше го, охраняваше го. Или го държеше под охрана — не знам как точно да се изразя.

С цел опазване скъпоценното здраве на другаря Ленин сталинските лекари забраниха на скъпия Илич всички и всякакви срещи, с изключение на срещите със Сталин. На Ленин не му даваха нито книги, нито вестници. За да не се вълнува ненужно от великите ни победи и дела. Ленин вече не можеше да пише. Дясната му ръка и десният му крак бяха парализирани. От какво — тогава не беше прието да се говори. Един съвет за младото поколение обаче: не следвайте примера на скъпия Илич, че не само ще ви се схванат ръцете и краката, ами ще ви окапят и носовете.

Ако питаха другаря Сталин, той изобщо щеше да преустанови всички контакти на Ленин с външния свят. Но не успя да спре всичко. Нямахме още толкова сили другарят Сталин. На Ленин му позволяваха да диктува пет, най-много десет минути на ден.

И той издиктува „Писмо до конгреса“.

Другарят Сталин беше заобиколил Ленин като мечка в бърлога. Обаче допусна мъничък пропуск. Недопустим. Непростим.

И ръководните другари по върховете на партията се запознаха със съдържанието на писмото. В това писмо Ленин правеше характеристики на вождовете.

Сталин, според другаря Ленин, бил съсредоточил в ръцете си необятна власт. Другарят Ленин съвсем не бил сигурен дали другарят

Сталин винаги ще успява да упражнява тази власт достатъчно благоразумно.

Троцки, според Лениновата оценка, се отличавал с изключителни способности, но се увличал по чисто административната страна на работата, т.е. бил бездушен бюрократ. И освен това другарят Троцки се бил борил срещу Централния комитет на Комунистическата партия. Това Ленин му го напомня изрично. И веднага следва едно вече съвсем довършващо словесно съчетание: неболшевизмът на Троцки. С две думи — ужасно способен другар, но не наш. В нашата партия Троцки е чужд. А който не е с нас... На всичкото отгоре се бил борил срещу ЦК.

При добро желание Лениновата оценка на Троцки може да се изрази с една дума: враг! Враг с изключителни способности. И това не е единствената оценка на другаря Ленин за неговия съратник. Ленин публично нарича Троцки Юдушка.

През октомври 1917 година, когато е прието решението за вземане на властта, другарите Зиновиев и Каменев се уплашват и решават да попречат на преврата, за да не попаднат в безмилостните ръце на полевия трибунал. Но как се спира държавен преврат? Съвсем просто: двамата публикуват плановете за завземане на властта в пресата. Ако начело на Русия тогава са стояли хора с достатъчно акъл в главите и със здрави нерви, са щели да избегнат по уличните стълбове всички болшевики веднага щом научат за плановете за въстание. Но начело на Русия са стояли невероятни импотенти. Превратът успява именно по тази причина. Зиновиев и Каменев веднага се присламчват към победителите и стават вождове. Но пет години след преврата, като прави характеристики на съратниците си, Ленин си спомня миналото и твърди, че октомврийският епизод със Зиновиев и Каменев изобщо не е случайност. Или по-просто казано — че измяната и страхливостта са им в кръвта. И че и за в бъдеще от тях няма какво друго да се очаква освен паникьорство и предателство.

Бухарин, според Лениновата оценка, бил не само изключително ценен и крупен теоретик на комунизма, но и любимец на цялата партия. Теоретичните му възгледи обаче можело да се определят като изцяло марксистки с много голямо съмнение. Към това Ленин добавя: той никога не е учил диалектика и никога не я е разбирал добре.

По-ясно от това здраве му кажи: изключително ценният и крупен теоретик на партията е невежа. И съчинява неща, които с много голямо

съмнение могат да бъдат отнесени към марксизма. А какво ли съчиняват другите, по-нисшите по ранг теоретици? Освен това любимецът на партията никога не е учил...

А Пятаков е човек с невероятна воля и невероятни способности. Въпреки че на него не може да се разчита при сериозни политически въпроси.

В онзи момент членове на Политбюро на Централния комитет са и другарите Риков и Томски. Но Ленин изобщо не ги споменава. На всички им е ясно колко струват и без коментарите му.

От писмото на Ленин следва, че само Сталин няма политически пороци и недостатъци. Ленин просто предусеща, че в бъдеще другарят Сталин невинаги ще ползва необятната си власт достатъчно благоразумно.

По това време никой не смята Сталин за вожд, но неизвестно защо Ленин слага на първо място именно него. И именно за него казва: Сталин е съсредоточил в ръцете си необятна власт. Според оценката на Ленин, Сталин е единственият, който не може да бъде наречен враг, страхливец, предател, невежа, паникьор. И при сериозни политически въпроси на него може да се разчита. Само един упрек има срещу него: прекалено е силен. И едно опасение: да не вземе да направи някоя беля.

В писмото има една-единствена препоръка към партийните съратници: Сталин да бъде свален от поста генерален секретар на Централния комитет! Враговете, предателите, страхливците, паникьорите, невежите и онези, на които не може да се разчита при решаването на сериозни политически въпроси, да останат. А Сталин да се свали!

Съвсем естествено, след това писмо другарят Ленин вече не диктува нищо съществено и важно. А може и да диктува, но до съратниците му не стига нищо.

След като написва такова писмо, другарят Ленин просто не може да живее дълго. И не живее. Другарят Сталин разбира: колкото и да крие другаря Ленин, той все намира да съчинява писма. Знае ли човек какво още може да му хрумне? Така че другарят Сталин му осигурява пълна изолация: Ленин млъква навеки, а чучело му е натъпкано с трици и изложено за всеобщо поклонение в каменна пирамида на Червения площад.

След Ленин остават трима вождове: Троцки, Зиновиев и Каменев.

Другарят Сталин не намира да става вожд, не крещи лозунги от трибуните, не обогатява златния фонд на марксизма с гениални съчинения. Другарят Сталин се занимава с канцеларската работа, онази, за която вождовете все нямат време. Другарят Сталин установява твърд болшевишки контрол върху Учразпред на ЦК — отдела за отчет и разпределение на кадрите: Иванов да се повиши, Петров да се понижи. Ушкин да се издигне от шеф на уезд до началник на губерния, а Непослушкин — обратното.

Всеки районен ръководител е номенклатура на ЦК. Тоест единствено Централният комитет може да решава съдбата му. И точно, един от отделите на Централния комитет — Учразпред. И всеки командир на дивизия е номенклатура на ЦК. И всеки директор на голям завод. И всеки чекист с достатъчно висок ранг — също. По върховете другарят Троцки държи речи, другарят Зиновиев преценява плановете за Световната революция, любимецът на партията другарят Бухарин, този невежа, съчинява трактати, а в низините на партията, по уездите и губерниите сиреч, вече са се сетили кой движи нещата и от кого зависи съдбата им.

През това време другарят Сталин е зает с рутинна работа. Той е организаторът на всички партийни конференции и конгреси и следователно — организатор на всички избори. Пак той контролира броенето на гласовете. Затова другарят Сталин винаги знае кой е за него, кой е срещу него и кой все още се съмнява. Другарят Сталин знае кой е за Троцки, а кой против, кой е за Зиновиев и за Троцки, а кой е само за Зиновиев, но против Троцки. Тези знания са полезни, та да насъскваш враговете си един срещу друг.

А освен това в ръцете на другаря Сталин е партийният контрол. Някой някъде краде, някой си пада по женската част, друг — по алкохолната. Един провалил плана, друг изгубил секретен документ. Всичките тия некадърници — пред суровия съд на партията! Като в крайна сметка тъкмо другарят Сталин решава кой да се накаже и на кого да се прости. На добър човек може и да се прости. Виж, лошите се наказват с цялата строгост на закона! По този начин се издигат добрите и се отстраняват, изкореняват, ликвидират лошите. Да, бурени трябва да се плевят!

Но може да се прости и на някой лош. След като го предупредиш обаче: много внимавай, ако не се придържаш към правилната линия — в ръцете ни си.

През това време другарят Сталин скалъпва „тройка“ — Зиновиев, Каменев и самия той трети. С общи усилия свалят Троцки. След това другарят Сталин сключва съюз с Бухарин. И двамата с Бухарин отстраняват Зиновиев и Каменев от властта. След което идва и редът на Бухарин.

И ето че минават 13 години, откакто Ленин е написал „Писмо до конгреса“. Всичко се е променило.

Сега вождът в страната е един — другарят Сталин.

Троцки се е оказал враг на народа. Не току-така великият Ленин предупреждава: не е наш този човек! Троцки е прогонен от партията и от страната. Опозорен и прокълнат. Странно обаче: защо другарят Сталин го е пуснал да замине в чужбина?

Става ясно, че бившите вождове Зиновиев и Каменев също са врагове на народа, убийци, терористи и затворници. В момента ги съдят. И малцина се съмняват, че нашият най-справедлив на света съд ще определи на тях и на помагачите им нещо по-малко от висшата мярка на наказание.

Бившият вожд Бухарин е свален от всички постове. Кае се и плаче. Призовава партията да се сплоти около другаря Сталин. Провъзгласява пред целия свят, че страшно ще се радва, ако разстрелят Зиновиев и Каменев. Нарича ги псета, най-отвратителните на света, човешка мърша.

Бившият вожд Пятаков, човекът с невероятната воля и невероятните способности, навремето е оглавявал правителството на Украйна. Сега е понижен до първи заместник на народния комисар на тежката промишленост. Понеже се е провинил. Навремето, отдавна, се е изказвал в подкрепа на Троцки срещу Сталин. Наясно е, че другарят Сталин някога ще му го припомни. Затова Пятаков се старее. Публично иска смъртта на Зиновиев и Каменев. През това време арестуват съпругата на Пятаков. И Пятаков моли Централния комитет да му даде възможността лично да разстрелва всички врагове на народа: от Зиновиев и Каменев до собствената си жена включително.

Човекът с невероятната воля и невероятните способности не разбира, че и без него има кой да разстрелва враговете на народа.

Обясняват му го популярно.

Но той все пак намира изход! Има си държавен обвинител, другаря Вишински. На процеса срещу Зиновиев, Каменев, Смирнов и така нататък той обвинява от името на държавата, но защо да няма обвинение и от името на обществото, от името на широките народни маси? Защо да не се разкаже на страната и на света как зиновиевци-каменевци-смирновци-мрачковци са шпионирали и вредили, как са убили другаря Киров, как са организирали покушение срещу най-любимия човек, великия другар Сталин, как са подготвяли свалянето на властта на работниците и селяните? Защо да не се разобличат и всички останали заговорници, наредени на черната пейка до Зиновиев, Каменев и Смирнов?

И Пятаков пише писмо до другаря Сталин и получава отговор: браво, правилно, действай!

Ето я възможността да се отличи! Ето го шанса да изкупи грешките от миналото. И другарят Пятаков съчинява изобличаваща реч и я праща на другаря Сталин. Другарят Сталин много я харесва. И нарежда подсъдимите Зиновиев, Каменев и Смирнов да се запознаят със съдържанието ѝ. На тях обаче речта изобщо не им харесва. И те казват дружно: ах, ти, гад! Ще ни топиш, а? Няма да мине! И тебе ще повлечем с нас.

И тримата заедно заявяват, че не друг, а самият Пятаков е враг, изменник, предател, заговорник, троцкист, отровител на кладенци и подпалвач на ниви, германски, японски, полски и румънски шпионин.

Пятаков още не го знае това. След като получава благодарност от другаря Сталин за непримиримата си позиция и за пламенното разобличаване на враговете другарят Пятаков заминава за Ялта, в санаториума на Съвета на народните комисари, за да си възстановява здравето.

3

Работата на помощник-изпълнителя не е тежка. Първата стъпка е клиентът да се изведе от килията и да се достави до мястото на проверка. Разстоянието е 55 двойни крачки по коридора и 13 стъпала надолу. С цел клиентът да не буйства не го подкарва цяла тълпа, а го придружават само помощникът и един надзирател, все едно изобщо не го водят на смърт, а за някакво допълнително уточнение.

Килиите на смъртниците в Лефортово се заключват с две ключалки. Единият ключ е у началника на затвора, другият — у корпусния надзирател. Така че дори началникът на Лефортовския затвор да намисли да пусне някой осъден на смърт, да не може да го направи. Трябва му съгласието на второ лице.

Началникът не дава ключа на никого, за да не би някой да направи копие. Корпусният също не дава своя на никого, дори на началника си. Понеже какво ти доверие: ако осъденият изчезне, ти отиваш в килията му и после вместо него ще те завлекат за краката в мазето.

И началникът на затвора, и корпусният надзирател предават всеки осъден на спецкомандата срещу подпис. Змиеядеца се разписа и в двете книги. Началникът и корпусният, всеки със своя ключ, отключват и си отиват. Няма повече работа. Спецкомандата работи в Лефортово, но не е подчинена на началника на затвора. Спецкомандата е на пряко подчинение на комендантския отдел на НКВД.

Змиеядеца и надзирателят отварят тежката врата. Зад вратата има заключена решетка. Сложена е с цел арестантът да не се хвърли върху онзи, който влезе.

Щом чуе, че отключват, арестантът е длъжен без никаква команда да се обърне с лице към стената, ръцете на тила, с длани към вратата. Това е, за да се види, че ръцете му са празни. Понеже той няма какво да губи и току-виж те фраснал с нещо тежко по главата.

Няма с какво обаче. Килията е празна като ръцете му. Покрай едната стена има широка дървена пейка на бетонни подпори. Тя е и легло, и стол, и всичко. Дюшек, възглавница и одеяло няма. За да няма

дървеници. Стените са с ламперия от някакво меко дърво. За да не се самоубие арестантът. Понеже има хитреци, които си разбиват главите в стените или в пода. Тук този номер не минава. От първия опит няма как да успееш, а втори не ти дават — веднага ти слагат усмирителна риза. Кожена. Стягат ти ръцете и краката така, че изобщо не можеш да помръднеш. Освен това ти лисват две кофи вода. Докато кожата е мокра, се търпи. Обаче като почне да съхне, направо те смачква и ти иде да виеш от болка.

Всички, които попадат в такива килии, са предупредени да не си блъскат главата в стените, че ще стане по-лошо.

Ключът от решетката е у надзирателя. Дори началникът и корпусният да се разберат да освободят арестанта, пак няма да стане, понеже нямат достъп до третия ключ.

— Затворник Смирнов, ела тук!

Идва.

— Обърни се! Дай ръцете!

Обръща се с гръб, провира ръце между пречките. Змиеядеца щраква лъскавите белезници на китките му. Подписва се още веднъж. Чак след това надзирател отключва решетката и я отваря: излизай.

Мълчи затворник Смирнов. Змиеядеца и надзирателят също мълчат. Змиеядеца само леко побутва Смирнов: тръгвай. Тръгва. Минават по коридора, слизат по стъпалата. Змиеядеца бутва вратата на кабинета и кима на надзирателя: свободен си, по-нататък е наша работа.

Кабинетът е с две врати. През едната те въвеждат, през втората те извеждат, по-точно — извличат. Прозорецът в тухлената стена е висок почти четири метра и целият кабинет е огрян от топла слънчева светлина. Затворник Смирнов чак замижава. Отвикнал е от такава яркост.

Между двете стъкла има решетка, навеки циментирана в дебелите стени. Но не разваля впечатлението. Има и скромно перденце на нежни шарки, а на перваза — саксия с мушката. Насред кабинета е несъкрусимият бастион на бюрото. А зад бюрото седи началникът на комендантската спецкоманда другарят Крайни. В ъгъла има каса. Над другаря Крайни е окачен огромен портрет на народния комисар на вътрешните работи и генерален комисар на Държавна сигурност другаря Генрих Григориевич Ягода. Пред другаря Крайни е сложено

личното дело на Смирнов. До дясната ръка на другаря Крайни има кутия „Казбек“ и кибрит. До лявата му ръка — пликче курабийки. Другарят Крайни си е взел една.

Змиеядеца свали белезниците на Смирнов и го бутна към завишеното за пода столче: сядай.

Самият той застана зад гърба му. До стената. До другите двама помощници — Риндин и Реут.

Другарят Крайни остави недоядената курабийка, замислено додъвка, преглътна и отвори делото.

— Трите имена.

— Иван Никитич Смирнов.

Змиеядеца пребледня, потърси опора в стената: ей сега, само след минути, този човек щеше да бъде убит.

— Година на раждане...

— Осемдесет и първа. Рязанска губерния.

Саня Реут намига на приятеля си Риндин и кима към Змиеядеца: ей сега ще вземе да припадне тоя нещастник, я го виж какъв е пребледнял.

— Последна длъжност?

— Народен комисар на съобщенията на СССР.

Коля Риндин също току поглежда Змиеядеца: хич го няма момчето, не е за тая работа, няма да му дойде отръки...

— Преди това?

Смирнов гордо изправя рамене и още по-гордо отговаря:

— Аз, Иван Смирнов, бях председател на Сибирския революционен комитет!

Прочут е другарят Смирнов из цял Сибир със зверската си кръвожадност. Цялата страна го познава като Сибирския Троцки. Векове няма да забрави Сибир Смирновите разстрели. Смирнов пускаше по Енисей салове с обесени като хартиени корабчета. Опожаряваше селата зиме, та онези, които не изгорят, да пукнат от студ.

— След Сибир?

— След Сибир партията ме прати в Петроград. Бях секретар на Петроградския комитет и на Северозападното бюро на ЦК.

— Към Зиновиев?

— Към Зиновиев.

Другарят Смирнов прочистваше Питер също като Сибир, По заповед на Зиновиев ликвидираше експлоататорския елемент в града. Като същевременно освобождаваше жилищата на царските генерали и министри за новите управници. Ударът му беше по бившите буржоа, но покрай тях горяха и всички останали, кронщадските матроси до бившите офицери и от инженерите до уличните босяци. Смирнов се бореше и с детската безпризорност, и със спекулата, и с епидемията от сифилис с любимото си средство — масовите разстрели.

И ето го сега, седи на столчето с гръб към Змиеядеца.

На Змиеядеца му е адски кофти. Напрегнал се е, все едно всеки момент ще припадне. Ръцете му място не си; намират: ту си разкопчава яката, ту сам си затиска устата с тях... Напипа на колана си кожената чантичка е твърдото в нея, сети се, че е френската главоблъсканица, и кой знае защо, му поолекна...

Междувременно разпитът си тече по руслото.

— Осъждан?

— За първи път през двацет и седма. Три години за троцкизъм. С троцкизма скъсах и го осъдих публично. Втората ми присъда е от трийсет и трета. За зиновиевската опозиция. Пет години СЛОН — Соловецките лагери със специално предназначение. Не ги излежах, понеже почна новият процес. Заедно със Зиновиев и Каменев съм осъден на смърт...

— Не е задължително. Нашата власт е народна, хуманна...
Подаде ли молба за помилване до работническо-селската власт?

— Подадох...

Змиеядеца видя как чак тилът на Смирнов се напруга.

Другарят Крайни каза успокояващо:

— Е, ще чакаме отговор... Пушиш ли?

— Не пуша.

— Вземи си курабийка тогава.

Смирнов не повярва на ушите си. Сто години не беше виждал курабийки.

— Вземи си де.

Смирнов стана, наведе се над бюрото, протегна ръка. Най-удобната поза да ти скочат отзад. Бюрото е широко. За да стигне до пликчето, трябва да се превие в кръста, почти да легне на плота. Равновесието му е нарушено почти докрай. Това е най-неустойчивото

положение на човешкото тяло. Никакви проблеми да го обездвижиш. На пушачите — „Казбек“, на непушачите — курабийки. А помощниците си знаят работата: щом арестуваният протегне ръка напред, скачат отгоре му, ръцете зад гърба, после му връзват китките с тел.

Не стигна ръката на Смирнов до курабийките. Змиеядеца скочи на гърба му като уралски рис, фрасна го с бокса по пръстите и веднага — пак с бокса — в ребрата. Дръпна го с лявата си ръка за рамото да обърне към себе си омразната му физиономия и — с бокса между веждите. Рухна Смирнов. А Змиеядеца сграбчи столчето за единия крак, та да му пръсне главата. Не помръдна столчето — здраво беше завинтено за пода.

Другите помощници трябва да вържат Смирнов, обаче какво да му връзваш? Ей го, лежи като чувал с картофи в локва кръв. Хвърлиха се върху Змиеядеца Реут и Риндин и му извиха ръцете: ти полудя ли бе?

Докато изскачаше иззад бюрото, другарят Крайни бутна плика и курабийките се пръснаха по пода.

През разстрелната врата нахълта дежурният изпълнител другарят Злобни: какъв е този шум?

Облеклото на другаря Злобни е като облеклото на пилот — и малко като на касапин. Пилотското в него е коженият шлем, мотористките очила и дългите до лактите ръкавици. А касапското — дългата широка кожена престилка.

Другарят Крайни псува. И как да не псува — целият под е в кръв. За предсмъртния побой е определено съседното помещение — няма да се цапа кабинетът я!

Командирът на разстрелната спецкоманда побива с ботуш лицето на арестанта, обръща го към светлината. Не диша. А жив ли е, не е ли — не личи.

Реут и Риндин са притиснали Змиеядеца до стената навели са му главата в смъртоносен ключ. Питат с очи командира: какво да правим?

Другарят Крайни махна с ръка: пуснете го, де. Подритна Смирнов и се обърна към Злобни: — Май го уби. Гръмни го, да сме сигурни. Помощниците хванаха трупа на Смирнов и го повлякоха надолу по стълбите към посипаното с трици мазе.

Цялата комендантска спецгрупа се е събрала в голяма чиста стая с два високи прозореца. И тази стая е в затвора.

Всички са навели глави.

Другарят Крайни пръска слюнки от яд.

— Другари, имаме извънредно произшествие в групата. Нашият нов другар Змиеядеца в разрез с инструкцията се хвърли върху осъдения и му нанесе удари, довели до загуба на съзнание или до смърт. Наложил се изпълнението на присъдата да се проведе при условия на безсъзнателно състояние на осъдения или дори след смъртта му. Според инструкцията ние сме длъжни в последния момент, вече на стълбището на изпълнението, да зададем въпроса не желае ли осъденият да заяви нещо. Змиеядеца ни лиши от тази възможност. За проявената невъздържаност и нарушаване на инструкцията наказвам Змиеядеца със строго мъмрене. Ще поставя пред ръководството въпроса за отчисляването му спецгрупата. Това е. За днес сте свободни.

Другарят Крайни излезе, като тресна вратата.

Дежурният изпълнител другарят Злобни веднага го последва в кабинета му и като се увери, че вратата е затворена добре, почти викна:

— Какво правиш ти бе?!

— Какво да правя?

— Ами помисли малко! Осъдени са Зиновиев, Каменев и най-близките им помагачи. Общо 16 врагове. Всичките получават заслужената и отдавна очаквана от целия трудов народ смъртна присъда. Днес Зиновиев и Каменев ще ги гръмнат на Лубянка в присъствието на другаря Ягода. Останалите обаче са разпределени в различни разстреляй точки в Москва. Защо, а?

— Не знам.

— На процеса се изясни, че Смирнов е заместникът на Троцки в Съветския съюз. И той го призна. Докарват ни го за изпълнение. И в същия този момент — нов човек в групата ни. Лично Ягода ни го праща. Защо ни го праща, питам аз?

— Не знам.

— Тъпанар! За контрол! А прякорът му — Змиеядеца! Каза, че никога не бил убивал никого, а ти взе че повярва. Погледни му физиономията бе. Поведението. Да не мислиш, че ходи с бокс току-така? Че е преbledнял и се е разтреперил от страх? Едва се е сдържал да не скочи да го убие оня! И какво? Изцапва ти кабинета с кръв, ти го наказваш със строго мъмрене и дори заплашваш да го отстраниш. Той пък ще докладва на самия Ягода, че в Лефортово не бият клиентите преди изпълнението и че ако някой ги бие, го гонят от спецгрупата. Ще докладва, че ти, другарю Крайни, си таен троцкист, зиновиевец и каменевец, смирновец. Съчувстващ. Сам можеш да се сетиш за последствията. Но не това е страшното. Като си будала, ще си плащаш. Страшното е, че заради тебе ще заподозрат цялата ни славна група в съчувствие към троцкистите и зиновиевците.

Другарят Крайни тежко се отпусна на споменатото вече завинтено за пода столче и се хвана за сърцето.

— Злобни, ти си по-умен от мен, какво да правя?

— Обади се на пропуска да не пускат никого от нашите да излезе. Още не са се пръснали. Свиквай спец групата. Домакинът да осигури мезета...

Групата се е събрала в същата стая.

Другарят Крайни гледа свирепо.

— В нашата група има извънредно произшествие. Този път — истинско. Нашата страна се бори с вредителите, шпионите, диверсантите, троцкистите, зиновиевците. На нас е възложен почетният дълг да слагаме последната точка на всяко дело. Водят ни за изпълнение мерзавеца Смирнов. В бандата на Зиновиев-Каменев той е третият по ранг. Нашият нов млад другар Змиеядеца пламва от пролетарска омраза и нанася на негодника няколко удара. Къде са останалите? А?! Къде, питам, са останалите? Какво правят? Вместо да помогнат на Змиеядеца, те се хвърлят да го спрат! Реших да проверя кой как ще реагира. Наказах Змиеядеца с мъмрене. Това не е истинско мъмрене. Направих го наужким. Мислех, че цялата спецкоманда ще се възмути, ще се застъпи за младия ни другар. Но всички мълчаха! Защо, а?! Единствено само другарят Злобни прояви класова съзнателност и революционна бдителност. Нахълта в кабинета ми и насмалко да ме разкъса на парчета. И аз му обясних, че проверявам групата по отношение на бдителността. Защо никой друг не нахълта в кабинета ми? А? Какви сте вие? Троцкисти? Зиновиевци? Смирновци? Вредители? Или просто сте свикнали да си живуркате на принципа: мене не ме засяга?

Другарят Крайни размаха огромния си юмрук.

— И се благодарете, че съм добър. На никого няма да докладвам за подлото ви поведение. Колкото до нашия нов боеви другар Змиеядеца, за проявени омраза към враговете на работническата класа и старание при изпълнение на служебния дълг, обявявам му благодарност. Ще ходатайствам пред висшестоящото ръководство да му дадат парична награда и безплатна почивна карта. В нашата група, другари, се включи нов боец, у когото ври и кипи класовата злоба. Някои от вас обаче не оцениха по достойнство пролетарското му ожесточение. А той просто не можеше да дочака мига, в който ще се хвърли върху врага. Ние с вас, другари, ще ликвидираме троцкистко-

зиновиевската банда. И дано сред нас да има повече такива кипящи и непобедими, както се пее в песента, другари като нашия нов колега. Той вече е един от нас. Приемете го като роден брат!

И вратата към съседната стая се отвори. На дългата маса беше строена цяла батарея бутилки и около нея — скромни мъжки мезета: краставици, домати, задушени картофки, телешки салам, пушени гърди, сельодка с лук, широти, масълце, черен хляб.

Змиеядеца излезе от Лефортово. Сега накъде? Още не беше решил. Скочи на стъпалото на трамвая — където го откара. Прашният августовски вятър го блъскаше в лицето. Звънът на трамвая насреща — в душата.

Той никога не се качваше на спирка и не слизаше на спирка. Качваше се в движение и скачаше в движение. И скачаше на друг трамвай. Объркваше си следите. И той не знаеше защо. Така го беше научила службата.

Скочи от трамвая. Скочи на втори, на трети. И се озова някъде съвсем близо до Кремъл. Седна на някаква пейка. Замисли се. После решително тръгна към Александровската градина. Знаеше, че до Боровицките порти, на едно уединено място, където неизвестно защо нямаше охрана, е закачена най-обикновена пощенска кутия. И нея са написани само три думи: ЗА ДРУГАРЯ СТАЛИН.

Три дни беше носил Змиеядеца плика в пазвата си Най-после се реши да го направи. Приближи се. Вдигна зеления капак, огледа се и пусна сивия плик. Никой ли не го видя? Явно никой. Сега трябваше бързо да се махне. Като обърка следите. Скочи на един фойтон: карай! Къде? Право напред! Изсипа шепа монети в шепата на фойтонджията, скочи на земята и — в първата пряка. В следващата. После — на първия трамвай!

Чак после, като си пое дъх, се сети, че пощенската кутия не току-така е на затънтено място. Че това е за глупаците, за ония, които си мислят, че там няма наблюдение. А наблюдение има. Без наблюдение, особено на такова място, няма как. Ясно е като априлска утрин, че следят всеки, който пусне писмо в тази кутия. Наясно е Змиеядеца, че са по петите му. Обаче няма да го хванат, няма. Той им се измъква по известни само на него отдавна подготвени и проверени маршрути. Никого няма подире му. Сигурен е в това. Изплъзнал им се е. Но не може да си обясни защо трябва да им се изплъзва. Пощенската кутия нали е на Сталин. И нали е написал на плика кой е и къде да го намерят?

Тихо е в казармата. Едни къртят след нощното дежурство. Други обратното — преди дежурството си. Но повечето легла са празни — на работа са момчетата.

В ъгъла само Щуреца. Пак чете. Щом Змиеядеца влезе, тръгна към него, без да затваря книгата. Все едно иска да му покаже нещо интересно. Седна до него. И съвсем тихо:

— Чакай те. Ако споменеш някъде името ми, ще те убия.

— Кой ме чака?

— Излез през портала и мини през всички коловози. Между композициите провери да нямаш опашка. Павилиона за бира зад складовете отсреща знаеш ли го?

— Знам го.

— Там те чака един тип с мотор. Кажу: Щуреца ме праща.

— Ясно.

Змиеядеца излезе от казармата. Тръгна покрай оградата. Клекна да си завърже връзката. Много удобна поза да се огледаш, без да се озърташ подозрително. Като че ли никой не беше излязъл след него. Наоколо също никой. Гарата пълна с товарни влакове. Но е тихо. Провря се под един вагон, под втори. Сега вече може да се оглежда открито, без да предизвиква подозрения. Всички нормални хора въртят глави, докато пресичат железопътни линии.

Чудно му е: докато стигне от Кремъл до Красная Пресня, вече го чакат. Първа бойна група на Пети отдел на Главно управление на Държавна сигурност, а и в нея внедрен човек на Сталин. И кой да си помисли, че ще е тъкмо цайсът Щуреца? Света вода ненапита, а изведнъж: ще те убия, казва!

Повъртя се Змиеядеца из уличките, стигна до павилиона. И видя огромен тип с кожен шлем, с очила, с дълъг черен шлифер. Досущ дежурен изпълнител.

Без да изчака Змиеядеца да му каже кой е и какъв е, му тикна в ръцете шлем и очила и кимна към мотора: качвай се и се дръж здраво.

Неузнаваем е Змиеядеца с шлема и очилата.

Типът изрита с десния си крак педала с такава сила, че моторът изрева като дявол непокорен и чак подскочи и избълва чад бензинен — смраден и мерзък. И полетяха по ехтящите каменни улици. Моторът ревеше оглушително. Вятърът ги блъскаше в лицата. Скрил ужаса си, Змиеядеца се беше вкопчил в якия гръб.

ΓΛΑΦΑ 4

1

Лудетината се плъзга от дърво към дърво, от храст зад храст. Много и е интересно къде живее Гущера. Влезе Гущера в един двор, затвори портичката, отвърза кучето, отиде в градината и легна под някакво дърво.

А небето вече изсветлява. Почти не й остава време. Добре че Гущера й излезе почти съсед. Хукна тя към къщи. Прескочи оградата и — на тавана. Хвърли оловната топка в ъгъла. Друго оръжие й трябва сега. По-мощно.

Ето онзи синджир при празните щайги. С такива синджири връзват тракторите за телеграфните стълбове, та да не орат самички, докато трактористите пият. Хубав синджир. Сигурно отдавна е захвърлен тук. Синджирът е мощ. Въръжи се тя с него като пролетарий за последен бой. А ето и китара. Прашна. Китарата е романтика. На нашето момиче не му е до романтика сега.

Винаги са я учили, че да се убива, е лошо. Лошо е да се убива обаче само в случай че абстрактният хикс убива също толкова абстрактния игрек. Виж, ако пламенните комсомолци-доброволци убиват орачи и сеячи, е дори много хубаво. Защо да не убиеш заради социалната справедливост? Още по-хубаво е пък, когато нашите добри убиват някой лош под звуците на романтичния напев „Земята в Гренада на вси ще дадем“. Отнемаме земята на нашите си селяни, а обещаваме на гренадските да им дадем тяхната си. Диалектика.

Скъса една струна от китарата, слезе от тавана и отиде при дядо си.

Дядо Макар спи като Нютон под една ябълка. Тя го разбута, събуди го. Той се надигна стреснато.

— Какво става? Махновците ли взеха града?

— Не, дядо, успокой се. Още са си червените. По-добре ми кажи как да залъжа куче, та да не ми се нахвърли.

Въздъхна дядото разочаровано и докато заспиваше пак, измърмори:

— Сложи масло във волски рог, момиче. Бе на нищо ли не ви учат в училище днеска?

Тя пак бегом на тавана. Сред купчините вехтории намери волски рог. Шмугна се в мазето, напълни го с прясно масло и — през оградата.

Една пряка. Втора. Жалко, че небето вече е съвсем сиво, със зелена ивица на изток.

Ето я и къщата на Гущера. Песът се задъхва от ярост. Не пес, а гнус четирикрака. Целият на шарени петна. Не от един татко явно, а от задружен колектив. Е, куче, какво да го правиш — кучкин син. Тя му хвърли волския рог. Кучкиният син усеща маслото, ближе рога, гризе го. Обаче знайте, четящи съчинението ми, че куче не може да строши волски рог.

Никое правилно обучено конвойно, караулно или следово куче не взема храна от чужда ръка. Тоя номер не минава при служебните кучета. Но песът на Гущера беше зъл като стопанина си и също така необучен, така че се зае с волския рог, без да подозира, че усилията му са обречени на провал.

Тръгва тя точно покрай олигавената кучешка паст, покрай острите зъби, а очите ѝ — към небето: трепетно момиче, нежно. Заръмжа песът страховито. Страшно му стана на момичето младо. Толкова страшно, че не може да се опише. Толкова страшно, че да ти се доще да зарежеш всичко и даже да ти се отще да ходиш на танци. Озъби се песът, вратът му настръхна, лигите му се точат на гадна пяна. Ръмжи кучкиният му син и аха да я разкъса, обаче много му се ще да олиже маслото и за нищо на света няма да пусне рога. А щом тя не посяга да му го вземе, да си минава, нали така.

Промъква се тя покрай кучето, а синджирът в ръката ѝ: ти само ми скочи, като те фрасна между ушите, ще вирнеш и четирите лапи.

Но песът не скочи и тя влезе в градината. Ето го Гущера, спи под една ябълка и похърква. Приказна ябълка. Прочут е Конотоп с ябълките си. В края на август от аромата им невестите полудяват също както напролет от цъфналия жасмин.

Откъсна тя една тревичка и погъделичка Гущера в носа. Той врътна глава. Тя пак го погъделичка. Той пак врътна шава, махна и с ръка пред лицето си. Тя — пак, Гущера изръмжа, надигна се, огледа се. И в този момент тя му нахлузи струната около врата. И дръпна.

Смятам за свой дълг да доложя, че примка от китарна струна през гърлото, особено бързо и здраво стегната, много разваля съня.

— Не се дърпай, Гущерчето ми.

Гущера хърка.

— И долу ръцете де, долу. Не посягай. Каквото си взел досега — това е. Няма повече. Слушай сега и запомняй. След четири-пет часа ще се свестиш в седма градска. В хирургията. Няма смисъл да обясняваш как те е пребило шестнайсетгодишно момиче, нали така? Само ще си съсипеш репутацията. Ще кажеш, че са били мъже. Много. Неизвестна банда.

— Ххрххр — хърка Гущера.

— Значи, като се свестиш, викаш Васка. Чрез него ще ми предадеш извиненията си. Ако в осем вечерта не ги получа на дансинга, няма да доживееш до полунощ. Вече разбра, че изпълнявам обещанията си, нали?

— Кххрх — хърка Гущера.

— Шегичките ти за изнасилването изобщо не ми харесаха.

— Пошхрргувах се — хърка Гущера.

— Много неуместна шега. С тези неща шега не бива. Не го правя това за себе си, а за всички други момичета. Затова сега ще направим така, че вече никога да не ти хрумват шегички за изнасилване. На ти възглавницата, захапи я хубаво. И бъди мъж, не крещи. Това ще е последната ти изява като мъж. После вече няма да си мъж. Ще ти осигуря вечен неутралитет. Хайде, дръж се. Не буди целия град.

С едната ръка опъна струната, с другата вдигна синджира. Не беше много удобно. Затова реши първият удар да е решителният. И го изпердаши с всичка сила. Гущера се сгърчи, лицето му се разкриви, устните му посиняха, но крясъкът заглъхна в гърлото му, нямаше как да изскочи.

Ще кажете: ама тя е още дете, каква ти сила? И ще сте прави. Но вземете предвид тежестта на синджира и я умножете по вдъхновението, което понякога посещава нежните поетични души. А ударът беше вдъхновен.

Освен това дължината на синджира трябва да се умножи по точността на удара. Защото тя не удари къде да е, а стриктно анатомично. Виж, следващите удари вече бяха където падне, просто за цвят, докато първият беше целенасочен — неутрализиращ.

Преби Гуцера, когото след този случай вече едва ли е уместно да наричаме с мъжки прякор, и — вкъщи. Покрай кучкиния син, който си гризеше волския рог, покрай спящите къщи и непристъпните огради. Горе на тавана. Да спи.

Заспа веднага и дълбоко.

Спа дълго и спокойно. Събуди се привечер. Този път облече ярка рокля: защо ѝ е траур? Трябва да се веселим. Животът е толкова кратък. Вдигна оловната тежест претегли я в ръка, въздъхна и я остави. Реши да отиде на танците без оръжие. Никакво. Тежестта на каишката беше добра за внезапен удар. Втори път обаче номерът нямаше да мине: докато замахне, щяха да я прободат поне три пъти. Така че без нея — и дори без чантичка.

Ето го и парка. Всичко ѝ е познато в него, до последното листенце. Върви по алеята, хулиганите ѝ правят път, шепнат си. Отвсякъде я пробождаат погледи. Обзети от мистичен ужас. Върви тя през парка и ѝ е тъжно: и Змея го няма никакъв, и Гуцера, и повечето от подлогите им. Само Васка е все така тук, на бойния си пост. Вярно, цигарата му се е отлепила от устната и е паднала някъде. Щом я видя, забърза да я посрещне.

— Здравейте.

— Здравсти, Васка.

— Ако позволите да попитам, с какво пребихте Змея вчера?

— Той сам се подхлъзна и падна. И се изподра на едно дърто.

— Да, точно така стана. Така му се пада обаче. Момчетата искаха да си поговорите, да се запознаете. А той тръгна да се бие, глупакът му с глупак. Много добре постъпихте. Прокуратурата мислеше да заведе дело, но Змея ги разубеди, каза, че сам си бил виновен. Праща ви много поздравя. Ребрата му са счупени, отзад, и има я такова... вътрешно възпаление.

— Колко жалко.

— Да, наистина жалко. А Гуцера помоли да ви предам извиненията му. Вчера някаква банда го издебнала и го пребила, ако закачиш момичето ни, така казали, ще те убием. Добре са го подредили. Докторът едва го отърва. Вика му: „Ще живееш, ама няма да ти е до целуване“.

Тук трябва да отбележа, че след като ще си говорим истината, истината е, че Васка не каза нищо за целуване. Каза съвсем друга дума, но след толкова години вече не си спомням коя точно.

В друга ситуация трепетното ни девойче щеше да се изчерви, да поруменее като ябълка. Но не и в този момент. Сега в нея кипеше спокойна ледена ярост. И тя гледаше в земята и лекичко се усмихваше на нещо свое си.

— Е, какво решихте? Прощавате ли на Гущера? Какво да му кажа?

Вдигна глава, вдигна и ресници и шибна Васка със синия си поглед. И Васка се дръпна. Устата му внезапно пресъхна така, както изсъхва голата степ от аралския вятър. И Васка разбра, че ей сега тя ще го пребие с онова неизвестното. Поне да имаше за какво! Искане му се да погледне ръцете ѝ. И го е страх да откъсне очи от нейните. Никога не е виждал Васка толкова злост в нечи очи. Поне едно око да хвърли на ръцете ѝ, един поглед, с крайчеца на окото... Обаче е страшно. А уж не беше видял нищо в ръцете ѝ, чантичка даже. Обаче и на цирковите фокусници уж ръцете им празни, а после хоп — появява се пистолет. Тръпки го побиват. Сбъркал е нещо и не може да разбере какво. Като че ли не я обиди с нищо, нали така? Дойде, поздрави я, предаде ѝ извиненията на Гущера. И на ти сега. Отстъпи Васка още една крачка, стъпи накриво и не се разбра по задник ли щеше да падне, та клекна, коленичи ли. Сами са двамата. Никой друг. Но от всички алеи ги гледат стотици очи. Ужас. Да се посрами така пред всички. Но на Васка не му е до срам сега, кожата си трябва да спасява. Разбира, че вчера се е шегувала, но че днес ще го убие. А новата банда, дето се е появила — който я закачи тая, му спраскват яйцата. И защо? За какво, пита се. И изведнъж го осени. Изведнъж разбра, че не ѝ трябва извиненията на Гущера. Че е заповядала на Гущера да се извини само за да разбере и той, Васка, че трябва да се извинили, а не просто да предаде чуждите извинения. Разбра тънкия намек. Разбра го и веднага му олекна. Е, щом трябва да се моли, ще се моли. Няма как.

— Вие такава, гражданко... простете ми, ако съм сбъркал нещо...

— Стани, Васка. Срам ме е да те гледам така пред толкова хора.

Васка се огледа. И наистина, хора и хора, и мълчание над парка. И всички го гледат втренчено. Е какво го гледат толкова? Нали не е на

колене. Просто се спъна и клекна.

— Знаеш ли, Васка, обичам да ходя нощем сама.

— Знам. Знам. Как да не знам?

— Значи за разнообразие вечер ще ме изпращаш до вкъщи. Като почетен караул.

— Ама разбира се, разбира се, ще ви изпращам.

— И предай на твоите хора, че не им се сърдя. Днес моите момчета няма да бият никого в Конотоп. Това е. Засега си свободен.

Васка отскочи от нея, а тя отиде да танцува.

Това беше прощалната ѝ вечер. Тя не танцува никога вече в живота си. Отказа се.

Пътническият влак Одеса-Москва. Зелени вагони. Локомотивът е серия ИС. За недосетливите — Йосиф Сталин. Мощен локомотив. Товарните влакове ги кара черният ФД — Феликс Дзержински, пътническите — зеленият ИС. Черкаси, Золотоноша, Пирятин, Прилуки, Бахмач, Конотоп. Престой на гарата 10 минути. Умоляват се пътниците да заемат местата си, изпращачите — да слязат от влака.

Прегърна дядото внучката си. Тя му махна от прозореца със синьото си шалче.

В купето беше сама. Без спътници. Странна работа. През последните дни на август всички влакове са претъпкани. Особено влаковете за Москва.

И тъкмо почна да се чуди на тази странност, във вагона нахлу истинска тълпа. Все яки мъжаги, гръмогласни, с тежки куфари. Запречиха коридора. Това ли са десето, единайсетото и дванайсетото място? А, значи сме тука! Блъсканица като на пазар. Все едно стадо слонове се намъкна в трето купе. И в съседните също. Изрева локомотивът, влакът се люшна и тръгна, вратата на купето хлопна и се затвори.

— Анастасия Андреевна Стрелецкая? Дата на раждане 13 април 1920 година? Арестувана сте, гражданко.

И — щрак белезниците.

А влакът пак се люшна, но този път със скърцане на спирачки.

Метнаха на ръцете ѝ една сива жилетка, та да не се виждат стоманените ѝ гривни, хванаха я под ръцете и вежливо я поведоха към вратата на вагона.

— Всички пътници: освободете коридора! На кой говоря аз бе?! Веднага в купетата! Ей, ти, затваряй вратата, че ще ти затисна носа!

До пътническият влак пухти друг локомотив — и той серия ИС. С един вагон. Без прозорци. Преместиха Настя от единия влак в другия. Куфарът ѝ я последва. След това — шумната група мъже. Куфарите им само бяха изглеждали тежки, докато ги внасяха във вагона на пътническият. Сега ги размахваха леко като картонени кутии.

Пътническият влак Одеса-Москва остана да чака. А локомотивът с един вагон полетя към Москва. Без да спира никъде.

Арестантският вагон е нов-новеничък. Чист. Целият мирише на боя. И е съвсем празен. Ако не се брои конвоят — шестима яки мъжаги и три лелки.

За една подконвойна.

Половината вагон е за охраната, втората половина е разделена на шест клетки. Но е заета само една от тях. Заета е от единствената шестнайсетгодишна арестантка.

Обискираха я две лелки със сини барети на Държавна сигурност. Обискираха я със съзнание за дълг. С наслаждение. Едната лелка беше почти хубава. Другата си беше чиста проба вещица. На петлиците на първата имаше по едно квадратче. На втората — по две правоъгълничета. Началничка.

След обиска никой не я разпита. Никой изобщо не ѝ говореше. Тя зададе един-два въпроса, но ѝ отвърнаха с мълчание.

Не ѝ предявиха и обвинение. Но Настя си знаеше вината: двама с тежки телесни повреди и един осакатен до инвалидност.

Отдавна знаеше, че ако сгреша в спор, трябва да си признаеш грешката незабавно и решително, без глупаво упорство. Но ако си направил нещо лошо, не бива да признаваш. Признанието облекчава мъките на съвестта, но утежнява наказанието. Колкото по-малко става нещо на едно място, толкова повече става на друго. Този принцип го е открил великият руски учен Михайло Ломоносов. Учи се в училище заедно със закона за запазване на масата. Защо да си облекчаваш съвестта, след като това ще утежни бъдещото ти наказание?

Умен човек бил Михайло Василиевич. И името му говорещо. Ломял противниците си във всички научни диспути, а когато се ядосвал, чупел носове и трошал глави.

Не разбираше обаче как така Държавна сигурност е разбрала за подвизите ѝ. Това, че беше осакатила Гуцера го знаеше само Гуцера. И не беше в негов интерес да го казва. И свидетели нямаше. А и дори Гуцера да се оплаче, кой ще му повярва?

Със Змея и шайката му също всичко беше ясно. Тук беше трудно да я упрекнат. Беше си чиста самоотбрана. Вярно, нападение срещу нея нямаше. Но те явно го замисляха и подготвяха. А тя нанесе изпреварващ удар. Ако Змея и приятелчетата му кажат истината, ще ги вземат за мезе. Пък и с какво би могло да ги пребие едно шестнайсетгодишно момиче? Никой съд нямаше да им повярва.

Сама беше пуснала слуха за бандата, която уж я защитавала. Ако почнеха да я разпитват, и за това имаше готов отговор. Каква банда? Някой да я е видял тази банда? И как могат да докажат връзката ѝ с някаква митична банда? Откъде се е взела тази банда и къде е изчезнала, без да остави следи нито в Конотоп, нито в околностите?

Хитрите следователи започват работа веднага, за да не дадат на арестувания възможност да се опомни. Но в арестантския вагон няма следовател. Защо? Защо никой не я разпитва?

И къде я карат? И защо? Щом престъплението е извършено в Конотоп, значи пак там трябва да се разследва. И пак странност: в Конотоп, както впрочем и в целия СССР, побоищата не се водят престъпления. Голяма работа — някой набил някого, някой счупил нечие ребро. Избил нечии зъби или нанесъл тежки повреди на разни нежни места например. И какво сега, веднага да го арестуваме тоя човек ли? Че тогава ще трябва да арестуваме всички. Обаче няма как да се арестуват всички, нали?

Не, нещо в тази работа не беше наред. И защо със случая не се занимаваше милицията, Държавна сигурност? И защо конвойните бяха толкова много? И защо беше целият карнавал с преобличането? Защо я арестуваха цивилни? Защо я прибраха така, че никой да не разбере? По-лесно щеше да им е на съмване да потропат на вратата на дядо Макар, а сега цяла операция: дават ѝ такъв билет, че в купето да няма други хора. А и влака го спряха чак когато излезе от гарата.

И защо такава чест: персонален локомотив с персонален арестантски вагон? И защо вагонът е съвсем нов?

Очевидно е нов, защото народният комисар на вътрешните работи си има някъде спецрезерв затворнически транспорт. Тоест, ако се наложат внезапни масови арестувания, да има готови мощности. За някой специален случай може и да се отпусне вагон от резерва.

Обаче ако е така, картината се получаваше съвсем странна. Щом обикалят цялата страна по разни свои си маршрути, арестантските вагони очевидно не са празни. Следователно не би трябвало да са съвсем чисти. И да ухалят на съответния аромат.

И кой има право да вземе арестантски вагон от специалния резерв на народния комисар на вътрешните работи?

На това място двата неясни момента се сляха в един ясен.

Първият неясен момент: охрана много, но няма следовател, който, като се възползва от внезапността на арестуването и объркаността на арестувания, да изясня много неща, които не можеш да измъкнеш от човек, имал достатъчно време да се окопити, да обмисли нещата и да свикне с обстановката.

Вторият неясен момент: локомотив и цял вагон от спецрезерва за превоз на един арестуван.

Елементарен извод: със случая ще се занимава много важен началник, който не се доверява нито на обикновените, нито дори на най-важните следователи.

Но ако е така, възниква още по-неясен момент. За какво му е тя на този голям началник? Все пак не е извършила никакви противодържавни престъпления. Засега.

Обясненията може да са само две.

Първото: сбъркали са я с друго лице.

Второто: покрай сухото гори и суровото. Някъде става нещо грандиозно, нещо, към което самата тя няма никакво отношение. Но историческият процес повлича и онези, които се напъват да отплуват по-далече от въртопа. Режат например огромно дърво в някоя дъскорезница, а на дървото охлюв... Никому нищо лошо не е направил този охлюв. Просто се е оказал на неподходящото дърво в неподходящия момент.

Представи си се като охлюв. Гол охлюв. Гадно. Така че си се представи като пъргава катеричка рунтавелка. Катеричката няма да седи на дървото и да чака да я прережат на две. Без да бърза, ще избяга с леки подскоци: скок-скок...

Няма начин обаче да избяга от арестантския вагон.

Затова реши да си пази силите за някой удобен момент.

За да ги пази, трябваше да спи. На голите дъски.

Тя се беше научила да заспива. Начини има много. Но не действат при всички и винаги. Тя обаче си имаше безотказен начин. Трябва да видиш чисто горско езеро с тръстики, с бял пясък на дъното. Да видиш вълничките по прозрачната вода, плуващото като корабче жълто листо. И падащ във водата камък... Пльос! И — към дъното. И кръгове по водата. Държиш тази картинка в ума си и не позволяваш на други мисли и образи да я изтласкат.

Още един камък. Ето го, пада... Ето пръските... Потъва към
дъното... Потъва... Потъва... И кръгове... кръго...

Змиеядеца почука на вратата. Отвори я плахо. Насреща му — Сталин. Съвсем различен от портретите.

— Здравейте, другарю Змиеядец.

— Здравейте, другарю Сталин.

— Заповядайте, седнете.

Стаята в Сталиновата вила е съвсем обикновена. Сталин се ръкува със Змиеядеца. Змиеядеца леко извърна глава, та да даде на другаря Сталин възможност незабелязано да си избърше ръката с кърпа и пак незабелязано да я пусне в кошчето за боклук. Другарят Сталин обаче не си бърше ръката.

— Получих писмото ви. Странно послание ми пращате. Слово и дело. И какво ли ще е това слово? И дело? Ще пийнете ли?

Змиеядеца облиза внезапно пресъхналите си устни.

— Да.

— Какво да ви наляя? Има грузинско вино, арменски коняк, руска водка — рябиновка, украинска горилка...

— Горилка, другарю Сталин.

— И аз ще пия с вас. Наздраве.

— Наздраве, другарю Сталин.

Някои си мислят, че горилката е малка горила. Трябва да признаем, че е така. Да, това е истина. Но не цялата. Горилката освен това е и целебна напитка. Лекува депресията, мизантропията и притеснителността, прогонва надалече грижите и несгодите, помага за установяването на контакти и пълно взаимно разбирателство между хората. Важното е въпросната горилка да е ледена, да е достатъчно и да има с какво да замезиш. Хрупкавите кисели краставички, лучецът на колелца и нарязаната на тънко сланинка най-добре подпомагат усвояването ѝ. Всичко това беше вече подготвено с голям майсторлък.

Чукнаха чашките. Изпиха ги на една глътка. Взеха по краставичка.

— Още по една?

— С удоволствие, другарю Сталин, но вие не пиете.

— Как така да не пия? Нали пих с вас.

Змиеядеца кимна към чашките. В първия миг Сталин не го разбра. Вгледа се в тях. И се сети. Чашката на Змиеядеца съвсем леко се беше запотила от ледената горилка. А чашата на Сталин — не.

Хитър е другарят Сталин. И има ловки ръце. На Змиеядеца горилка, а на себе си — вода. Змиеядеца не разбра как е успял да го направи, но като остави чашата и посегна за краставичка, видя почти незабележимата разлика. Животът го беше научил да обръща внимание и на най-малките подробности. Можеше да си премълчи, да се направи, че не е забелязал хитруването на Сталин. Обаче го хвана яд: съвсем за глупак ли ме мислиш, другарю Сталин?

Усмихна се Сталин, извини се: за важните държавни дела трябвала бистра глава, но щом другарят Змиеядец го бил хванал в лъжа, да му налеел той, да се изравнят.

Змиеядеца наля. Сталин пи. Сега вече и неговата чашка се запоти.

— Вече става ли по още една?

— Става, другарю Сталин.

Сталин вече не посяга към бутилката, нали са го хванали. Налива Змиеядеца. Пиха. Минаха на въпроса:

— Та какво ще да е това слово? И дело?

— Знаете ли какво означава това, другарю Сталин?

— Аз знам. А вие знаете ли?

— И аз вече знам. Ще разрешите ли да почна отначало?

— Разрешавам.

— Преди пет дни на Ярославската гара изчезна чекист, който пристигаше от Колима. Беше цивилен. Аз бях дежурен на първи перон. Народният комисар на вътрешните работи другарят Ягода ме заведе на вилата си ми нареди да намеря изчезналия. Говорихме в градината, та никой да не ни подслушва. Седяхме един срещу друг. По време на разговора ни той единайсет пъти докосна лицето си, попипваше си ухото. През останалото време си държеше ръцете под масата. Понякога погледът му се отклоняваше встрани.

— И какво означава това според вас?

— Как какво? — Змиеядеца го погледна изумено. — Означава, че лъжеше.

— Аз например не си държа ръцете под масата. Подпрял съм си бузата с лявата ръка. Това също ли означава нещо?

— Разбира се. Ако си бяхте подпрели брадичката, щях да го разчета като загуба на интерес. Но вие, другарю Сталин, сте опрели буза на дланта си, пръстите са нагоре, докосват слепоочието. Нима от това не е ясно, че думите ми са ви наистина интересни, другарю Сталин?

— Правилно. Вие ме заинтересувахте. А с какво вас ви заинтересуваха действията на народния комисар на вътрешните работи?

— В Москва изчезва човек. Толкова важен човек, че със случая се занимава лично ръководителят на НКВД. Но се занимава като частно лице, без да вдига шум, без да привлича всички сили на НКВД, без да вдига по тревога всички, които може и които трябва да вдигне.

— И какво означава това според вас?

— Това означава, че изчезналото лице е свързано с някаква тайна, но тази тайна не е държавна. А ако не е държавна, каква е? Антидържавна според мен.

— Може да е просто лична тайна.

— Не, не може. Изчезва важен чекист, търси го главният чекист на страната. Каква лична тайна може да има тук?

— Откъде знаете, че изчезналият е чекист?

— Знам аз. Личат си отдалече. Отляво под сакото носеше пистолет. Точно затова му обърнах специално внимание. Престъпниците не носят пистолети, а ножове. Пистолети носят военните, обаче те носят и униформа. Кой ходи цивилен и с пистолет? Инкасаторите? Инкасаторите, дипломатическите куриери и изобщо всички, които пренасят нещо ценно, не ходят самички. А и какво ще прави инкасатор във влак, който пристига чак от Владивосток?

— Защо мислите, че изчезналият чекист е идвал от Колима?

— Лицето му беше обветрено като на полярник. Но влакът не е от Мурманск или Архангелск, не е от север, а от изток, от Далечния изток. Аз, между впрочем, предпазливо предположих пред другаря Ягода, че човекът е пътувал единайсет дни с влака, а преди това може би и три-четири с параход. Ако не е така, другарят Ягода би трябвало да възрази. Трябваше да каже нещо като: а, не, само пет дни е пътувал с влака.

— А другарят Ягода не възрази, така ли?

— Да, другарю Сталин, другарят Ягода не възрази.

— Какво може да носи един чекист от Колима на народния комисар на вътрешните работи?

— Важно съобщение или злато. От Колима няма какво друго да се донесе.

— Важно съобщение или злато — бавно повтори Сталин.

— Но съобщението може да се прати по радиото, по телефона, по телеграфа. Почти всички средства за връзка са в ръцете на НКВД. И почти всички шифровъчни служби също. В краен случай куриерът би могъл да долети със самолет. НКВД си има своя авиация. Защо едно важно съобщение ще се влачи цели петнайсет дни с кораби и влакове?

— Значи злато?

— Значи злато, другарю Сталин.

— Това е кражба. В особено големи размери. И все пак е само кражба. Къде е заговорът?

— Как къде? Ето го, пред очите ви е. Народният комисар на вътрешните работи на работническо-селската ни държава е осигурен с всички блага според потребностите си. Каквото поиска, му го дават веднага. Не му трябват пари. Няма нито възможност, нито право да напуска страната. Тогава защо са му килограми, може би десетки, стотици килограми злато? За какви потребности?

— Правилен въпрос, другарю Змиеядец. Сега се приберете. За нашата среща знаят трима: вие, аз и моят помощник, който ви докара тук. Сега ще му повторите всичко, което разказахте на мен. Благодаря ви. Довиждане.

— Довиждане, другарю Сталин.

— Момент. Как сте по фамилия?

— По фамилия сме Ширманов.

ГЛАВА 5

1

— Аз съм Холованов. За вътрешни хора — Дракона. Загря ли?

— Загрях, че и прегрях. Нещо друго?

— Защо ти викат Змиеядеца?

— Де да знам. Лепна ми се.

— Навремето змиеядци наричаха само ония, дето са претрепали чекист. Поне един. Ти трепал ли си чекисти?

— Чат-пат. Наскоро утрепах още един. Вярно, осъден.

— Кой?

— Иван Никитич Смирнов.

— Е, тоя си заслужаваше. И без присъда също обаче, така ли?

— Така. Само че нещо много любопитен си се извъдил, другарю Холованов.

— Такъв съм си. А и ти си ми много интересен: по-рано си убивал чекисти, а сега си в Главно управление на Държавна сигурност. Преметна се при врага, а?

— По-добре при врага, отколкото поврага. Ти не ме гледай мен, твоя шеф си виж, Ваксата. Почва с разбойничества в Тифлис и Баку, а става генерален секретар на комунистическата партия. Мен ще ме пишеш предател, така ли? Него за какъв го броиш?

— Добре де, стига си се коркал. Работа имаме да вършим с тебе.

Онзи, който на Трите гари се беше представил като Иван Иванович, се беше превил одве. Лицето му — синкавобяло.

Онази, която се беше представила като Йоланта, кимна на Аркашка Навлека: готов е.

Аркашка хищно оголи почернелите си зъби, бръкна във вътрешния джоб над сърцето на клиента и измъкна невиджан до този момент в тукашните престъпни среди натъпкан портфейл от крокодилска кожа.

Невероятна плячка.

С един само поглед прецени пачката банкноти и светкавично направи сметка на разходите. Първо — в общата взаимоспомагателна каса, понеже не всеки вади такъв късмет. Второ, снася на фуражките, за да не се заяждат на дребно. Трето — изключилият клиент да се откара някъде надалече и да се зареже там. Това беше работа на Шейтана. Плюс транспортните разходи, разбира се. На Люска Манатарката — премия за ударен труд: днешния улов наистина си го биваше. Разходите бяха много, но и за Навлека оставаше много. Освен това нито Шейтана, нито Люска знаеха колко мангизи има в пачката. Можеше да си гепи малко. Е, повечко. Освен това изключилият беше с готин костюм и вносни патъци. Солникът му златен, на златен ланец. Чантата обаче беше пълно разочарование — само някакви документи. Я да видим сега джобовете... Охо, бива — табакера или позлатено сребро, или дори чисто злато. Гравирана: авджии на теферич. Плюс златна запалка с червено камъче.

А в жилетката какво има?

В жилетката има нещо твърдо.

Я да го извадим на бял свят.

Извади го — и белият свят му стана черен. Две черни карти. И на всяка — златни щит и меч. Името и в двете карти едно и също, и физиономията също. Единствена разлика е, че на първата карта пише: „Далстрой“ НКВД СССР, а на втората — ГУГБ НКВД СССР.

„Далстрой“ — това е Колима. „Далстрой“ — това са стотици хиляди лагерници. „Далстрой“ — това е самостоятелно царство, най-голямото, най-богатото, най-ужасното и почти независимо царство в империята ГУЛаг, „Далстрой“ — това е злато. Много злато. Най-големите залежи на света. И най-доходният добив — работната сила е безплатна. Клиентът е голяма клечка в ръководството на „Далстрой“. Свидетелство за което е ето този много сериозен документ, първият. С този документ пред него се отварят всички врати в Колима. Обаче вторият документ е още по-сериозен — ГУГБ! Него едва ли го показва наляво-надясно. По-точно — не го показва на никого. Тоя тип е таен контролор на Главно управление на Държавна сигурност, внедрен в ръководството на „Далстрой“.

Та ето в този момент Аркашка Навлека изпсува и викна на Люска какъв е тоя, дето му го е довякла. И добави:

— Дано те заколят някъде!

3

— Как я караш, Змиеядецо?

— Придържам се към курса на партията.

— Я ми кажи, защо писа на Сталин? Какво кяриш?

— Ние с тебе явно няма да можем да се сработим, Другарю Холованов. Прекалено си любопитен, като млада булка.

— И все пак?

— Сталин не ме попита какво кяря. Разбра и без да ме пита. Него питай.

— Знам и без да го питам.

— Ами като знаеш, знай си. Знай си и трай си.

— Щом му свършиш работата, Ягода ще те ликвидира, за да няма ненужни свидетели. Разбрал си го и затова припках при нас да отървеш кожата.

— Доста време ти трябваше, за да го разбереш. Ти ми покажи някой в тая страна, дето не иска да отърве кожата. Ти не искаш ли? Покрай твоя Вакса?

— Стига си се пенявил. По-добре ми кажи за онова коте, дето е отклонило печен чекист от праведния път. Делото намери ли й?

— Намерих го. Крадла. Професионалистка. От безпризорните. Води се Люска Манатарката. Или Цепенячето. Или Бонбона. Същата: Йоланта, Евелина и Анжелика.

— Проститутка?

— Не. В тая работа си има правила: ако ще крадеш не се ебеш. Сгащят ли те — гонят те. Понякога я слагат като стръв за балъци.

— И ти я разпознаваш по снимката и даваш делото й на Ягода... Сега ще я хванат и ще я принудят да издаде и останалите.

— Не, другарю Холованов. Разпознах я по снимката, проучих делото й, запомних го цялото, а на другаря Ягода пробутах друга.

— Друга крадла?

— Да не съм убиец?! Падне ли крадла или курва в лапите на Ягода, край с нея, независимо виновна ли е, не е ли. Няма да си сложа такъв грях на душата. Но пък трябваше да му дам някоя. Иначе

можеше и да не изляза от вилата му. И му показах едно чисто момиче, от добро семейство. Баща ѝ е комкор в Генералния щаб. Ще дадох му такава, която очевидно няма никаква връзка със случая. И си имам лесно оправдание: припознал съм се. Специално избрах момиче, на което не може да му се случи нищо лошо. Щом разбере коя е, Ягода ще я пусне.

— Грещиш, Змиеядецо, много грещиш.

Казах ви, че работата на помощник-изпълнителя не е тежка. Така е. Не ви излъгах. Не е тежка, но е кървава. Понеже на изпълнителя му е лесно. Има си престилка, шлем, очила, ръкавици до лактите. Кръвта понякога швирва на струя. Обаче на него не му пука. Нали си има работни дрехи. Прострелва първия тил, втория, третия. И си свършва работата. Обаче кой извлича трупове? Аха, сетихте се. Помощник-изпълнителите. Каросерията е застлана с поцинкована ламарина, огъната като корито. Та да не тече. След работа мазето трябва да се почисти, та да е готово за утрешния работен ден. Тук не пускат чистачки. Така че кой чисти? Пак помощник-изпълнителите. Ами кой откарва трупове, където наредят? Разбира се, че те. Пак добре, ако ги карат в крематориума: предаваш ги, дават ти разписка и си свободен. Обаче ако ги караш на Ваганково или в Боткинската болница? Там трябва да ги погребваш, а то си е работа. Че и каросерията трябва да измиеш после и да я поръсиш с чисти трици.

Змиеядеца обаче не го тормозят много с тия неща. Все по-често го пращат само на изпълнение: трупай опит, така да се каже, усвоявай професията, готви се за повишение. И вече му предричат блестяща кариера — няма цяла живот да е помощник я. Да не говорим, че другарят Ягода е наредил да не претоварват много новия помощник, да му оставят време за самостоятелна работа.

А каква ще да е тази самостоятелна работа, не знае никой, дори самият началник на спецгрупата другарят Крайни. Не им се полага.

При това положение новият вече не е Змиеядеца. Вече е другарят Ширманов.

— Шейтан, тоя не можем да го оставим да се свести. Трябва да изчезне. Завинаги.

— Това вече си е твой проблем, Навлек. Аз с убийства не си цапам ръцете.

— Плащам.

— Плащаш за превоза. Убивай си го сам.

— Къде можем да го покрием?

— Доскоро такива ги горяха в Донския крематориум нощем. Обаче някой снесе и свърши тя.

— И сега какво?

— Има една възможност, обаче е скъпичко.

— Казвай, де.

— Там, където никой никога няма да копае. Чекистите разстрелват наред из цяла Москва. В центъра даже — на Лубянка и на Николска. И трупове или ги изгарят, или ги заравят. Знам едно място на Ваганково. Без ковчези. Просто ги хвърлят в ямата. Там бачкат наши хора, гробарите имам предвид. Уж са под контрола на чекистите, обаче си знаят интереса. Ако им платиш, ще разкопаят гроба и ще сложат и твоя човек при разстреляните. Те са много. А и никой няма да посмее да копае там.

— Става.

— Има обаче риск. Голям. Може да цъфнат чекистите. Идват посред нощ. Карат трупове с тритонни зисове — производство на завод „Сталин“.

— Добре. Плащам и за риска.

— Има и по-добър вариант. Но и по-скъп.

— Какъв?

— Точно като за твоя случай. Все едно съм знаел. Имам значи ковчег. Махагонов, с двойно дъно. Утре погребват един командарм. Ще сложим твоя покойник под него. И ще го погребем посред бял ден. С венци червени рози. И с „Интернационала“ и почетен залп.

6

— Пропуснахме една мъничка подробност, другарю Холованов.

— Каква?

— Не може човек да идва от Колима само с една чанта.

— Не може.

— Само зимните му дрехи трябва да са цял куфар.

— Правилно.

— И къде е този куфар?

— Защо да не е в гардероба на гарата?

— Не, Драконе. Много добре си спомням, че слезе от вагона само с чанта. И това ми направи впечатление. Бърз влак все пак, идва чак от Владивосток, най-дългата железопътна линия на планетата. И без куфар. Дори да не се е качил на влака в Хабаровск, а в Иркутск или Новосибирск, пак трябва да е с куфар. Пътят наистина е дълъг.

— Може да го е оставил във вагона.

— Не е. Щом пътниците слязат, композициите се изтеглят от перона за технически преглед, санитарна обработка и така нататък, мият ги, чистят ги, да са готови за следващото пътуване. Никакъв багаж не остава в тях.

— Ами да поговорим с кондукторите тогава.

— Точно това казвам.

— Я налей, Навлек. Как мина според теб?

— Идеално, Шейтан. Като по ноти. Погребахме го тоя чекист и никой нищо. Хайде наздраве.

— За наздраве — наздраве. Обаче защо никой нищо?

— Какво искаш да кажеш? Това лошо ли е?

— От лошо по-лошо. Ами помисли: изчезва важен чекист. В момента куките би трябвало да претърсват всички тавани, всички мазета, всички развалини, всички шахти, всички горички и дерета. Къде са? Къде обиските? Къде са арестите? Къде са разпитите? Къде ги снимките на изчезналия по гарите?

— Вярно. Къде са?

— И как си го обясняваш това?

— Никак. Нищо не разбирам.

— Аз пък разбирам. Търсят те, ама тайно. И знам кого търсят. Твоята Люска, Евелина-Йоланта-Анжелика-Манатарката. Това им е единствената нишка. И като я пипнат, ще пипнат и тебе. И ти ще изпееш всичко.

— Аз? Никога!

— Като славейче ще запееш. Знам те аз. А и те не си поплюват.

— Шейтан! Изчезвам. Още утре. Заминавам за Кавказ.

— Като запееш, ще стигнат до мен. А зад гърба ми стоят много сериозни хора.

— Шейтан! В Естония ще избягам!

— И значи тези сериозни хора не биха искали да те приберат.

— Няма да ме приберат!

— Разбра ли какво ти казвам?

— Разбрах те. Заминавам още днес.

— Не си ме разбрал.

— Наистина не те разбирам. Какво искаш да кажеш?

— Не искам — казвам го. Една нишка води към тебе. От Люска. Ако ти се живее — режи я.

ГЛАВА 6

1

— Значи за куфара, другарю Холованов, мисля така. Не е пристигнал с куфар.

— Защо?

— И още нещо. Няма начин да е пътувал сам. Трябвало е да има втори. Пътят е дълъг: четири, че и пет денонощия с парахода „Генрих Ягода“ от Магадан до Находка. Едно, ако имат късмет, от Находка до Владивосток. И още единатсет до Москва. Повече от две седмици с прекачвания по пристанища и гари, то са кейове, то са перони, то са каюти и коридори. А трябва и да се яде, нали? Знаеш ли какви ресторанти има във Владивосток-Москва! Или просто да слезеш на перона да се разтъпчеш, да глътнеш чист въздух... А бе до клозета нали трябва да ходиш. Кой ще пази багажа, а? Особено ако багажът е злато.

— Прав си. С такъв багаж пътуват по двама. Дори правителствените и дипломатическите куриери.

— Според мен са били трима. Купето е четворка. Купили са четири билета, за да няма външен човек с тях. Техните пари с лопата да ги ринеш. Няма по-голяма глупост обаче от това, да свалят такъв багаж на първи перон на Ярославската гара. И не го свалят. Свалят го в Ярославъл, на предпоследната гара, на която спира Владивосток-Москва. Там значи двамата слизат. Никой не им обръща внимание: сибирски геолози с тежкия си багаж. А третият продължава с влака само с чантата. В Москва го чака кола, с колата отиват до Ярославъл и качват двамата с багажа. Никакви телефони и телеграфи, никакви писма и шифри. Влакът от Владивосток веднъж дневно. Ягода трябва само да помни датата, на която да посрещне човека си.

— И откъде го научи всичко това?

— Седнах, представих си, че съм народен комисар на вътрешните работи, който краде купища злато от работническо-селската държава, и разработих няколко варианта на куриерска връзка. Този е най-простият. Най-точният. Най-сигурният. А, и още нещо. Пристигналият очевидно е носил и датата на следващата пратка.

Вратата внезапно се отвори. Все едно я блъснаха с нещо тежко. На прага — Люска Манатарката-Цепенячето-Бонбона. Същата, която наричат ту Анжелика, ту Евелина, а понякога и Йоланта. В ръката ѝ — малък изящен пистолет.

— Не ме очаквахте, нали?

— Ннне...

— И за какво си приказвате?

— За нищо. Дали ще вали.

— Чух нещо за някаква нишка.

— Люся!

— Не ме лъжи!

— Люся! Ще те скрием...

— Къде? На Ваганковските гробища?

— Люся! Чакай. Успокой се. Ще заминеш. Ето ти пари. Виж — много пари. Ето ти тази табакера, вземи я. Не е позлатена, златна е. Чисто злато. И тази запалка. Виж колко е хубава. С рубин. Люся! Внимавай с пистолета...

— Винаги внимавам. Особено с пистолетите.

— Откъде го взе?

— Винаги си ме лъгал, Навлек. И ти, Шейтан. Щом го разбрах, и аз почнах да ви лъжа. И щом клиентът изключеше, му вадех портфейла, вземах си пари за мен си, после го прибирах и чак тогава ви виках. На тоя му различавам сакото и гледам — това пистолетче. Точно за такова си мечтаех. Извадих го от кобура и го наврях в сеното. Нямах време да му сваля кобура обаче, понеже цъфна ти, Навлек. Разтреперан от алчност. И докато го тарашеше, аз уж ти помагах. И му смъкнах кобура и го скрих и него.

— Люся! Оръжие не се краде! Хвърли го. На никого няма да кажа.

— Знам ги аз правилата. Оръжие не се краде от милиционери и военни. Иначе може. А и без това изчезвам.

— Щом си решила... Ето ти парите. И табакерата. И запалката...

— Добре, ще ги взема. И изчезвам... А вие оставате тук.
Скочи към нея Шейтана — и го свлече оловната смърт. Навлека
скри лицето си с ръце: не ме убивай.
— Аз не убивам, Аркаша. Нишки режа.

3

— Драконе, тая Люска-Йоланта може да възне далече: в Сибир, в Алтай, в Крим, в Кавказ, че и в чужбина даже — в Литва, в Латвия, в Полша. Граничарите стрелят на месо и имат и кучета, обаче тя е печена и ще се измъкне. Стигне ли в чужбина, никога няма да я пипнем. Единствената ни надежда е да се мине сама. Искам да кажа — да реши да остане тук, понеже разчита, че ще я търсим навсякъде другаде. Знам им аз свърталищата — в Китай град и в Хорошовка. Имам и контакти. Все ще изскочи нещо.

Кондукторите във влака Москва-Владивосток са гвардията на цялото кондукторско съсловие. Това не ви е Ленинград-Москва — една нощ насам, една натам. Не ви е Воронеж-Киев, не ви е Хабаровск-Хасан и дори Ташкент-Новосибирск с техните смешни разстояния. Москва-Владивосток са единайсет денонощия в едната посока и единайсет в другата. Във всеки вагон има по двама кондуктори. По 12 часа в денонощие на всеки. Делят си ги, както се разберат. Във Владивосток имат един ден почивка. Като се върнат в Москва — три почивни дни накуп плюс добавка за извънреден труд. После пак на влака. Шеф на всички кондуктори е началник-влакът. Освен кондукторите негови подчинени са директорът на вагон-ресторанта и екипът му: готвачите, сервитьорките и жената на мокрия бюфет. Началник-влак — това е върхът на кариерата. Няма по-сладка работа. Зад прозореца вятърът гъне дърветата, дъждът шибя стъклата така, че водата тече като река, бурята вилнее, а ти си си в малкото топло уютно жилище. И се возиш и возиш, влакът потраква по релсите, а от двете страни — красота. Ами само Кругобайкалка вземете! Навремето са я наричали златната тока на железния колан на Русия. Най-трудният за строителство железопътен участък на цялата ни планета Земя. И най-прекрасният. Отдясно — отвесни скали, на места високи по двеста метра, отляво езерото — невероятно красиво, дълбоко и прозрачно. И влакът пълзи по един корниз. Тунел след тунел. По скалите — столетни кедри и златни борове. В клисурите искрят приказни реки, кристалночисти, вливат се в Байкал една след друга, една след друга. И мостове, мостове, мостове.

Едната половина на купето на началник-влака е пълна с апаратура. Щом влакът мине покрай Ангара, щом блесне отпред синевата на свещеното, най-дълбокото и най-чистото езеро на света, началникът известява целия влак, че вече приближаваме, и пуска плочата за дивите степи задбайкалски и за избягалия от каторга бродяга.

След Байкал, на 7031-вия километър, при гара Амазар, влакът намалява, локомотивът надува свирката с всичките си железопътни сили и началник-влакът провъзгласява тържествено: „Граждани пътници, влакът се приближава към изваяния в скалите бюст на другаря Сталин. Най-добре може да видите бюста на другаря Сталин от прозорците от лявата страна на влака... Сега минете от дясната страна“.

Влакът бавно се източва покрай бюста, локомотивната свирка не спира — поздравява най-любимия човек.

Бюстът е изсечен от враг на народа. Тук е пълно с лагери. И врагът уговорил началника на лагера: разрешете да опитам. Онзи му разрешил. В непристъпните скали, точно над магистралата, се извисявала стометрова канара. И точно нея врагът превърнал в исполински бюст. Три години дялал камъка. През миналата, 1935-а, свършил и получил опрощение на греховете си. Помагал му синът му — и той враг. Синът обаче не получил опрощение, понеже паднал от скалата малко преди да завършат бюста. Да. Много са враговете. Покрай магистралата — лагери, ту отдясно, ту отляво, ту отдясно, ту отляво. Като мъниста на гердан. После Амур. Страховитият мост при Хабаровск. Над него — аеростати на въздушната отбрана. И вероятно зенитни оръдия под маскировъчни мрежи по бреговете. Далече долу покрай опорите на моста — ужасяващи сиви водовъртежи. А началник-влакът пуска „Амурски вълни“ и завърта копчето докрай.

Първият влак минава с грохот по амурския мост на октомври 1916 година и това ознаменува края на строителството на магистралата. 9259 километра и 216 метра. 25 години и 7 месеца през Сибир. И щом я свършват, империята рухва... И се възражда под предводителството на другаря Сталин. Почти в старите си граници.

От Петербург до Великия океан. Жалко, че се откъснаха Полша, Литва, Естония, Латвия и Бесарабия. Но това, е временно. Ще си ги вземем. Другарят Сталин ще ги върне! Скоро.

Москва-Владивосток спира почти до самите океански вълни. И след като си почине, се връща, прекатерва се през Яблонов хребет, плавно се източва под бюста на най-великия сред хората, преодолява хиляди нагорница и стръмни нанадолница, стотици мостове и тунели, пресича необгледни простори. И накрая: „Граждани пътници, влакът пристига в столицата на нашата велика Родина и на целия световен

пролетариат — град Москва!“ И до дупка — „Интернационалът“ от всички високоговорители.

А какви хора само пътуват в Москва-Владивосток! И моряци тихоокеанци, и граничари, геолози, учени, циркови артисти, изследователи, летци — и естествено, лагерни надзиратели. Особена порода пътници са свободните златотърсачи — с пълни джобове. Покрай тях се усукват мошеници прекупвачи. И момичета също. Те трябва да се гонят. Развратът е забранен. Всякакви продавачи на всичко. Щъкат по вагоните. И джебчии, естествено. И просяци с хармоники. И те трябва да се гонят от влака. А веднъж в един вагон се роди дете. Момченце. Началник-влакът, като длъжностно лице, му издаде акта за раждане: роден между гара Заиграево и гара Хохотуй.

Понякога най-отзад прикачват червен вагон-салон с някой от най-висшите ръководители и началник-влакът е длъжен да му се представи: другарю маршал на Съветския съюз, началник-влак Корнилов. Влакът за движение готов, разрешете да потеглим!

Но по-често заканват затворнически вагони. Началник-влакът не е отговорен за тях. За тях отговарят други.

Влаковете Москва-Владивосток са общо 24. Едновременно десет се движат в едната посока — първият вече влиза във Владивосток, а десетият току-що е тръгнал от Москва. Срещу тях — другите десет. Останалите са експлоатация, на ремонт, чистят ги и ги подготвят за нов шурм към океана.

Та Алексей Алексеевич Корнилов е началник на един от тези влакове. Дракона му наля още, наля и на себе си, чукнаха се.

Алексей Алексеевич беше готов да потегли към океана. Забави го непредвидено обстоятелство. Единия кондуктор на шести вагон го сгази влак. Стоял на перона на Пушкино прекалено близо до релсите, заляпал се — и край. Другият кондуктор на същия вагон пък се удави в Москва река. Вярно, август е. Жега. Обаче водата си е студена. И стават бели. Схване ти се мускул — и си готов. Извадиха го при моста на Серебряни бор още топъл. Влака пък го пратиха на ремонт, макар още да не му беше време.

— Не току-така се срещам с вас толкова конспиративно, Алексей Алексеевич. Исках да си поприказвам с кондукторите на шести вагон. Обаче ме изпревариха. Ако някой научи за срещата ни, и вие ще

свършите на релсите. Но дори да не научи никой, животът ви пак е на косъм.

— Аз, уважаеми, не съм нарушавал закона, не съм извършвал злодеяния и престъпления, никому нищо лошо не съм направил. Така че не ме плашете. Мене страх не ме лови.

— Вече говоря с вас почти цял час, Алексей Алексеевич. Трябваше да си изясня някои моменти. Съвсем ясно определих, че вие наистина не знаете нищо за нещата, които ме интересуват. Има обаче хора, които може да мислят другояче. И може да решат, че сте опасен свидетел.

— Тяхна си работа.

— Доколкото разбрах, нямате семейство.

— Какво ти семейство при моята работа.

— Мога да ви предпазя от опасностите. Знам много за вас. Проверих ви по всички параметри. Предлагам ви нова интересна работа по вашия профил.

— Нищо не е по-хубаво от Москва-Владивосток. Не ми предлагайте. Няма да приема.

— Добре, Алексей Алексеевич. Ето ви телефонния ми номер. Ако размислите, обадете се. Търсете Холованов.

Сама е Люска на този свят. Сама. Кой знае, че е убила Шейтана и Навлека? Никой. Няма свидетели. А кой знае, че в онзи проклет ден работеше на Ярославската гара? Вече никой. Макар че там на всеки перон дебнат ченгета. Ако са я забелязали, ако са я засекли, значи я търсят. А щом я търсят, значи трябва да се крие. Как?

Знаеше си, че все някой ден късметът ще ѝ изневери. Просто не мислеше, че този ден ще дойде толкова бързо.

Мислеше нощем за този неизбежен ден, подготвяше се за него. И отдавна беше решила, че благоразумната лисица трябва да е зад ловеца.

През миналата, 1935 година най-добрите представители на народите на великата страна приеха генерален план за реконструкция на Москва, разработен по инициативата и под ръководството на другаря Сталин. В съответствие с плана градът щеше да запази кръгово-радиалната система на улиците, а новите райони да растат на пет лъча от стария център. Щеше да стане град-звезда! Между лъчите на звездата като гигантски клинове в градските райони щяха да се врежат лесопаркове. Измайловският лесопарк „Сталин“ и Соколническият „Бубнов“ щяха да се превърнат в генератори на чист въздух. Център на звездата щеше да стане Дворецът на съветите — най-високото здание на света със стометрова статуя на Ленин на върха. Една от линиите на московския метрополитен „Каганович“ щеше да минава точно под това здание. Станцията щеше да се казва точно така — Дворец на съветите. Делегатите на идните конгреси щяха да влизат направо изпод земята във величествените зали, в които да приемат все нови и нови републики в състава на Съветския съюз. Заедно със столицата щеше да разцъфти и цялата страна. От край до край щяха да я пресекат грандиозни плавателни канали и Москва щеше да стане пристанище на пет морета: Бяло, Черно, Азовско, Балтийско и Каспийско. Грандиозната речна гара вече се строеше в Химки! Щяха да се разширят старите магистрали и да се прокарат нови. От Охотни ряд нямаше да остане нищо, дори името. Площадите пред Саратовската и Белоруско-Балтийската гара щяха да се преобразят.

Всичко това щеше да стане в бъдещето, а засега се разчистваше теренът за Двореца на съветите, Всесъюзната държавна библиотека „Ленин“, Съвета на народните комисари, Военната академия „Фрунзе“, хотел „Москва“ и Централния театър на Червената армия. Градът е забулен от прах. Треци и се руши старата Москва. От Китай город и Замоскворечието до Соколники и Лужники като кервани неуморими мравки мощни камиони извозват хиляди тонове стари тухли и чакъл.

Някога, след 25 години, в далечната 1960-а, всичко ще добре и дори прекрасно, всички проблеми ще бъдат решени. А засега

невероятният лабиринт на старите улици и улички, изоставените, но все още несъборени сгради, сутерените и мазетата, подземните проходи и галерии гъмжаха от плъхове и бездомни кучета. И от престъпници. Птици влитат през избитите прозорци на наблъскан една до друга къщи и магазинчета, котки се промъкват през зеещите или свалени врати на опустелите складове работилници и черквици. Всичките тези вече нишии територии почти не се контролират от московската милиция, всъщност — изобщо не се контролират.

Змиеядеца се предреша. Над дясното ухо кариран каскет с копче отгоре. Изпод каскета се подава къдрав перчем. Ботушите лъснати като джам. Сиво сако. От устата му виси цигара.

— Чий го крепиш тука, чичка? — попита го един мръсен безпризорен хлапак. — Нали знаеш, че който много си вре носа, може и да му го резнат. Ще ви замолим да освободите района.

— Филията си търся.

— А чичкото случайно да е кука?

Змиеядеца дръпна моряшката си фланелка, оголи гърди — целите в татуировки. Хлапакът обаче не изглеждаше убеден.

— Много се навъдихте изрисуваните. Навремето със сини шарки ходеха само нашите. А сега ония със сините петлици.

— Затваряй си устата, момченце, че ще ти я разчекна.

— Та коя значи търсим?

— Люска-Йоланта.

— Манатарката?

— Аха.

— И защо?

— Старо гадже ми е.

— Не помня откога не съм я мяркал. Дай някоя рубла, може и да си спомня.

Змиеядеца му тикна в шепата една банкнота и хлапето се оживи.

— Давай след мен. Обаче нали знаеш — лесно се влиза, трудно се излиза.

Завиха нанякъде, после пак. Под краката им пукат строшени стъкла. Слязоха по някакви стълби в нещо като котелно, а може би пекарна или пералня, не е ясно всичко е избито, разкъртено, изнесено.

Змиеядеца надникна през една врата, после през другата, увери се, че няма никого. И в този момент чу зад гърба си щракане на

пистолетен затвор.

И гръмна изстрел.

Куршумът се заби в тухлената стена точно до дясното му ухо, дребни парченца го шибнаха по лицето. Дръпна той глава вляво — и вторият куршум се заби отляво. Змиеядеца опря нос в стената, не може да се обърне, предупреден е — всяко рязко движение ще е последно.

— Значи Люска-Йоланта ти била старо гадже, а, ченгенце? Само веднъж съм те виждала тебе, хубавецо, на Ярославската гара, и то отдалече.

Чак сега Змиеядеца разбра, че се е издънил. Уж той я търсеше, а тя го беше намерила. И го беше сгацила точно на мястото, където се надяваше да я открие. Как не се беше сетил, че най-добрата ѝ маскировка щеше да е да се направи на хлапак? Как не я беше познал? Вярно, остригана и мръсна, и в дрипи, обаче лицето ѝ си е същото.

— Сега, ченгенце, ще се убиваме. Дръж се.

— Не съм ченге вече.

— Това ще го докладваш на оня свят.

— Чакай. Не бързай. Позволи ми да се обърна към теб.

— Защо?

— Да стреляш в тила, е подло. Все пак не си изпълнител на присъди в Лефортово.

— А ти убивал ли си в тила?

— Убивал съм.

— И за тебе не е подло?

— Аз съм си продал душата на дявола. Но ти пази своята.

— И аз съм си я продала.

— Не си. Още не си. Когато убиваш много, ти се иска да убиваш още и още. Колко души си убила?

— Ти ще си третият.

— Не бързай тогава, защото в теб ще се пробуди неутолимо желание, няма да можеш да живееш без нови убийства.

— У теб пробудило ли се е?

— Пробуди се. И ме измъчва. Не мога, без да убивам. Когато нещата опрат до убийство, цял се разтрепервам, пребледнявам, предвкусвам го...

— У мене след две не се пробуди. Още едно — няма голяма разлика.

— Добре. Убий ме. Но ми позволи да се обърна. Позволи ми да погледна смъртта си в очите.

— Добре, обърни се. Обаче бавно. Ще те застрелям в челото. След малко ще докарат тука американски парен екскаватор, ще те загребе заедно с другите боклуци и после ще те откарат на сметището.

Змиеядеца се обръща бавно, знае, че пистолетът е в дясната ѝ ръка и че по нея не може да определи нищо. Виж, по положението на лявата може да разбере доста веща. Не му се иска да види юмрука ѝ свит така, че палецът да притиска другите пръсти. Но вижда тъкмо това. Ръката не е сгъната в лакътя, юмрукът е стиснат здраво. Това е сигурен признак за решителност. Ще го простреля между очите, без да мигне. Змиеядеца е от същата решителна порода, така че не се съмнява в това.

Няма да може да се изплъзне от смъртта. Дано поне да му стигнат силите да не се напикае. От професията си знае, че човек е слаб. Щом разбере, че е попаднал в килията за разстрел, че няма вече надежда, всичките му съдържащи центрове се отпускат самички, не може повече да ги командва. Змиеядеца разбира, че няма отърване, но центрите му все още държат. Той има друг проблем. В преддверието на неминуемата смърт у човек се пробужда бесен сексуален порив. Това си е нормална реакция на живота срещу приближаващата смърт. Организмът трябва да се продължи, да остави след себе си нещо живо в този жив свят. Самата природа настоява да изпита тъкмо сега, в този момент, всички наслади, отредени ѝ за целия отнеман ѝ бъдещ живот.

В живота всекиму са отредени различен брой удоволствия. На Змиеядеца му бе дадено свръх всякаква мярка. Но животът му свършваше. Нямахше да може да разпредели страстите си по десетилетия. И затова те кипнаха всичките наведнъж. Притисна той гръб в стената, стисна очи, заскърца със зъби и изстена така, че Люска се стресна: какво му ставаше на тоя? Не беше от страх, личеше си.

Той бавно, съвсем бавно отвори очи. Погледна я. Искаше да я разкъса, да я кърши като люляк, да я целува, да я задуши с целувки. Живота си би дал за това. Пък после да го убие.

— Много си красива, Людмила Павловна. Дори в тия дрипи. Ох, не току-така те слагаха за примамка...

— Не ме заглавиквай, боклук.

И се мръщи, обаче лекичко отпуска юмрук, палецът се отделя от останалите пръсти, все едно вълк се отцепва от глутницата.

— Откъде знаеш как се казвам?

— Прочетох ти делото и го запомних.

— И на кого показва делото ми?

— На никого. Не исках да те погубя. Скрих те. Вместо тебе подмушнах друга.

— И какво стана с нея?

— Не знам. Мисля, че ще я пуснат. Невинна е.

— Глупак. Те не пускат никого.

— Може и да си права.

— Щом си ме скрил, защо ме търсиш?

— Трябва ми чантата на онзи чекист.

— Ако ти я дам, какво ще стане с мен?

— Ще ти сменя съдбата.

— Лъжеш.

— В живота на всеки има момент, когато можеш да смениш съдбата си. Но за това трябва да заложиш всичко на една карта. Или — или.

— Или къде? В затвора?

— Нямам предвид това. Залагаш живота си на карта... и губиш. Решаваш да ми повярваш — и аз те убивам. Или пък го залагаш — и печелиш.

— Ти залагал ли си живота си на карта?

— Да.

— Кога?

— Преди една седмица.

— И какво?

— Бях боклук. Но вече не съм. Вече цяла седмица живея и съм щастлив.

Лявата ѝ ръка леко докосва брадичката. Всичко е ясно. При жените този жест еднозначно показва размисъл. При мъжете същото състояние се проявява малко по-иначе: ръката леко поглажда брадичката.

— Добре, боклук. Твоят чекист е погребан на Новодевическото гробище в ковчег с двойно дъно заедно с някакъв командарм. А

чантата му е ето там, под оная купчина прогнили дъски. Вземи я, щом толкова ти трябва.

Змиеядеца се обърна към купчината мръсни дъски. Наведе се. И пистолетът гръмна.

Белият свят пред очите му помръкна не изведнъж, а бавно. Неохотно. Все едно гаснеше.

На началник-влака Москва-Владивосток Алексей Алексеевич Корнилов не му трябва много имущество. Всичко, което има, се събира в командирската му рубка. Домът му е на колела. Всичко, което има, винаги с него. Когато пък пратят влака му на технически преглед, му е осигурена нощувка в Дома на железниците.

Народният комисар на транспорта другарят Каганович е осигурил уют на влаковите бригади. Домът на железничаря е бивше имение на богат търговец под вековни липи в едно тихо кътче на Москва: и центърът е близо, и паркове наоколо, и тишина като на село. Топла вечер. Почти нощ. В края на август се мръква рано. В уличката има само една кола — решила е да пренощува до бордюра. Ами да си нощува, щом иска. Нищо лошо няма. И нищо странно. Въпреки че по тъмно тук обикновено няма никакви коли.

Докато минаваше покрай колата, сърцето му трепна. Зад волана имаше човек. Сам. И пак нищо странно в това. Обаче нещо прекалено изправено седи този човек. И гледа право напред. Не върти глава и сигурно дори не мига. Прекалено е сериозен нещо. Така на задните чинове повтарачите демонстрират примерно поведение, докато играят карти в час.

Върви Алексей Алексеевич към централния вход и мисли. Понеже влезе ли — май няма излизане. Така че реши да не влиза. А спокойно, все едно е тръгнал на разходка, мина покрай него. Ами да де, нали може на човек да не му се спи и да му се иска да се поразходи. Още повече че нощна Москва е прекрасна. Зави зад ъгъла, подсвиркваше си. Отдавна познава всички тукашни улички. И щом зави на следващия ъгъл, хукна. Тича и чува — тичат подире му, а уж нямаше никого наблизо. Зад следващия ъгъл се извъртя кръгом и с всичка сила фрасна оня, дето го преследваше, в зъбите. Изпукаха. Онзи пък, понеже се беше засилил като влак, не падна, а продължи да тича, само че вече правилна траектория със снижаване и падане по гръб.

Втория — изскочи иззад ъгъла задъхан — Алекси Алексеевич го гушна като детенце, усмихна му се, сложи огромната си длан на тила му и натресе лицето му в стената.

Когато беше млад, ги нямаше тия зали, дето хората на арената се бият по физиономиите за забавление на публиката. В онези славни времена на цирковите арени борците си мереха силите в честен двубой, без да си трошат носовете. Та Алексей Алексеевич значи беше цирков борец тогава. След октомврийския преврат дойдоха и го взеха в кремълската охрана. Работеше съвестно, служеше честно. След убийството на другаря Свердлов обаче реши да се оттегли от професията и се писа болен. Понеже беше много лесно там, в онова змийско гнездо, да те изкарат виновен за какво ли не. След много години обаче съдбата му го настигна. Някой значи направил нещо нередно, неизвестно какво, а гонят него.

И след толкова години началник-влакът Москва-Владивосток не беше изгубил навиците си от арената. Когато се налагаше да се изхвърлят хулигани от влака, изхвърляше ги лично, без да чака милицията. Не обичаше да се бие. Никога не се беше учил да се бие. Но ако се налагаше да просне някого с един в зъбите, му се получаваше съвсем естествено, отвътре му идеше.

Алексей Алексеевич раздрусва единия паднал, после втория. Дишаха, но не бързаха да се връщат в този свят, само лекичко подритваха. Той им прерови джобовете: два револвера „Наган“, два портфейла с документи. Погледна иззад ъгъла — още петима тичаха насам. Тия двамата бяха първите, съгледвачите. Останалите от бригадата ги следваха.

Алексей Алексеевич обаче не ги изчака. Втурна се през входове и дворове, през огради и стобори, през прострени пранета и струпани за зимата дърва, пожарни стълби и улуци, по познати улици и непознати сокаци към съвсем другия край на великия град.

Успокои задъханото си дишане, опипа си джобовете, намери листчето с телефона, пушна една монета в цепката на апарата и спокойно, с достойнство, подаващо на началника на бързия влак Москва-Владивосток, потърси другаря Холованов. Холованов отговори незабавно, все едно седеше до телефона и го чакаше да му се обади.

— Холованов.

— Другарю Холованов, Сей Сеич ви безпокои. Днес се срещаме с вас.

— Слушам ви, другарю Корнилов.

Началник-влакът напълни гласа си с безразличие.

— Споменахте нещо за някаква нова работа. Не ви доизслушах.

— Да, Сей Сеич. Имам едно предложение. Утре ще ви обясня. Да се срещнем по същото време на същото място. Става ли?

— Става, разбира се. Значи утре. На същото място. Идеално.

— Е, до утре тогава.

— До утре, другарю Холованов! А не бихте ли могли да дойдете с мотора си още сега?

ГЛАВА 7

1

Всеки човек има великолепна памет. Но не всички знаят как да я използват. Паметта е като умна машина която ни подаряват още когато се раждаме, само че не всички знаят какви педали да натискат и кои копчета. Неизвестно защо и в училище не ни учат как да помним как да развиваме паметта си, как да я използваме. А това би трябвало да е най-важният предмет в училище. Научи се да запомняш, а чак после учи всичко останало. Тогава вече ще има полза.

Природата беше дарила Генрих Григорович Ягода с могъща памет. Но той не се удовлетвори с дара ѝ. Той не чакаше милости от природата, а упорито развиваше и тренираше паметта си така, както боксьорите, борците и щангистите тренират тялото си. Железния Генрих си беше разработил система упражнения за развиване на паметта по четири основни направления: скорост на запомняне, точност, обем на запомнената информация и продължителност на съхраняването ѝ. За всяко от тези направления си имаше свои методи. Освен това имаше и няколко комплексни. Най-простият например: когато си лягаше вечер, се стараше да си припомни целия ден, но не от сутринта до вечерта, а наопаки — от вечерта до сутринта, с всички дребни подробности: ето, легнах и се завих, а преди това си измих зъбите, а преди това... И така чак до момента на събуждането му сутринта. Това е полезно и за заспиване. Още не си успял да си спомниш коя книга си преглежда вечерта, а вече си заспал дълбок и спокоен сън.

И освен това винаги си на печалба: или спиш безметежно като пиян циганин на бяла покривка, или си тренираш паметта и не проклинаш безсъницата, ами я приветстваш. Ако си си спомнил целия ден с всички подробности отзад напред, но не си заспал, спомняй си цялата изтекла година. Пак на обратно, като започнеш от 31 декември.

Не му се спи на Генрих. Обърна се на другата страна почна да си спомня миналата година, 1935-а. Ах, славна година беше. Какъв декември! А преди него — какъв ноември! През ноември на петима висши командири на Червената армия беше присвоено персоналното

воинско звание маршал на Съветския съюз. Освен това на един чекист, а именно на него — Непреклонния Генрих — беше присвоено званието генерален комисар на Държавна сигурност. Маршалите получиха големи звезди на червените си петлици, Генрих — на своите сини.

Всичко започна доста преди това. През септември Президиумът на Върховния съвет учреди с указ воински звания в Червената армия и специални звания в НКВД, каквито дотогава нямаше. Дотогава всички воински и чекистки началници бяха просто другари командири.

Указът не се появи от само себе си. Предшестваще го срещата на Генрих с другарите Ворошилов, Будьони и Тухачевски на 13 април същата тази 35-а година тук, във вилата на народния комисар на вътрешните работи в Комунарка.

Генрих покани червените командири, за да обсъдят един изключително важен въпрос: укрепването на дисциплината във войските. Вие в Червената армия имате безброй бойци, моите в НКВД също не са малко, само граничарите са цяла армия, после правителствените съобщения, охраната на лагерите и затворите, важните държавни обекти също трябва бдително да се охраняват и да се бранят храбро. А обектите са хиляди и хиляди — мостовете, тунелите и електростанциите до чуждестранните посолства и самия Кремъл. Проблемите ни, другари, са общи, така че дайте да ги решаваме заедно.

Нагости армейските командири така, както гощават само в НКВД. Обсъдиха въпросите, набелязах мерки, а вече към края уж между другото подхвърли, че дисциплина няма, защото няма субординации а няма субординация, защото няма воински звания. И млъкна.

Ух, направо десетката улучи! Революцията отмени воинските звания и направи всички другари. А без звания каква дисциплина, по дяволите? Каква йерархия? Какво подчинение?

Ако в онзи момент до четиримата седеше стенографка, тя без съмнение би отбелязала в скоби оживление в залата. Но в онзи исторически момент във вилата на НКВД нямаше стенографка. Затова просто ми повярвайте, че оживление имаше — и много въпроси също.

Ворошилов: тоест да се върнем към златните пагони и генералските звания, така ли?

Тухачевски: а дали народът ще ни разбере?

Будьони: и другарят Сталин?

И по-нататък тримата един през друг: значи да върнем унтерофицерите? Това е връщане към проклетия царизъм, който успешно разгромихме. А заедно с унтерофицерите и прапоршчици, подпоручици и поручици ли да въведем? Щабскапитани, подполковници и полковници? И генерали ли ще имаме? Като проклетите Деникин и Юденич? И адмирали??? Като отвратителния Колчак???!!!

Мъдрия Генрих беше подготвил всички отговори: няма да има унтерофицери! Ще има сержанти. Няма да има прапоршчици и поручици! Ще има лейтенанти — младши и старши.

А те пак един през друг: как така лейтенанти? Лейтенанти има във флота. Ние в пехотата и в кавалерията флотски звания ли да носим?

— Защо не? — недоумява Генрих. — Важното е да не приличат на старите контрареволуционни звания.

Над лейтенантите — капитан. Нищо страшно няма в това звание. И защо не? Нали има капитан на кораб. И на футболен отбор. След капитана — майор. Имало е някога такова звание в Русия, много отдавна. После го отменят. В армията на Николай Кървави няма такова звание, няма и при белите. Значи въвеждаме него. Ще минем без подполковник. Над майора ще е полковник. Какво лошо в това? Имаме полкове — нека имаме и полковници. Виж, генерали няма да имаме. Генералите и адмиралите са кървавите псета на контрареволуцията. Ще въведем званията комбриг, комдив, комкор и командарм. Ще измислим красиви униформи, но засега без лампази и златни пагони. Не може всичко наведнъж. Стъпка по стъпка.

Каза го това Генрих и пак млъкна.

На верандата се възцари напрегната тишина. Очите на Тухачевски блестят като звезди небесни, но си мълчи. А другарят Ворошилов не издържа: а аз какъв ще бъда? И веднага се поправи: а ние какви ще сме?

Генрих само този въпрос чакаше. И отговори гръмовно, все едно спотаен в засада в гората артилерийски полк открива огън: вие ще сте генерал-фелдмаршали! И през трите руски революции Николашка

няма нито един генерал-фелдмаршал. И белите нямаха, така че защо да не...

И пак мълчанието загърна под крилото си четиримата мислители.

Няма да позволи Сталин. Народът няма да разбере. В тази дума все пак има „генерал“. А пък фелдмаршал звучи подозрително немски.

Добре де, тогава ще сте маршали. Маршали на Съветския съюз!

Така вече е добре. Всички ли са съгласни? Има ли възражения? Обаче как да прокараме това толкова важно предложение през иглените уши на име Сталин?

И за това е помислил Мъдрият Генрих: инициатива по места! Значи провежда се съвещание на командния състав някъде в Далечния изток, става някой полкови командир (обаче на много добър полк, образцов полк) и прави обосновано предложение... После на също такава съвещание в Задполярието командирът на някоя елитна дивизия изказва съображения. След това някой в Генералния щаб... Независимо един от друг. Способни ли сте, другари, да организирате инициатива по места? Способни сте. А самите вие се дръжте настрана от инициативата, все едно се съмнявате, изказвайте колебанията си... Аз пък ще организирам инициатива по места от страна на НКВД... В Централния комитет трябва да се работи много внимателно...

— Добре — каза Будьони и почна да си суче мустаците. — А ти какво искаш да получиш от нас, Генрих Григориевич?

— Нищо не искам да получа. Искам да заздравя дисциплината.

— За дисциплината ясно. Ти ще ни подкрепиш в това правилно начинание, а ние ще помогнем на теб. На твоите момчета какви звания си им измислил?

— На висшия състав — комисари на Държавна сигурност 1-ви, 2-ри и 3-ти ранг.

— Бива. А лично ти какво звание ще имаш? Маршал на НКВД ли?

— Не, стига ми и генерален комисар на Държавна сигурност.

И се разбраха...

Бие Люска шамари на Змиеядеца: Свести се бе! Свести се. Огледа се да си спомни къде е.

— Пошегувах се. Пак стрелях покрай главата ти.

Не знаеше Люска колко нерви е изхабил Змиеяд през последните дни: внезапното назначение в комендантска спецгрупа на Лефортовския затвор, срещата с Ягода, трескавата безсънна работа на вилата му, писмото до Сталин и срещата с него. Не знаеше къде работи Змиеядеца, не можеше дори да си представи за какво плащат луди пари не само на лефортовските изпълнители, но и на помощниците им. А им плащаха за любимата им, обожавана от тях, но все пак много, много тежка и изнервяща работа.

Напрежението от тези дни се беше трупало като дълбока тежка пряспа и внезапният изстрел зад гърба на Змиеядеца, изстрел, който гръмна в момента, когато не би трябвало да гръмне, стана онзи внезапен рязък звук, който кара хилядотонните лавини да се сричат по стръмнината. Пистолетът гръмна — и Змиеядеца изгуби съзнание. Припадъкът беше дълбок и дълъг. Припадъкът е като тежък сън, но без сънища. Той чуваше някакви шумове, но не усещаше самия себе си.

Отвори очи. Дълго гледа напукания таван и навелото се над него лице. След това обгърна врата с дясната си ръка и привлече лицето към себе си.

— Людмила Павловна, Люска, Люся... може ли да ти се доверя?

— Можеш — отвърна тя съвсем тихо.

Локомотивът ИС докара затворническия вагон на Киевската гара на Москва и го вкара в глух коловоз. Досами палата на вагона спря дълга лимузина, вкараха арестуваната Стрелецкая на задната седалка между двете надзирателки. Ръцете оковани с белезници, на главата — брезентов шлифер. И я подкараха нанякъде. Много бързо.

Минаха петнайсетина минути. Но може и да не беше така. Ако не виждаш какво става наоколо, възприятията ти — включително за времето — се объркват.

После спряха и почакаха. Очевидно пред някакъв контролно-пропускателен пункт. После пак тръгнаха. Но пътуваха съвсем кратко. Спряха. Вратата се отвори. Двете лелки изведоха Настя навън, държаха я от двете страни. Тя все така не виждаше нищо. Внимателно качиха по някакви стъпала. Каменни, Настя го усети. Осем на брой. Тръгнаха напред, завиха. Предпазливо заслизаха нанякъде. Настя преброи 24 стъпала. Пак напред, после вляво. Тежко изскърца врата. Смъкнаха шлифера от главата ѝ и я бутнаха напред. Вратата се захлопна с трясък, изтракаха резета, изщракаха ключалки.

Огледа се.

Изобщо не си бе представяла килиите така. Намираше се в голяма стая, поне трийсет квадрата. Сводест каменен таван като в кремълските помещения. Един прозорец. Затворнически тип — високо под тавана. Решетката старинна, кована, красива дори. А стената дебела като на замък — метър и половина, може би дори два. Прозорецът приличаше на дълбок наклонен тунел, издълбан под самия свод, все едно някой е искал да се измъкне напред и нагоре, към светлината. Но светлина няма — зад решетката има матово стъкло, а зад него като че ли още една решетка. Вратата е желязна, и тя кована, тежка, пантите са взидани в стената. Тази вътрешна стена също си заслужава да се опише с възхищение. И тя е дебела и до вратата се стига като през тесен тунел в несъкрушимите гранитни блокове. И нещо интересно — във вратата няма шпионка, през която да наблюдават арестантите. Защо ли? Подът е застлан с лъснат паркет. До

стената — железен войнишки креват. Малка маса, също взидана в стената, завинтен за пода стол. В десния ъгъл спрямо вратата тоалетна зад параван. Не мирише. Всичко е чисто. Под високия таван свети крушка, но ключ няма. Явно е отвън, в коридора. Очевидно не гасят лампата нощем — Настя знае, че навън вече е нощ. Но светлината не е дразнеща. И е тихо.

Настя седна на ръба на кревата и се зачуди къде ли е допаднала.

Конспиративната квартира на Холованов е подвижна, по-точно плаваща. В Химки, до строящата се Северна речна гара, сред големите параходи, плаващите кранове, драгите, буксирите и баржите се е притаило малкото, съвсем невзрачно и възмръсно туристическо параходче на профсъюза на работниците в „Главспецремонтстрой“. Параходчето си има капитан, механик и един матрос. Отвън е неугледно, но вътре цари уют.

Точно тук докара Холованов началника на влака Москва-Владивосток: заповядай, Сей Сеич, това ти е каютата, това тук е душът, това тук са дрехи — избери си, които ти харесат. Но като начало разкажи всичко.

А какво да разкаже?

И началникът на влака Владивосток-Москва изпразни джобовете си на масата: два револвера, два портфейла. Холованов погледна удостоверенията. На първото — ГУГБ НКВД СССР. На второто — също ГУГБ НКВД СССР.

— Дааа, Сей Сеич. Не те е гонила милицията, а Държавна сигурност.

— Значи с мен е свършено.

— Не е сигурно. Налей и минаваме на „ти“.

Чукнаха се. Пиха. Холованов докладва обстановката: капитанът, механикът и матросът са въоръжени. Разлагат с ръчна картучница ДП — Дегтярков Пехотен, три винтовки, запас патрони и гранати. Самият Холованов има пистолет „Лахти“. Рубката е общита отвътре до равнището на прозорците с броня. Каятата зад рубката представлява всъщност брониран сандък — общити са не само стените, но и подът и таванът. От тази каюта освен до рубката се стига в машинното отделение и в трюма. „Сандъкът“ има амбразури за кръгов обстрел, които не се виждат отвън — маскирани са като вентилационни отвори. В случай на въоръжено нападение тази каюта е мястото за сбор и отбрана. Има предостатъчно оръжия за отбрана. Но главната заплаха не е въоръжено нападение. За да има нападение, първо трябва да се

разбере за корабчето и самото то да бъде открито. Което не е толкова лесно. Въпрос на конспирация. Има обаче и по-сериозни проблеми. Екипажът не е посветен в случая. При евентуално нападение той само ще помага в отбраната и отстъплението.

— За нас двамата опасността е много по-голяма. Нашият враг е Ягода. Той краде злато от Колима и ние случайно научихме тайната му. Няма да ни остави живи.

— Не му знаех тайната. И изобщо не искам да я знам.

— Него това изобщо не го интересува. Най-хубавият вагон във влака е шести. Освен двамата кондуктори в него е и началник-влакът. Куриерите са прекарвали товара си в шести вагон. В него е хем по-комфортно, хем по-безопасно. Докато нищо не се е било размирисало, ти, Сей Сеич, не си бил пречка. Но един куриер е изчезнал, цялата афера може да се разкрие и затова Ягода премахва всички, които биха могли да знаят дори съвсем мъничко. Можели са да знаят кондукторите. Няма ги вече. Ти си следващият.

— Да, лошо.

— Според мен в купето са били трима с четири билета. Така ли е?

— Да. Направи ми впечатление. Прекалено удоволствие е да купуваш още един билет от Владивосток до Москва. Това не е по възможностите на обикновения съветски човек. Че и в шести вагон!

— Именно. Двама от тримата са слезли в Ярославъл. С много тежки куфари. Така ли е?

— Да. Обаче откъде знаеш всичко това, Драконе?

— Един съобразителен младеж ме подсети. А третият пътува за Москва. Без багаж. Само с една чанта.

— Точно така.

— Точно тази чанта ни трябва!

Не му е весело на генералния секретар на Държавна сигурност. Повика секретаря на НКВД Павел Петровия Буланов и му каза:

— Ако чантата е у крадците, може да я продадат.

— Не е изключено в крайна сметка въпросната чанта да попадне при Ваксата.

— Какво да направим?

— Вие, Генрих Григориевич, трябва да отидете при Ваксата, да изпреварите удара. Един вид, има целенасочени провокации срещу ръководството на НКВД, съчиняват се какви ли не небивалици, подронва се авторитетът...

— Точно така. Ще отида. Какво става със Змиеядеца?

— Вече докараха момичето, което ни посочи.

— Обясни ми едно нещо, Драконе: щом Държавна сигурност ме търси, щом самият Ягода ми е смъртен враг, защо трябва да търся защита при теб? Няма ли да е по-добре да избягам в горите? Или да си пусна брада и да се присъединя към някоя банда? Или пък да духна в чужбина? Кой си ти? Какъв си? Как можеш да ме защитиш? Не те е страх от Държавна сигурност, така ли? Намислил си да се счепкаш със самия Ягода? И каква е тая твоя канцелария с картечница?

— Подробно ли да ти обяснявам?

— Най-подробно. И от самото начало.

— Значи така. Старият строй е сринат, всички дворяни, търговци, дипломати, министри, офицери, генерали, адмирали, полицаи, инженери, журналисти, собственици на заводи, шахти, вестници, параходи и железопътни линии — всички, които ни управляваха — са избити или прогонени от страната. И се получава огромна празнина. В тази празнина нахлуха какви ли не негодяи и мръсници, втурнаха се да управляват и да командват. Партията ни е една. И е на власт. Няма и няма да има никакви други партии. И естествено всички мошеници хитреци и разбойници напират да влязат в партията! Другарят Сталин я прочиства, прогонва пройдохите, авантюристите и аферистите. Но те напират. Изгонените от партията са вече милион и половина. Това са дребни гадинки, внезапно издигнати на върха, но скоро смъкнати оттам. Това се неотдавнашните началници, от бригадири до народни комисари. Това са троцкистко-ленинските предател. Това е цяла класа недоволни. Това е динамит. И той може да гръмне. Но дори и това не е най-важното. В самата партия има цели орди негодяи, продажници и шарлатани. Те все още не са изчистени, но знаят какво ги чака. Последният, 17-ият конгрес на партията беше през февруари 1934-та. Наречекоха го Конгреса на победителите. Работниците и селяните изпратиха на конгреса стотици подаръци, сред тях беше и първият съветски тролей. Тулските оръжейници подариха на другаря Сталин снайперистка винтовка с оптически прицел. Другарят Сталин седеше на трибуната и

разглеждаше делегатите през него. Конгресът се смееше бурно. Но нито на другаря Сталин, нито на делегатите им беше до смях. Другарят Сталин има прекалено много врагове. Срещу него е цялата така наречена „ленинска гвардия“ — почти цялото ръководство на партията. Срещу него са мнозина от ръководството на Червената армия. Срещу него е Ръководството на НКВД. Засега тези три сили не са изяли главата на другаря Сталин единствено защото враждуват помежду си. И защото вътре самите тях също има дърлеци се групировки. И още защото НКВД се оглавява от Ягода. Той прокарва своя линия, но тя е изгодна на Сталин. Преди седмица свърши процесът срещу Зиновиев, Каменев, Смирнов и останалите. Те бяха врагове на Сталин. И са унищожени. Процесът беше подготвен от Ягода. Той подготвя нови процеси срещу бившите членове на Политбюро Бухарин, Риков, Пятаков и така нататък. Сталин не иска да му пречи.

— А твоята роля във всичко това?

— Над държавния апарат другарят Сталин тайно създава апарат на личната си власт, със собствена армия, дипломация, полиция, статистика, системи за контрол, транспорт и съобщения. Това параходче е от състава на личния му флот.

— А ти какъв си в този апарат, Драконе?

— Нещо като началник на разузнаването.

— А...

— А на тебе ти предлагам длъжността началник на един много важен влак, като по съвместителство ще си единственият му кондуктор.

— С маршрут?

— От Москва до края на света. От южните планини до северните морета. Влакът е маскиран като ремонтен. Локомотивът е най-мощният в страната. Съгласен?

— Съгласен. А Държавна сигурност?

— Ще те скрием от нея.

— Здравейте, другарю Сталин.

— Здравейте, другарю Ягода.

— Другарю Сталин, операцията по ликвидирането на враговете на народа Зиновиев, Каменев, Смирнов и цялата им банда е приключена успешно.

— Поздравявам ви, другарю Ягода. Моля спешно да ми представите списъци на особено отличилите се следователи и на всички, които са взели участие в разплитането на това змийско кълбо. Не забравяйте изпълнителите на присъдите и помощниците им. Тези хора поставят последната точка във всяко дело. За тях трябва да се полагат особени грижи. Всички участници в това важно дело ще бъдат наградени с ордени, високи длъжности и звания, парични награди, квартири, карти за курорти и санаториуми.

— Утре списъците ще ви бъдат представени.

— А вие, другарю Ягода, какво бихте искали да получите като награда за блестящо проведената операция?

— Нищо не ми трябва, другарю Сталин. Аз се боря с враговете на народа. В това е щастието ми. Това е наградата ми. Наред е бившият кандидат-член на Политбюро Соколников и бившият член на ЦК Радек. Ще стигнем и до Бухарин, Риков, Крестински и Раковски.

— Добре, другарю Ягода, много добре.

— Другарю Сталин, какво да правим с Пятаков?

— Какъв е проблемът?

— Проблемът е, че членът на Централния комитет и първи заместник народен комисар на тежката промишленост Пятаков се престара. По време на подготовката на процеса срещу Зиновиев, Каменев, Смирнов и другите Пятаков публично настояваше да им бъде дадена най-тежката присъда и заяви, че е готов лично да ги разстреля до един.

— Много правилно.

— Да, но...

— Какво „но“?

— Подсъдимите Зиновиев, Каменев и Смирнов се ядосаха и заявиха, че и Пятаков, и съпругата му също участници в бандата им. Преди месец арестувахме съпругата на Пятаков. Призна всичко.

— И Пятаков какво?

— Пятаков заяви, че е готов лично да разстреля собствената си съпруга заедно с другите врагове.

Другарят Сталин отброи дващест крачки през кабинета. Спря. Обърна се. Разпали си лулата. Дълго мълча. Върна се на мястото си.

— Готов е да разстреля враговете. А враговете казват, че е един от тях. Арестувайте го, другарю Ягода, накарайте го да се признае за виновен и го включете като подсъдим в следващия процес. Къде е той сега?

— В Ялта, в санаториума на Съвета на народните комисари.

— А жена му е в затвора. Това не му ли се отразява?

— Погрижили сме се да е в компанията на една хубавица.

— Добре. Нека си почива. Кога се връща?

— На 23 септември.

— Арестувайте го в момента, в който влакът пристигне в Москва. Блокирайте коридора с носачи. Пуснете всички други пътници да излязат, а него го забавете. Щом вагонът се опразни, му покажете заповедта.

— Разбрано. Ще разрешите ли лично да се появя от съседното купе?

Разсмя се другарят Сталин с беззвучен смях: разрешавам!

Сталин обичаше шегите. Ценеше шегите на подчинените си. Самият той беше голям шегаджия. Всяка шега удължава живота с един час.

— Да се върнем към въпроса за наградата ви. Какво бихте искали?

— Другарю Сталин, повтарям: не ми трябва нищо.

— Ами ако се посъветваме с другарите и ви направим член на Политбюро?

— Това е голяма чест, другарю Сталин. Не мисля, че съм достоен.

— Достоен сте. Гответе се. Отначало, както си му е редът — кандидат-член, а след половин година вече член.

— Може ли един личен въпрос, другарю Сталин?

— Може.

— Другарю Сталин, аз имам много врагове. Мнозина се страхуват от мен, изгарят от желание да ми подлеят вода. Срещу мен се плетат интриги, разпространяват се сплетни, правят се провокации...

— Другарю Ягода, това не е личен въпрос. Това е изключително важен държавен въпрос. Вие правите онова, което не е по силите на никой друг. Ние ви ценим. Няма да повярваме на сплетните. Ще разгромим клеветите. Ще разстреляме клеветниците. Вървете и работете спокойно. Желая ви нови успехи.

ΓΛΑΦΑ 8

1

Змиеядеца прати съобщение на другаря Холованов: ела ме вземи от Китай град. Двама сме.

Проста работа. Тъкмо няма да ходи с мотора, а ще се обади на когото трябва да пратят кола.

Змиеядеца доведе някакъв мърляв хлапак. Представи го: Людмила Павловна, за приятели — Люска.

Има свободна каюта и за Люска. Няма обаче женски дрехи. Но пък и не ѝ трябва, както е остригана. По-добре засега да е момче. Дават ѝ моряшка фланелка. Вярно, голяма ѝ е, но ще свърши работа. Дават ѝ и куртка. Навий ръкавите два пъти. Ето ти и панталон. Браво, готова си. Сядай сега на масата. Капитанът ще ни гощава.

На масата са четирима: Дракона, Сей Сеич, Змиеядеца и Люска Манатарката.

Гощавката е скромна: десетина бири в кофа с лед, половин черен хляб, връзка чирози, краставици и домати в една емайлирана чиния, две педи шпек — да си счупиш зъбите с него. Не, направо пирони да забиваш или да разгонваш демонстрации на несъгласните с нещо. Но пък всички са съгласни с всичко.

За утре ще има зеленчукова супа и пържени картофи. А днеска, ще ме прощавате, сме на суха храна. Не чакахме гости.

Гостите се спогледаха: и така става. И изведнъж всички си спомниха, че днес не са яли нищо. Нахвърлиха се върху храната. Изгризаха шпека чак до канапчето. Е, и бирата почти свърши.

Сега на работа.

— Докладвай, Змиеядецо.

— Ами значи Людмила Павловна намерила ето тази чанта. Може да излезе интересна. Пише нещо за добив на някакъв метал на Колима. Не се посочва какъв точно. Не знам какъв метал добиват там.

— Ще проверим. Къде я е намерила?

— Била захвърлена в някакви боклуци.

— Добре. Отвори я.

Змиеядеца щракна закопчалките и изсипа чанта на масата: документи, документи, документи. А в тях — числа, числа, числа. Ако чантата е от Колима, от „Далстрой“, числата може да означават разходи, добив, какво ли не. Трябва да се види, да се помисли, да се разбере. Ще разберем.

— Нещо да кажеш, Людмила Павловна?

— Нищо засега.

— А после?

— После ще видим.

Ходинското поле е съвсем близо до Кремъл. В Ходинка е Централното московско летище. Както следва от името му, Централното летище е почти в центъра на столицата на нашата велика родина и на целия световен пролетариат. Около него има авиационни заводи и конструкторски бюра.

Днес на Ходинка има не само самолети, но и планери, танкове, оръдия, бронирани автомобили, картечници, парашути, инженерни машини, морски оръдия, мини, торпеда, средства за връзка и сигнализация, прибори за управление на огъня, образци униформи за горещите райони и за Задполярието, бетонобойни снаряди, маскировъчни мрежи, оптика, понтони, аеростати, зенитни прожектори, артилерийски влекачи, огнехвъргачки и т.н. и т.н. Днес показват най-новата бойна техника. Показват я на Сталин.

Показват не само това, което е готово, но и това, което се проектира.

Невидим самолет! Ще е направен почти изцяло от прозрачни материали. Ще се виждат само пилотът, двигателят, перката и картечниците, но те ще са скрити с огледала.

Проект за свръхтежък танк за пробив. 300 тона! Сглобява се от три секции, всяка от които може да се придвижва самостоятелно.

Автожир! Самолет с огромна хоризонтална перка. Способен да излита почти вертикално. Не му трябва летища.

А ето го и това, което вече съществува и действа.

Звукоуловител ЗУР-4, открива вражеските самолети отвъд хоризонта!

Самолет-звено. Огромен бомбардировач ТБ-3, под крилата му са закачени два изстребителя И-16. Всеки изстребител разполага с по две 250-килограмови бомби. Бомбардировачът лети над морето, над слабонаселени територии или нощем, доставя изстребителите на огромно разстояние и после се връща. Изстребителите пикират от максимална височина, появяват се внезапно и нанасят точков удар по

особено важни цели. След което се прибират. Имат достатъчно гориво — нали не са изхабили половината, за да стигнат до далечната цел.

Още един ТБ–3, който носи плаващ танк Т–37. Танкът се пуска в някое езеро в дълбокия тил на противника от свръхмалка височина, а после се оправя сам. Дори с най-лекия танк на диверсантите и десантниците им е много по-лесно, отколкото без никакъв. Освен това ще се действа срещу важни, но уязвими, на практика незащитени цели — каква ти защита на електростанции, нефтопроводи, далекопроводи, мостове и железопътни линии в дълбокия вражески тил? Ако всичко това трябва да се защитава, колко дивизии трябва да се изтеглят от фронта, а?

Гвоздеят на програмата е приетият на въоръжение през миналата, 1935 година бързоходен танк БТ. Засега е със занитен цилиндричен купол. Но вече се разработва нов, коничен, заварен. Двигателят на този танк е най-мощният на света — 500 конски сили. Със свалени вериги може да развива по автострадите огромна скорост. Жалко, че нямаме автостради. Но пък си имаме пистата на Централното летище, където БТ–7 може да демонстрира способностите си.

Танкът е замрял на старта. Летището също е замряло. Тежката машина изревава, почти подскача напред и полита по пистата в кълбета бензинова смрад. В другия край механик-водачът я завърта почти без да намалява, тя поднася, той я обуздава като непокорна кобила и се понася обратно с почти самолетна скорост. До самия край на пистата, където вече я спира точно под трибуната на другаря Сталин. Подава се през люка изпоцапаният механик-водач. И се хили доволно. Другарят Сталин слиза при него. Стиска му десницата, прегръща го: браво, боец! Браво, юнак!

Наред са самолетите. Далечният бомбардировач ДБ, Ама колко е красив само! Наистина е красив!

— До Берлин ще стигне ли?

— Ще стигне, другарю Сталин!

— А до Рур?

— И до Рур, другарю Сталин!

— Трябва да започнете серийно производство. Да доизкусурите машината и по-скоро да приключите изпитанията.

— Ще ги приключим, другарю Сталин!

— Колко остава?

— Четири месеца, другарю Сталин!

— За един месец не можете ли да свършите?

— Не можем, другарю Сталин.

— Защо не можете?

— Въпрос на физически възможности, другарю Сталин. Летците изпитатели работят под нечовешко натоварване. При всеки полет рискуват живота си. Всеки миг. Кацаш след тричасов полет — трепериш целият, зъбите ти тракат. Измъкваш се от кабината и се просваш на земята — не те държат краката. Три дни минават, докато е съвземеш. Опасно е. Много е опасно. Ту двигателите откажат при излитането, ту се подпалят във въздуха. Първия екипаж изпитатели го погребяхме — откъсна им се дясното крило.

— А ако се постараете, ако не за месец, за два можете ли да приключите?

— Не, другарю Сталин. Това е свръх човешките възможности. Раждането на една машина е като раждането на човек. Не казваме на жената: я се постарай и раждай по-бързо, нали така. Колкото и да се старае, ще роди ли? Та и ние можем да родим недоносче. Или мъртвородена машина...

— Добре, ако не за два, за три месеца можете ли да приключите изпитанията?

— Това не зависи от нас, другарю Сталин. Има и непостижими неща.

— Ясно — каза другарят Сталин. — Добре.

И смени темата:

— Колко получава един летец за пълния цикъл изпитания?

— Двайсет и пет хиляди, другарю Сталин.

Нищо не каза на това другарят Сталин, само позавъртя глава: много пари!

И летците изпитатели не казаха нищо, но физиономиите им казваха: не ядем държавни пари за тоя дето духа, на трийсет всички вече сме побелели, я колко наши колеги са инвалиди, колко са навеки приковани към леглото, колко стряскат момите с изгорелите си лица и докарват децата до рев — а още повече наши колеги са в гробищата.

— Добре — повтори другарят Сталин. Стисна им ръцете, пожела им успех и тръгна към товарния десантен планер на конструктора

Гороховски.

И изведнъж се обърна.

— А ако на пълен цикъл получавате по сто хиляди?

— Ха! — казаха изпитателите в един глас. — Че за сто хиляди ще сме готови за три седмици, другар Сталин!

— Не е необходимо за три седмици. Поговорете си посъветвайте се. За месец можете ли да приключите?

— Няма какво да се съветваме, другарю Сталин! Три седмици! Даваме думата си на комунисти!

3

Подсмихна се весело другарят Сталин, докато се отдалечаваше от бомбардировача. Издебнал момента, Холованов цъфна до рамото му.

— Има сериозен материал срещу Ягода. Краде злато от Колима.

Помълча Сталин, взря се в земята, обърна се към Холованов и отговори толкова тихо, че не би могъл да го чуе дори отвъдхоризонтният звукоуловител:

— Ягода да не се пипа. Да не се вярва на никакви слухове и сплетни.

Изчака секунда, минута.

— Трябва ли да повторя, другарю Холованов? Повтарям: всякаква работа срещу Ягода да се спре.

Днес Генрих Григориевич Ягода също оглежда мостри. Само че по-различни. Огледът е във вилата на НКВД в Комунарка. Художници моделиери представят нови униформи за командния състав на НКВД. По стените са накачени скици и картини в човешки ръст. На тях са изобразени всякакви униформи: и работни и ежедневни, и парадни строеви, и парадни градски. Зимни и летни.

Но не са само скиците и картините. Има и живи образци. Облечени в гимнастюрки, мундири и шинели. Изпънали са се мирно като екатеринински гренадири. Едно е картината, друго си е живият човек. Железния Генрих е придиричлив. Оглежда всяка мостра, опипва я, вниква в подробностите, съветва се със специалистите си.

А гимнастюрките! Леле! Бели със сини кантове. И сини — с малинови. Има и пепелносиви — с алени ширити. Мундирите са стоманеносиви, и в друг цвят също, неописуем, казват му „морска вълна“. Един е направо невероятен: черен с бели кантове. И фуражката също. Фуражки каквито щещ: бяла околожка с малиново горнище, пепитена със синьо. Не можеш ги запомни. Избирай, Генрих Григориевич! Голям избор, нали? Е, нали това е целта!

За затворническите надзиратели едно, за конвойните войски друго, за лагерната охрана — трето, за граничарите също. За граничарите — черна кадифена околожка и зелено дъно.

Държавна сигурност е нещо специално, всички го знаят. Тя е висша каста. И си има върховни жреци на сигурността. Ето я и униформата за най-главното ръководство. За комисарите на Държавна сигурност. За целия Съветски съюз те са 41: 20 комисари 3-ти ранг, 13 — 2-ри ранг, 7 — 1-ви ранг. Над тях е генералният комисар на Държавна сигурност другарят Ягода. Той, естествено, е в единствено число.

Комисарите на Държавна сигурност са хора с умни, леко уморени очи. Те пазят страната от врагове. Тези са на особена почит, за тях има специална униформа: бял мундир от най-фина вълна — хастарът копринен, син панталон със светлосини кантове, лачени

обуца, на ръкава — мъничък златен меч в зелен венец, на кръста отляво — оксидиран кортик от златоустовска стомана със златна инкрустация, дръжката слонова кост! Отличителните им знаци — ромбове и звездите на петлиците — може да се направят от червени полускъпоценни камъни, а лавровият венец на ръкава да се извезе с изумруди... Но това не е за всички. Това е за най-най-важните.

Секретарят на НКВД старши майор от Държавна сигурност Павел Петрович Буланов сияеше. Беше успял да угоди на шефа. Под контрола на Буланов моделиерите бяха направили всичко както трябва и предсрочно. Оставаше само да се избере най-доброто и да се утвърди.

А как само им стоят униформите на бойците! Всичките са от специалната рота. Днес в Комунарка е само едно отделение от четвърти взвод. Тази рота Железния Генрих я е сформирал сам. Избрал е всеки лично от хиляди кандидати. Тя всъщност изобщо не е рота. Просто така се води — рота. А всъщност... Всяко отделение се състои от 15 бойци с винтовки, гранати, револвери и ръчна картечница ДП. Всеки взвод има пет отделения, плюс командира, заместника му и двама снайперисти. В ротата има четири взвода. Освен тях има управление, администрация, радисти, санитарна част, тил, картечарска група, автотранспортно отделение... Всички в ротата са високи и широкоплещести, всички са спортисти. Дисциплината е зверска, подготовката — жестока: стрелба с всички видове оръжие, ръкопашен бой, хвърляне на гранати — далечина и точност, щурмова полоса, маршове наскоци с пълно снаряжение, продължаващи почти по цял ден, управляване на коли и мотори, взривно дело и още много неща. Най-важното е готовността за подвиг. Тези момци тичат, скачат и пълзят само под истински картечен огън, между взривяващи се наистина гранати, бият се в заключени килии с истински престъпници — до смърт. Павел Петрович Буланов подхвърли една идея: защо да не използваме нашите момчета при изпълнение на присъдите, защо да не ликвидират осъдените на смърт с ритници, с тояги и палки, с жезла, за да развият у себе си изключителна злоба и ярост. Ето например в Лефортово един помощник-изпълнител беше убил осъдения по първа категория враг на народа Смирнов с удар с бокс. Буланов веднага докладва новината на Генрих. Железния Генрих прояви интерес: кой е този помощник-изпълнител?

Змиеядеца, отвърна Буланов. Дали пък да не използваме опита му с възпитателна цел?

Генрих се съгласи: опитът да се разпространи! Осъдените по първа категория да се използват като учебен материал за развиването и укрепването на бойния дух на специалната рота.

А Змиеядеца да се награди и да се повиши.

На параходчето на профсъюза на „Главспецремонтстрой“ има производствено съвещание. Два дни и две нощи проучваха документите, тракаха със сметалата, писаха и зачеркваха числа, събираха, изваждаха, умножаваха, делиха, пак писаха, пак зачеркваха, пак смятаха и пресмятаха. И до какво стигнаха?

Стигнаха до извода, че всичко е наред. Че във всеки колимски рудник, във всяка златодобивна шахта, във всеки отделен участък всичко е изрядно.

Ясно е, че се краде много злато. Но това е на дребно. Казва например някой измършавял враг на надзирателя — ти ми дай един хляб, обаче истински, без трици, а аз ще ти дам шепа златни песьчинки. А за парче сланина — бучка самородно злато. Кой ще устои?

Трудна е борбата с тези дребни кражби. Дори невъзможна. На всички им е ясно, че половината колимско злато се краде, изтича нанякъде, попива като вода в земята. Но това не е чак толкова лошо. Иначе всички врагове там отдавна да са измрели от глад, преди да дочакат новите осъдени, и целият златодобив да е спрял. Но как се краде на едро? Във всеки работен участък има контрол, на всички равнища. Доносници сред лагерниците, доносници сред волнонаемните, доносници сред надзирателите и администрацията. Доносници има навсякъде. Докладват на началника на участъка. Докладват за началника на участъка на неговия началник. Доносниците на този началник пък му докладват за доносниците на подчинения му. И така нататък и нагоре. Самият началник на „Далстрой“ другарят Берзин е заобиколен от доносници, всичките му заместници — също. Всички от обслужващия ги персонал — адютантите, телохранителите, шофьорите, личните им пилоти и готвачи, бръснарите и фризьорите им, масажистите и шифровчиците, учителите и гувернантките на децата им — са вербувани от най-различни контролни органи и донасят ли, донасят.

И всички началници знаят, че са на мушка. Точно като смеещите се делегати на Конгреса на победителите, попаднали в кръстчето на подарената на Сталин снайперска оптика.

— Как при това положение може да се открадне дори един тон злато? На дребно — разбирам. Обаче голяма пратка... нали веднага ще се разбере на най-различни равнища и в най-различни ведомства.

— Може пък да не го крадат на едро, Драконе. Документите са изрядни. Всичко пасва. Има отчет за всеки участък. И този отчет се повтаря във всички сводки. До грам. Няма никакви разминавания.

— Може ли аз да кажа нещо, Драконе?

— Разбира се, Людмила Павловна.

— Ти ако беше на мястото на началника на „Далстрой“ другаря Берзин, как щеше да организираш големи кражби?

— Не знам. Проблемът е, че доносниците работят за различни враждуващи помежду си ведомства. Във всеки момент могат да дойдат контрольори и ревизори откъде ли не. От Съвета на народните комисари, от Държавен контрол, от Главно управление на Държавна сигурност, от управлението на златодобивната промишленост. Пък и другарят Сталин също сто на сто не дреме. Той няма да остави толкова важна държавна задача без личен контрол. Доносниците са навсякъде. И няма как да разбереш за кого работят. Никой не може да се довери на никого.

— Аз и при това положение мога да открадна.

— Как?

— Много лесно. Важното е да си началник на „Далстрой“. Стига ти един верен счетоводител, с когото сте свързани чрез общото престъпление. Доставка да си ги осигурява Ягода. Трябват и няколко групи куриери. Не е нужно отделните групи да се познават. Всички куриери трябва да са хора, които някога са се провинили в нещо, така че няма да хукнат да докладват на Сталин. Тоест — сред тях няма доносници.

— И как работи механизмът?

— Всички златодобивни участъци са пълни с доносници. Това няма значение. Всички участъци, всички шахти, всички рудници се отчитат. И по документи всичко излиза. Аз пък ще пращам в Москва документацията на всички участъци... без един.

— Исац да кажеш, че си преброила колко участъка има в Колима, така ли, Людмила Павловна? Люска тоест.

— Да. Двеста и пет.

— За колко участъка има отчети?

— За двеста и четири.

— Кой участък е пропуснат?

— Малък Хабадан.

— Умницата ми тя! Дай да те разцелувам!

Съвсем просто. А колкото по-просто — толкова по-сигурно. Малък Хабадан си е най-обикновен участък. Като всички други. Работата там е същата като на всички други участъци, шахти и рудници. Там процъфтяват същите кражби на дребно като навсякъде и също като навсякъде, и там е пълно с щатни и нещатни доносници. Целият добив на Малък Хабадан се описва и се праща в управлението на „Далстрой“ в Магадан. Но не се отразява в статистиката на общата продукция. Всичко в отчетите от другите над двеста участъка пък съвпада до грам. В Колима има стотици хиляди хора. Всъщност милиони. Докато докарат новите, старите вече са почти измрели. Лагерите, лагерните участъци и отделения са безброй. И само малка част от тях участват в златодобива. Останалите са заети с изпълнението на главната задача: секат горите и прокарват пътища, строят селища, градове и лагери, водопроводи и електростанции, копаят въглища за нуждите на „Далстрой“, опъват бодлива тел и жици, издигат стражеви кули, бараки за лагерниците и къщи за надзирателите, разтоварват параходи. Работата кипи. Отчетите са милиони. Не е трудно сред тях да се пропусне някой, та дори да е за добив на злато.

— Вече всичко е ясно — каза Дракона. — Не ми е ясно обаче това тук, на корицата на синята тетрадка: X — 30, B–12, X–27.

— Това пък е най-простото, Драконе — обади се Сей Сеич. — Я помисли къде големите числа са преди малките? Правилно: в календара. От Колима извеждат два маршрута: през пристанище Ванино и през Находка. Находка за Москва се пътува през Владивосток. А от Ванино — през Хабаровск. X е влакът Хабаровск-Москва, B — Владивосток-Москва. Числата според мен са датите, на които влаковете пристигат в Москва.

— Значи куриерите във влака от Хабаровск ще приемат на 30 август, така ли?

— Мисля, че да.

— Тоест вдругиден. Ако действат по една и съща схема, двамата с пратката трябва да слязат в Ярославъл, а третият идва тук, посрещат го и отиват с кола в Ярославъл за другите двама и за златото, така ли?

— Така излиза.

— Ягода не е имал време да промени схемата на доставка: куриерите вече са тръгнали, и то отдавна, а с тях няма смисъл да се поддържа връзка. Всъщност няма нужда да се променя и схемата. Един куриер е изчезнал, добре, но това изобщо не означава, че системата не работи. Какво ще правим, Змиеядецо?

— Ще приберем пратката.

— Как?

— Елементарно. Ще им тафя куфара.

— Посред бял ден?

— Че какво толкова? Люся, ти си ми параванчето. — И запя: — На перона, на перона, на перона спря вагона... Обаче, другарю Холованов, Людмила Павловна трябва да се поразкраси и да се облече подобаващо.

— Ще я облечем. Ще я разкрасим. Имам си хора за това в Большой театър. Обаче ти как ще познаеш куриерите?

— Те очевидно са в шести вагон. Шести е най-хубавият във всеки влак. Кондукторът отваря вратата откъм локомотива. Ще чакам там.

— Как ще разбереш къде точно ще спре?

— Елементарни неща не вдяваш, другарю Холованов. Пуши се между вагоните, нали така? Значи търсиш местата, където на релсите има най-много фасове, броиш петото и си точно пред шести вагон.

— А после?

— Ярославъл е последната гара преди Москва. Ще слязат съвсем малко хора. Това не ти е местен влак. Този е бърз, идва от на майната си. Помисли: кой от Сибир и от Далечния изток ще слезе в Ярославъл? Така че слизащите ще са малко. Куриерите са трима. Значи три куфара с лични вещи. Плюс още един с пратката. Той може да е също толкова голям, но може да е малък. Обаче е много тежък. С лек няма смисъл да бият толкова път, нали? Значи слизат двама с четири куфара. Третият,

който продължава за Москва, непременно ще им помогне с багажа. Освен това те са въоръжени. Ще си личи, ако не вали и са с шлифери.

— Добре, разбираш кои са и кой е куфарът. Как обаче ще избягаш с тоя тежък куфар от трима въоръжени на почти празния перон?

Змиеядеца се разсмя и намигна на Люска. Тя се разкикоти.

— Ами няма да бягам, другарю Холованов. Ще си стоя и ще си бия майтап с тях. Нали, Люся?

— Нали.

— Е, разчитам, че си знаете работата. Имаме обаче един друг проблем. Много голям проблем.

— И какъв ще да е този проблем, другарю Холованов?

— Проблемът е, че карат златото на другаря Ягода, а другарят Сталин изрично забрани всякакви действия срещу другаря Ягода. Ако вземем куфара, ставаме врагове не само на другаря Ягода, но и на самия Сталин.

— Той защо не разрешава да закачаме Ягода?

— После ще ви обясня. Но нещата стоят точно ще станем врагове и на Ягода, и на Сталин. Какво ще правим?

— Ами ще действваме, другарю Холованов. Нямаме избор. Иначе Ягода и без това ще ни ликвидира един по един.

Демонстрацията на новите униформи приключи. Другарят Ягода е доволен. Момците излизат със строева крачка.

Павел Петрович Буланов се усмихна на Железния Генрих, дори като че ли му намигна.

— Лейбкомпания.

Железния Генрих оцени шегата, усмихна се и повтори:

— Лейбкомпания.

— Ще вали. И то силно.

— Защо мислиш така, Змиеядецо?

— Ами погледни небето, другарю Холованов. Облаците приличат на планини и кули.

— И какво?

— Ще ни пере яко, какво.

— Добре, ясновидецо. Да видим сега на какво си способен. Готов ли си?

— Готов.

— Люся, параванче-сладуранче, готова ли си?

— Готова.

— Тръгвай, Змиеядецо, ти си първият.

ГЛАВА 9

Ярославъл е едно от най-важните исторически места в Русия. Тук открай време са живели хора, още хилядолетия преди през 1010 година Ярослав Мъдри да основе на брега на Волга град, наречен на неговото име. Символът на Ярославъл е мечка със златна секира в лапата. Мечката не е просто сила, а сила в единство с предпазливост, предвидливост, хитрост.

Ние с вас попадаме в славния град Ярославъл в 6 часа и 19 минути на мрачното утро на 30 август 1936 година, право на гарата Ярославъл-Главна. От Ярославъл-Главна до Ярославската гара в Москва са 282 километра. Тук е последната спирка на влаковете, които пристигат в Москва от Урал, Сибир и Далечния изток. Ние с вас пристигаме точно в момента, когато току-що миналият по моста през Волга бърз влак Хабаровск-Москва плавно се приближава към трети перон.

На гара Ярославъл-Главна има 39 коловоза и четири перона — един покрай самата гара и три „островни“.

Бързите влакове от Москва спират на първи коловоз, за Москва — на четвърти и пети. Тоест на трети перон.

Честно, не е много приятно след безсънна нощ рано сутринта да се озовеш на празен ветровит перон. Там при вас, някъде в топлите ширини, в края на август е лято. А в Ярославъл е есен шумоляща, подгизнала, измръзнала. Студено, мокро и отвратително. Облаците над Ярославъл са натезали от вода, задират електрически стълбове. Не плуват, не се плъзгат, не летят. Увиснали са на едно място като аеростати на въздушната защита и затулват небето към всички хоризонти.

Змиеядеца го нямаше на трети перон. Не знам защо. Може да си беше променил плана, може изобщо да се беше отказал. Съгласете се, че задачата не е лесна: да отмъкнеш куфар, който тежи трийсет, че и повече килограма направо от перона, да го отмъкнеш не от заляпала се удовлетворена женичка, която се връща от сладостната си почивка на черноморския бряг, а от двама, дори може би трима въоръжени

чекисти, които отговарят за съдържанието му с главите си. Лесно е да тафиш куфар в навалищата, в суматохата, обаче как да го направиш, ако на перона е само дежурният със свирка в зъбите, един-единствен прозяващ се носач с количка и само неколцина пътници? Ето там двама. И по-нататък още един. Лесно е да го свиеш на първи перон — може да се шумгнеш в самата гара, да минеш през нея и да изскочиш на площада отпред. Обаче как да го отмъкнеш на трети перон? От него може да се избяга само по железния надлез над коловозите. Как се влачи тежък куфар по стъпалата нагоре, към надвисналите сиви облаци, а после надолу, към също толкова сивата земя? Е, човек може да се мушне под други спрели влакове и да побегне, обаче като напук днес всички коловози от първи до десети са празни. Композициите са чак от единайсети нататък. Как обаче се стига до тях, а? Трябва да скочиш от трети перон, да пресечеш два коловоза, да се покатериш на четвърти перон, да го пресечеш, да скочиш... Все на открито. Ако дотича милиционер, може да стреля във въздуха... а може и на месо. А и чекистите, нищо че са цивилни, също са въоръжени. И изобщо няма да чакат милиционер — ще те направят на решето.

А няма и време. Спирачките на Хабаровск-Москва изскърцаха и той плавно спря. Кондукторът на шести вагон отвори вратата, та пътниците да слязат. Двама. С три куфара. Третият беше зад тях, да им помогне.

И тъкмо да слязат, някакъв брадясал субект с огромен тежък шперплатов куфар, явно *Made in GULAG*, тръгна да се качва и им запречи пътя. Овехтялата му ватенка беше препасана с черна от мръсотия връв.

— За Арзамас нали е тука?

— Не, влакът е за Москва.

— Ама аз съм за Арзамас!

— Значи не си за тук.

— Къде да ида за Арзамас?

— А бе я върви на...

Кондукторът изблъска субекта от стъпалото и помогна на гражданите да свалят куфарите. (Наистина даваха щедри бакшиши през цялото пътуване.)

Носачът вече бързаше към тях с количката си. В същия момент отнякъде се появи шестнайсетинагодишна девойка. Модно облечена.

Френски парфюм. Сладка муцунка, съвсем леко порочна. Очите — бездънни езера с тиха вода, от онази, най-дълбоката. В цяла Европа и в Америка последната мода налага на жените и момичетата да се подстригват късо. Но нашата палавница не спазва заповедите на модата в това отношение. Пък и е срамота да се осакати с ножици такъв разкош: косата ѝ е дълга, буйна, непокорна, един кичур е паднал над челото ѝ. Момичето посреща или татко си — някой голям началник, или някой важен чичко покровител. Ммм, апетитно парче. Направо да го схрускаш. Като бонбонче. Спря. Капризно пъкна между устните си цигара с позлатен мундщук. (Да вземе да я напляска човек по дупето, че пуши, тая хлапачка.) Тримата мигом си бръкнаха в джобовете. Три пламъчета затанцуваха едновременно пред нея. Тя внимателно ги погледна в очите един по един, да избере от коя запалка да запали. Усмихна се, все едно се извиняваше: не мога и от трите наведнъж! Избра едно пламъче, запали, дръпна, издуха многозначително дима нагоре. И се отдалечи с изящно полюшване на дупето. Въздъхнаха тримата, зажаднали за радостите на живота след дългото пътуване.

И се обърнаха към куфарите. И ахнаха едновременно. Единият, по-малък от другите три, но най-тежък, беше изчезнал. Просто така — хоп, и го няма.

Първа реакция: проклетото момиче!

И се разкрещяха. И млъкнаха. Тя се обърна и ги изгледа учудено, с цигарата със златния мундщук между пръстите. Не, та тя не би могла и да го вдигне дори този куфар.

И тогава тримата заедно се обърнаха към кондуктора: къде е куфарът, мръсноко???!!! Но кондукторът е във вагона, до вратата. На метър от тях. Дори да е скочил долу незабелязано, дори да е успял да се качи пак с тежкия куфар, то той сега би трябвало да е до него. Но го няма. И тогава тримата пак заедно се обърнаха към вмирисания препасан с връв тип, когото кондукторът току-що беше изхвърлил от вагона. Типът стои, зяпа тъпо и на небръснатата му муцуна е изписано: добре де, аз как да стигна до Арзамас?

Отвратителен е. Чак да ти се доповръща. Мръсната му затворническа ватенка сигурно е пълна с въшки. И мирише като ходещо бунце. Шперплатовият му куфар е овързан с въжета, че и заключен с два ръждясаш катинара, дръжката му е от оръфани въжета,

прилича на ония кучета, на които не им се виждат очите от увисналата козина.

Единият пътник, онзи, който щеше да пътува до Москва, извади мъничък лъскав чужбински пистолет: Ще те убия!

А онзи мига с гурелясалите си очи: какво съм направил? На ви моя куфар, граждани, като ви трябва куфар, мене защо ме закачате? На, ватенката си ще ви дам, и ботушите, ама те са скъсани. И партенките ли да сваля?

Момичето дотича: какво става?

Разкараха я възпитано: млък, фльорцо! Изчезвай, че лошо ти се пише!

Тя се обиди, нацупи се и си тръгна надменно.

Двамата, които слизаха в Ярославъл, огледаха бързо перона. Празен. Повярвайте ми: празен, мокър и неприятен. Даже почна да вали.

Онзи с пистолета надникна във вагона, огледа коридора. Няма куфар. Да не е паднал под вагона? Няма как, влакът е съвсем близо до него, най-много фас да хвърлиш. И вярно, между пети и шести вагон — цял куп фасове. Но куфар няма и няма.

Единият от двамата си вика: а бе ние да не би да не сме го изнесли от купето? Изблъска кондуктора от пътя си и хукна натам. Появи се началник-влакът, прозява се, търка си очите, закопчава си копчетата вървешком. Зад него — озареният преди секунди от спасителната идея, обаче вече помръкнал, смазан, все едно от газен от влак: няма го в купето. Няма го!!!

Но то си беше ясно. И тримата знаеха, че го из-не-со-ха тоя куфар от купето. И че го свалиха на перона. Тука трябва да е!

— Докментите! — крещи пътникът с пистолета. — Докментите!

Вмирисаният субект си бръкна в пазвата — видяха се голите му гърди, целите в сини, та черни от мръсотия татуировки: три години сигурно не се беше къпал. Дълго мести разни неща от един джоб в друг, мъчеше се да намери онова, което му искаха. От недрата на панталона му, на ризите и ватенката се появи някога червена, а сега вече с неопределим цвят кесия с махорка, запалка от автоматна гилза, две посивели бучки захар, нахапана глава лук, карти с голи жени, толкова изтъркани, че се виждаха само контурите на жените. Накрая

извади и искания му „документ“: сгънат на четири, с оръфани краища, навремето бял, а сега сивкав на жълтеникави петна.

От документа — с разтекъл се лилав печат и подпис на заместник-началника на ГУЛаг и началник на Дмитлаг на НКВД на СССР старши майор от Държавна сигурност другаря С. Фирин — следваше, че гражданинът Паисий Евлампиевич Свинаренко е освободен от учреждението ФК 15/5 поради изтичане на присъдата му. Справката удостоверяваше, че гражданинът Свинаренко, осъден по 153, най-гадният в целия кодекс от 26-а година, е изтърпял цялото си наказание и че същата справка му се дава от администрацията да му послужи пред местните органи на властта, за да му бъде издаден нов паспорт.

— Групово изнасилване?

— Не съм виновен! — викна плачевно гражданинът Свинаренко.
— Тя сама!

— Къде е куфарът, гад?

— Не съм ви взел куфара! Нали съм тук с вас! — И се разрева, замазва съсълзи с мръсната си лапа по небръснатата си физиономия.
— Пак в зоната, нали? Пак? Нали съм тука, пред вас! Пак ли, а?

Чак сега тримата се сетиха да се обърнат към носача, който отдавна беше застинал в поза „какво ще заповядате“. Цялото им внимание — към него. Ти ли беше, мръсноко? Той разпери ръце: ами претърсете ме, граждани, може пък да съм скрил куфара ви в малкото си джобче.

Точно тук и сега би трябвало да кажа, че носачът все пак беше видял нещо и беше почнал да отваря уста, обаче като видя и погледа...

Но няма да ви кажа това, граждани, защото носачът не видя нищо. Стоеше в почтителна поза, не помръдваше и чакаше кога ще му наредят да натовари багажа и да го помъкне. Изобщо не изгаряше от желание да казва нещо, на никого. И съвсем не защото се беше натъкнал на нечий леден поглед. Нямахме такъв поглед. Съвсем честно ви уверявам.

Той просто разбра какво става: работи гастролъор. А те не работят самички. Партньорите му са наоколо, макар да не се виждат. Ако се обади, ще арестуват гастролъора, но още до довечера приятелчетата му ще го намерят и ще свърши заклан в някоя пряка. Понеже гарата си е гара. Много хора минават — и много хора работят.

И курви, и джебчии — и онези, които ги прикриват и пазят. Носачите не си завират носа в далаверите им. Знай си — трай си. Дръж си езика зад зъбите, че можеш не си удържиш главата на раменете.

Така че никаква полза и от носача. Мълчи. И куфарът не е у нето. И не може да каже нищо интересно, пък и да може, не иска.

А камбаната звънна. Унил звън. Знаете ли как тръгнаха влаковете навремето? Ще ви разкажа. Първо три удара на камбаната. С паузи. После дежурният свири със свирката пронизително и дълго. През рамото му вместо чанта — два кожени цилиндъра за флагчетата, жълтото и червеното. Това са цветовете, което се различават най-добре отдалече. (Нощем вместо тях се носи фенерче с червена и зелена светлина.) Жълтите флагчета не се развиват, така че железничарят все едно държи палка. Държи я пред себе си и с това дава знак, че всичко е наред. Кондукторът и шафнерите са на вратите на вагоните и също съобщават с жълтите си флагчета, че всичко е наред. Ако някой има проблем във вагона си, ще размаха червеното флагче и всички останали веднага ще повторят сигнала му, та и машинистът, и дежурният на перона да видят. Ако навсякъде всичко е наред, ако са вдигнати само жълтите флагчета, тогава локомотивът свири дълго, но тихо, потегля все едно без желание, повлича влака подире си и набира скорост. Машинистът никога не нарушава разписанието заради разни зяпльовци по перона. Те не го интересуват, него го интересува редът. Който иска — да го гони. И следващия път да се качва на влака още при първата камбана.

Ударя трети път камбаната, изсвири свирката, изсвири локомотивът и Хабаровск-Москва меко и плавно, важно, с достойнство, както подobaва на такъв влак, потегли.

Онзи с пистолета не се качи, а направо скочи в коридора и изблъска вече не само кондуктора, а и началник-влака от пътя си. Дръпна внезапната спирачка. Изскърца влакът, изстърга и спря.

Тук вече началник-влакът не издържа и реши да приложи властта си: какъв си ти бе, та да вадиш пищов? Кой ти дава право да нарушаваш разписанието? Знаеш ли каква глоба ще ти треснат. Ей сега викам милицията. И стига си ми завирал тоя пищов в носа.

Така че се наложи да му заврат в носа червена карта с меч и щит: ти знаеш ли с кого си имаш работа бе — с ГУГБ на НКВД на СССР!

На двамата с куфарите на перона също им се ще да си извадят пистолетите, но са наясно: ще дойде милиция, ще стане скандал, ще се разчуе. А им е наредено да не привличат внимание нито към себе си, нито към багажа. Да не говорим, че най-важният куфар е изчезнал. Така че махат на третия, който е във влака: кротко, не прави скандали, потегляйте!

И влакът пак тръгна. Този път с тласък, нервно някак.

И покрай пътника в коридора, онзи, дето държи в едната си ръка карта, че е от Държавна сигурност, а в другата стиска пистолета, бавно заплува перонът с надпис със златни букви „Ярославъл-Главна“, преплуваха двамата му другари с разкривени от ужас и неразбирание лица, преплува момичето с цигарата, носачът с количката и онзи мърлявият, препасаният с връв. По мръсните му бузи се стичат сълзи. Устните му треперят от страх. А очите му нагли.

Миналия път куриерът от Колима е изчезнал на Ярославската гара в Москва. И така и не са го намерили. Затова сега е направено всичко, та този куриер да не изчезне. Този път го чакат не една, а две коли — ако едната спуска гума например, да има и втора.

Ето го и Хабаровск-Москва. Тържествено и величаво спира на последната гара в дългия си много хиляди километри път.

До самата Москва пътникът от Главно управление на Държавна сигурност седи в празното купе и гледа една точка.

След като видя какво пише на червената карта началник-влакът си затвори устата. И кондукторът също. В девет сутринта все пак се осмелиха да потропат по вратата и да се осведомят ще желае ли гражданинът чай. Гражданинът ги прати по дяволите.

Какво означаваше случилото се? Къде можеше да изчезне куфарът. Къде?

Сети се, ама късно. Момичето явно им отвличаше вниманието. Трябваше веднага да я хванат и да я натикат във вагона. Всичко щеше да си каже. И защо не се сети за това още на перона? А може би не трябваше да тръгва с влака. Може би трябваше да остане в Ярославъл и да разнищят случая на място. Не! Това не. Защо ли? Ами защото куфарът можеше да е тук, във влака. Къде можеше да се дене от празния перон освен във влака?

А ония двамата тъпаци, които останаха в Ярославъл — дали ще се сетят да задържат момичето? Дали ще успеят да се оправят с милицията, без да привличат излишно внимание към кражбата?

И кой беше откраднал куфара? Носачът? Или пак кондукторът? Или онзи вмирисаният групов изнасилвач? Леле, колко гадни му бяха очите! Защо обаче? Е, просто защото простаците винаги се радват, когато шефът загази. Или все пак беше той? Но къде би могъл да скрие куфара?

Мислите търсят спасение. Мислите ни разсейват от лошите преживявания... А вече почти беше стигнал. Предава пратката, докладва и — в Сандуновските бани! След това в някой скъп

ресторант! В „Арагви“! И при приятелите! При приятелките! А като се наспи — на театър, на кино. Само какъв нов филм е излязъл! „Цирк“. С Любов Орлова и Сергей Столяров! Хората направо щурмуват кината. Филмът още не е въртян в цялата страна, но песента от него вече ехти и във Владивосток, и в Хабаровск, и в Колима: „Широка страна моя родная, много в ней лесов, полей и рек, я другой такой страни не знаю, где так вольно дышит человек^[1]!...“ Да, на кино. На цирк. И при приятелките! Много пари — много приятелки. До една хубавици. А като се повесели в Москва — пак на влака. Две седмици без никакви грижи, седиш си, зяпаш си през прозореца и си пиеш водка. Живот!

И всичко се прецака. Какво ще стане с нас? С мен? Железния Генрих ще ни разстреля. Ще ни обвини, че сме хондураски шпиони. Да взема да се застрелям сам?... Като на кино. Няма да ида вече на кино. „Цирк“. Цирк. В цирка фокусниците правят какви ли не фокуси, наред арената, въпреки че ги гледат от всички страни...

Добре де, откраднаха ни куфара. Ако е обикновен крадец — няма страшно. Злато в Колима дал Господ. Следващата група куриери вече пътува, след нея ще има още и още.

Но ако някой го е направил нарочно? Кой? Четири часа унили размисли до Москва. И никаква светлинка в тунела. Никаква.

А после високоговорителите изпрацяха и ревнаха: „Граждани пътници, влакът пристига в столицата на нашата велика Родина и на целия световен пролетариат — град Москва!“

Куриерът реши засега да не се гръмва в слепите очи. Можеше пък да му се размине.

— Здравейте, Михаил Борисович, как мина пътуването?

— Лошо, благодаря.

— За Ярославъл ви чакат две коли.

— Няма да ходим в Ярославъл. Отиваме в Комунка, на вилата на другаря Ягода.

Казах ви, че в момента, когато изчезна куфарът Змиеядеца не беше на трети перон на Ярославъл-Главна. Сбърках. Сгреших. Недогледах. Излъгах се. Смятам, настоявам и съм на мнение, че всички трябва да признават грешките си незабавно и докрай. Да не се инатят глупаво. Започвам от самия себе си и си вземам думите назад: беше Змиеядеца на въпросния перон в споменатия момент. Просто не го познах. Тъкмо той питаше как да стигне до Арзамас. Макар че изобщо не му трябваше да ходи в Арзамас. Трябваше му прикритие. И после да отпраши за Москва. Колкото се може по-бързо. За бързина разполагаха с кола. Вносна. Шестместен форд. Шофиран лично от другаря Холованов. С двама пътници — Змиеядеца и Люска Бонбона.

Но първо Паисий Евлампиевич Свинарченко трябва да изчезне. И следите от цялата операция — също.

Холованов е избрал мястото предварително — на брега на Волга, малко под славния град Ярославъл. Отби от пътя, спря в гъстия върбалак. Действай, Змиеядецо, измий тая мръсотия. Ватенката и останалото — в шперплатовия куфар. Ти, Люся, също се събличай. За перуката ли ти е жал? Да, наистина е прекрасна. Няма такива по магазините. И за вносните дрешки ти е жал, нали? Стига де, животът струва повече от тях. Ако те видят с тия дрехи, вършена си. А и тях вече така и така ги няма — моите хора в Большой театър ги минаха като разход.

Натъпкаха куфара и Холованов сложи в него и нещо, което приличаше на калъп домашен сапун. Заедно със Змиеядеца заплуваха към бързея, държаха се за куфара като за спасителен пояс. После го пуснаха по течението. Наоколо пуцинак — жив човек няма. Пък и куфарът нямаше да отплава надалече. Понеже изфуча нещо в шперплатовите му недра. И те избълваха пламъци. Огън да те изгори, куфаре!

После Змиеядеца почна да се мие, а Холованов отвори прозорците на колата и я напръска с нещо, та да не вони на затворническа ватенка. Ами куфарът? Изчезналият куфар? Тук е,

разбира се. Не се пипа обаче с голи ръце, а само с ръкавици. Понеже трябва да се свалят пръстови отпечатьци. С историческа цел.

А в куфара какво има? Какво да има — манерки. Войнишки. Тежки, все едно са пълни със сачми. По принцип златният пясък се слага в шишета. Обаче шишетата може да се строшат, така че за нашия случай по-подходящи са манерките. Има и едно сандъче, пълно с бучки самородно злато.

И тогава се изсипа дъждът. Онзи, дето го беше предсказал Змиеядеца. Внезапен порой, безпощаден като артилерийски обстрел. Капките затропаха по предното стъкло като шрапнели, потекоха на ручей. Тримата обаче вече бяха в колата, чисти и готови за път. Дракона наля. Пиха за успеха и полетяха към Москва.

Древността владетелите вземали главата на носещия лоша вест пратеник. От това вероятно им олеквало поне малко. Самият пратеник нямал представа каква вест носи и можел само да се чуди дали ще го наградят със злато и почести, или ще го пратят на дръвника.

Куриерът, който пристигна непратен и неканен вилата на НКВД в Комунарка, знаеше каква вест носи. Нещо повече — не само че носеше лоша вест, но и самият той беше главният виновник за нея. Крепеше го една-единствена надежда: че преклонената главица сабя не я сече. Виноват, Генрих Григориевич! Виноват! Виноват, другарю генерален комисар на Държавна сигурност.

А може би вече не биваше да се обръща към Железния Генрих с „другарю“, а с „гражданино началник“?

Генрих Григориевич Ягода никога не крещеше на подчинените си. Знаеше, че кръсъците не помагат. Слушаше мълчаливо и само от време на време почукваше с нокътя на показалеца си по лъснатото до огледален блясък орехово писалище, стояло навремето в кабинета на Александър Трети.

Пратеникът знаеше, че е изпортил работата. Обаче не знаеше всичко. Знаеше само, че е изгубил куфара със златото. Да беше само това! В Колима злато колкото щещ. Ще промият още. Но миналия път изчезна куриер. И се очертава много неприятна картинка. В едната група куриери изчезва старшият с чантата с документите, изчезва безследно, в следващата група изчезва пратката. Значи изчезването на куфара не е случайна кражба, а нечия майсторска, предварително обмислена и щателно подготвена акция. Чия?

Колка Ежов, това недоносче, това отвратително джудже, това нищожно секретарче в ЦК, той ли? Или негови хора? „Далстрой“ е част от ГУЛаг. Началник на „Далстрой“ Берзин снабдява Ягода със злато директно, като заобикаля началника на ГУЛаг комисар от Държавна сигурност 3-та ранг Матвей Берман. Ако Берман е надушил нещо, може и да се е възползвал от случая. Отдавна мечтае да направи впечатление на Сталин, нали така.

Или е работа на някой по-висш? Яшка Агранов? Първият заместник на Ягода! Комисар 1-ви ранг! Нима е той? Всъщност Агранов управлява ГУГБ. Това си е НКВД в НКВД. Да, Агранов би могъл да разбере. Да вземе пък да го привлече и да делят поравно? Кое, колимско злато ли? Или бъдещото? Ами че Агранов мечтае да го измести. От отдавна. Ако му каже, той веднага ще докладва на Ваксата и ето ти го народен комисар.

Ясно е, че работи някои от най-близкото му обкръжение. Е, свикнал е. Такъв номер му извъртя Трилисер през 1930-а... А му беше заместник, най-довереният му човек, тоя мръсник!

Да, сложна ситуация. Какво да прави? Какво да направи? Първо, да спре всички доставки. Шифрована телеграма до „Далстрой“: пратениците да се спрат и да се върнат, да не се пращат повече, да са готови за ревизия. Това първо. Второ — да се предугади ходът на врага, макар още да не е ясно кой е той.

И така, някой — Ежов, Берман, Агранов, няма значение кой — по някакъв начин е разбрал схемата, след това е отвлякъл пратеника на Ярославската гара и е научил от него датите на пристигане на следващите групи куриери. Първото изчезване е в Москва, второто в Ярославъл, третото, ако ще вървим по тази логика, ще е още по-далече от Москва, може би чак в Хабаровск или Владивосток. Първия път е отвличен човек, втория е открадната пратката, третия път вероятно ще задържат цялата група.

Железния Генрих вдигна очи и чак сега си спомни. Не пред него отдавна стои мирно началникът на групата куриери капитан от Държавна сигурност Михаил Борисович Давидов.

— Какво ще правим сега, другарю капитан от Държавна сигурност?

— Не знам, другарю генерален комисар.

— Ще анализираме грешките. Какви грешки сте допуснали?

— Не задържах момичето.

— Грешка първа. Нататък?

— Трябваше да арестуваме носача, дежурния по движението и онзи кирлив тип, да ги натикаме в купето и да ги докарам в Москва да се оправяме тук.

— Правилно. Как се казва онзи тип?

— Свиначенко. Паисий... или може би Никифор.

— Паисий или може би Никифор... Държали сте документа му, прочели сте го, а не сте запомнили името. Как след това, другарю капитан от Държавна сигурност смеете да се наричате чекист?

— Виноват, другарю генерален комисар.

— Ще направим така. Сега ще се обадя на заместник-началника на ГУЛаг и началник на „Дмитлаг“ другаря Фирин. Ще отидете при него. Той ще ви даде списъците на всички освободени от „Дмитлаг“ тази година, ако се наложи — и за миналата. Ще намерите делото на този Свиначенко. В „Дмитлаг“ има хиляди и хиляди хора, но се освобождават съвсем малко. Така че работата ще е лесна. И дори не си помисляйте да кажете на Фирин или на някой друг кого и защо търсите. Страхувам се обаче, че няма да намерите в списъците на Дмитлаг никакъв Свиначенко. Тогава ще използваме друг вариант. Вървете, работете ударно и ще забравя всичко и ще ви простя.

Ягода знаеше, че най-добрите работници са провинили се. Дай им само възможност да си изкупят греха — и ще изравнят и планините със земята, ще прокопаят канали, леда на полюса ще разтрогнат и ще го стопят на вода.

И освен това — Железния Генрих го беше научил отдавна — нищо не унижава началника повече от проявата на необуздан гняв. Началникът винаги е спокоен. Дори на ръба на пропастта.

Ако някоя работничка в шивашка фабрика открадне двеста метра производствен материал, най-хуманната и справедлива на света работническо-селска власт ѝ дава максималния брой години в ГУЛаг. А може да я осъди и на смърт.

Двеста метра производствен материал се записват в присъдата. За да звучи страшно. Двеста метра производствен материал са една макара конци.

Законът от 7 август 1932 година „За опазване на имуществото на държавните предприятия, колхозите и кооперациите и укрепването на социалистическата собственост“ предвижда разстрел с конфискация на имуществото за кражба на товари от железопътния транспорт, а също така и на държавно, колхозно и кооперативно имущество. При смекчаваци вината обстоятелства разстрелът може да бъде сменен със затвор, но не по-малко от десет години, плюс конфискация на имуществото. Така че получила десет, петнайсет или двайсет години ГУЛаг за кражбата на двеста метра конци шивачка би трябвало дори да се радва: нали е можело и да я разстрелят.

Народът нарича тази грижа на работническо-селската власт за опазване на социалистическата собственост Закона за трите житни класа. През онази страшна 1932 година в най-богатите на зърно райони на страната милиони хора умираха от глад в неописуеми мъки, защото житото отиваше за износ. Онези, които се осмеляваха да събират никому ненужните останали след комбайните класове ги разстрелваха. Или — при смекчаваци обстоятелства — ги пращаха в лагерите минимум за десет години. Плюс конфискация на имуществото...

Какво да кажем тогава за началника на „Далстрой“, който краде не конци и не останали на нивата класове, а злато? Само в този куфар имаше 32 килограма и 263 грама златен пясък и шест самородни бучки с общо тегло 413 грама, всичко надлежно претеглено и описано. А колко ли такива куфара беше пратил началникът на „Далстрой“ на Ягода? И колко беше оставил за себе си? Къде са му смекчавашите обстоятелства? Няма ги — има отегчаваци вината обстоятелства. Той е

началник. Той е на служба. А получателят, тоест самият другар Ягода? Той на какво трябва да бъде осъден?

— Е, Драконе, загази я другарят Ягода, а?

— Не, Сей Сеич, изобщо не я е загазил.

— Как така?

— Ами така. Ягода не е получил тази пратка и ние не можем да докажем, че е била за него. Може получателят да е бил някой от заместниците на другаря Ягода и самият той да не знае нищо.

— Напротив, можем да докажем! Изчезнал е куриер, за това знаят само Ягода и личният му секретар Буланов. И само те го търсят. Значи пратката е за тях.

— Дори да докажем на Сталин, че зад тези кражби стои Ягода, той няма да направи нищо, Сей Сеич. Ягода има и по-сериозни провинения. През 1930 година заместникът му другарят Трилисер събра документи, от които следваше, че Ягода сам си е измислил героичната си биография. И че революционерът Ягода всъщност е провокатор на царската полиция...

— И...

— И другарят Сталин показва тези документи на Ягода, каза му, че не им вярва, и свали Трилисер от високия му пост. Първата тояга винаги е за доносника! Сега Трилисер е дребен началник в някаква комисия за контрол на не знам какво си. Това е невероятно падение от длъжността заместник на ръководителя на тайната полиция. Но падението му не е свършило. Трилисер все още лети надолу. Със страшна скорост. И мисля, че ще падне чак на дъното. Та и ние с теб можем да съберем всички доказателства и да ги представим на Сталин — и ще ни накажат. А Ягода ще ни довърши.

— Но защо?

— Защото сега главната опасност за Сталин не е в НКВД, а в самата партия, идва от най-различните троцкисти, зиновиевци и бухаринци. Ягода си има свои планове, свои интереси, но засега те съвпадат с интересите на Сталин. Цялата система на властта е в неустойчиво равновесие. Партията, армията и НКВД са като три пръста, които се крепят един друг. Махнеш ли единия, другите ще паднат. А Сталин е отгоре и се крепи и на трите. Щом някой махне Ягода, другарите на Сталин по партия жив ще го изядат. Пък и в армията има предостатъчно желаещи.

— Ами ако самият Ягода подготвя заговор?

— Виж, това другарят Сталин не го вярва.

— Защо?

— Защото Ягода има не по-малко врагове от самия Сталин. И единственият начин да се бориш срещу Ягода е да пуснеш слух, че подготвя преврат. Сталин е наясно и с това. И затова не вярва на слухове. Трябват доказателства.

— Доказателства нямам. Но има нещо, което...

— Казвай, Сей Сеич.

— Срещу Ягода трябва да се изкара нещо такова, че никой да не посмее да го защитава. Дори Сталин.

— И какво ще изкараш?

— Че през 1918 година Ягода е участвал в покушението срещу Ленин.

Огледа се: къде беше попаднала? Потропа по вратата: няма ли да ми дадете да ям? Защото от Конотоп до Москва изобщо не беше помислила за храна, а и никой не ѝ беше предложил. Сега се сети, че трябва да брани правата си — иначе ще я стъпчат, ще я смажат, ще я пречупят.

— Ей, вие там, ако ще ме морите от глад, ще се оплача на другаря Калинин!

Отговори ѝ груб женски глас:

— Никакъв другар не ти е на тебе Калинин. Стига си тропала, сега ще ти донесат да ядеш.

Тя пак огледа килията: къде съм все пак? Изстъргаха резетата, изщракаха ключалките, вратата се отвори. Бяха две други лелки, със сини барети на ДС. Едната влезе с поднос на ръце, другата остана на прага, полюшваше гумената си палка.

Влязлата сложи подноса на масата и махна салфетката.

После излезе и пак затвори вратата, заключиха я и я залостиха.

Всички съмнения на момичето изчезнаха. Беше в Кремъл! Къде другаде? Къде другаде има толкова дебели стени и такива сводове? Къде другаде може да има такива решетки, все едно са ги правили ювелири? Къде може да е толкова чисто и сухо и въздухът в мазето да е толкова свеж? И къде хранят така арестантите? Това явно не е затвор. Това е помещение, в което само от време на време държат особено важни затворници.

Посред нощ е, така че няма нито супа, нито пържолка с картофки по френски, но има сандвичи от дъхав черен хляб с масло, горчица, свинско филе и шпек. И горещ чай, силен, с цвят на коняк. Но не чаят и сандвич я убедиха, че е в Кремъл. Убеди я подносът, чиниите и чашата и колосаната салфетка. Къде сервират така на арестантите? Едва ли в Колима. И в Соловки също. Да, тя е в Кремъл! И са ѝ донесли всичко това не от уважение, не поради някакво специално отношение към нея. Просто тук, в Кремъл, хранят така. Биха предпочели да ѝ дадат лагерна помия, ама няма начин.

Не яде. Беше постигнала своето — първата ѝ победа! Сега щеше да обяви гладна стачка. В знак на протест, дори чай и вода нямаше да пие. Можете да си отнесете подноса.

И така, беше в Кремъл. Но къде в Кремъл? В кой дворец? Може би беше в Сената? А защо не и в Големия кремълски дворец? Всъщност да де — защо пък не?

Помещението, в което се намираше, все пак не беше мазе, не беше и първи етаж. Беше сутерен, мощният постамент на двореца, и отвън се виждаше само каменният цокъл и тесните като амбразури прозорци. Защо е необходим този етаж? За да може първият да се издигне по-високо. Казано по-просто, прозорците му да са на такава височина, че да не може да се наднича в тях отвън. Кое то повишава и сигурността. Ако запречиш огромните прозорци на първия етаж с решетки, ще е направо грозно. Но ако вдигнеш етажа достатъчно високо над земята, не ти трябва решетки. Виж, прозорците в цокъла може и да са с решетки, това не разваля външния вид на зданието. Напротив, придава му солидност. Колкото по-здрава и по-внушителна е основата, толкова по-добре. Дори става по-красиво.

Но не става въпрос само за естетика. Безброй неща може да се сложат или да се правят тук. Настя легна на войнишкия креват, затвори очи и се помъчи да начертае във въображението си плана на сутеренния етаж, като изхождаше от предположението: аз ако бях царица...

Разказът на Сей Сеич беше простичък и кратък.

През 1918 година, когато го взели в кремълската охрана, вождовете били трима: Ленин, Троцки и Свердлов. Ленин и Троцки се извисявали над страната като два планински върха. Свердлов се криел в сянката им. Малцина извън Кремъл го познавали, малцина се досещали за ролята му. Но главният бил той. Свердлов всъщност бил краен терорист. Още от съвсем млад живеел в нелегалност. И изведнъж — властелин на Русия.

Свердлов не държал пламенни речи, не пишел фундаментални трудове, които да украсят златния фонд на марксизма, не се дърлел с никого. Но контролирал всичко. Не разгласявал разногласията си, не провеждал публични дебати и дискусии. Просто несъгласните с него неизвестно защо бързо умирали.

И ето че другарят Свердлов се счепкал и с Ленин. Но не спорил дълго: ти си на едно мнение, аз съм на друго, няма смисъл да се караме. И като че ли се помирили. Като че ли никакви разногласия нямало между тях. Но един път седмично всички партийни вождове — освен самия Свердлов — ходели по заводите и фабриките, в полковете и дивизиите или пък излизали просто на площада и държали речи пред народните тълпи. Тъкмо Свердлов организирал всичко това и нареждал: ти ще вдъхновяваш народа на Пресня, ти — на площада пред Большой театър.

Бил краят на август. Досуц като сега. Свердлов определил Ленин да държи реч в завода на Мехелсон. Всички вождове ходели с охрана, но този ден Ленин нямал охрана.

Пристигнал в завода само с шофьора си. Никой от заводския комитет не ги посрещнал. Ленин си казал речта в цеха, излязъл да се качи в автомобила — никой от заводския комитет не го изпратил. И тогава, в тъмната вечер, по него стрелят неизвестни лица. Чекистите залавят на улицата някоя си Фани Ройд, същата Каплан. Срещу нея няма никакви улики. Нито свидетели, нито веществени доказателства.

Въпросната жена може и да не била съвсем луда, но във всеки случай нещо очевидно ѝ хлопало. И си признала.

Свердлов незабавно я взел от ЧК и я преместил в личния си затвор. Пролетарският вожд другарят Свердлов живеел в царските покои и държал личните си арестанти точно под кабинета си, в сутерена на Големия кремълски дворец.

След като предполагаемата терористка Фани Каплан била преместена в Кремъл, никой повече не се поинтересувал от нея. Никой не я разпитвал, никой не правил следствени експерименти, никой не ѝ взел пръстови отпечатащи, не изчислявал траекторията на куршумите, не я разпитвал и дори не потърсил свидетели.

На 3 септември 1918 година, на четвъртия ден след покушението срещу Ленин, Фани Каплан била застреляна по заповед на Свердлов от коменданта на Кремъл Дашка Малков в кремълския гараж. За да не се чуе стрелбата, боботел двигателят на един камион. В гаражите има бензин, нали така? Малков натикал трупа в един варел, залял го с бензин и го запалил.

Никой не е съдил предполагаемата изпълнителка на покушението срещу вожд на Пролетарската революция, никой не е доказвал вината ѝ и не е изяснявал връзките ѝ. По заповед на другаря Свердлов тя изгаря във варела. Без да оставя никакви следи.

Не е известно стреляла ли е Фани Каплан по Ленин или не. Не е ясно колко са били терористите. Но е очевидно, че са били поне двама. Стреляно е от две посоки, с две различни оръжия. Не е ясно кой е стоял зад покушението, но е пределно ясно, че някой е заличавал следите.

Другарят Свердлов използва покушението срещу Ленин за повод да започне Червения терор. И цяла Русия е залята от кървавата вълна на масови разстрели. Това е отмъщението на пролетариата на експлоататорите заради злодейския опит за убийство на другаря Ленин.

Свердлов обаче мъничко прибързва. Обръща се с възвание към огромната страна, че терористи са простреляли Ленин... 40 минути преди първия изстрел. Ленин все още е в мръсния полумрак на цеха и описва колко прекрасни ще са бъдещите десетилетия, терористите все още се спотайват в укритията си и гледат изнервено часовниците си, а другарят Свердлов в Кремъл вече знае: извършено е престъпление!

За нещастие на Свердлов раните на Ленин не се оказват смъртоносни. Ленин е откаран на лечение извън Москва. През това време Свердлов вече открито започва да играе главната роля. Вече пътува из страната с царския влак, вече благоволява да се явява пред тълпите, та да го лицезрат, портретът му вече се носи на манифестациите преди портретите на Ленин и Троцки.

Обаче Ленин не умира. Оправя се. Свердлов всячески се мъчи да не допусне Ленин да се върне в Кремъл, обяснява действията си с грижа за здравето му. Но Ленин се връща. И тогава вече другаря Свердлов започват да го преследват случайно подир случайно. Една нощ неизвестни лица нападат колата му, друг подпалва царската му спалня, заключена неизвестно от кого отвън с цел сигурност. Добре че прозорците са без решетки, така че властелинът успява да избяга с риск да си строши врата.

През март 1919 година Свердлов се връща в Москва от обиколка на страната. Бронираният влак „Карл Маркс“ пухти отпред, зад него е обикновеният отвън и разкошен отвътре влак на повелителя на Русия. В ариергарда — ешелон латвийски наемници. По гарите на големите градове другарят Свердлов излиза на вратата на вагона под звуците на оркестъра и маха на квичащите си от раболепство поклонници с неотрудената си ръчица.

Обаче по гарите правят и ремонти, нали така. Все пак бушува Гражданската война и много неща трябва да се ремонтират. А като ще се ремонтира железопътна линия, значи се подменят релси, траверси, болтове, гайки и така нататък. Не е изяснено това Ленин ли е организиран или някой друг и дали е било спонтанна проява на пламенната любов на работническата класа към родната власт, но към другаря Свердлов политат гайки. И докато охраната успее да го защити и да го прикрие, една го фрасва право в челото. И точка. Независимо дали е имал пръст или не, след като погребва Свердлов и преди това плаче над ковчега му, Ленин веднага разкарва коменданта на Кремъл Пашка Малков, човека, който е покривал следите на шефа си.

Та точно след тази история Сей Сеич решил да се разкара от тая професия, като се оправдае със здравословни причини. Какви здравословни причини обаче, след като си як като бик? Не става то така. Никой няма да те пусне. Влезеш ли в охраната на вождовете, няма излизане. Сей Сеич обаче намерил изход: престанал да познава

познатите си, кикотел се ни в клин, ни в ръкав, крещял насън, а денем си говорел сам, при това с различни гласове. Пратили го да се лекува. Лекувал се колкото успял по-дълго и така лека-полека го забравили. После пък си избрал такава професия, че да не е на едно място.

— Дотук всичко е ажур, Сей Сеич, обаче как се връзва цялата тази история с Ягода?

— С много як възел. Ягода още от дете и после като младеж работи при един бижутер. Бащата на Свердлов. Живее у тях. Генрих Ягода и Яшка Свердлов са расли заедно. Ягода е женен за някаква роднина на Свердлов. Цялата му кариера се дължи на Свердлов. Ягода му е бил съучастник в най-коварните му действия.

— И какво следва от това?

— Следва най-интересното. Убиват Свердлов, обаче не успяват да отворят касата му. Царската каса всъщност. Специално докарана с крайцер чак от Британия за царските съкровища. След което вече тук ѝ сменят ключалките. Свердлов няма как да не е държал в нея най-важните си неща. Обаче къде са ключовете? Няма ключове. Яков Михайлович Свердлов не се доверяваше на никого. Лично аз, да, аз, с още десетина души, тая каса, както си беше заключена, я изкарах с лебедка през прозореца на кабинета му.

— И къде е сега?

— Значи тогава я дадохме на склад в Кремъл. Според мен още си е там. В нея може да има документи как са подготвяли покушението срещу Ленин. Може да се намери нещо и срещу Ягода. Трябва да я отворим. Пред свидетели. И да прочетем документите.

— Ще я отворим.

— Обаче ще трябва да измислим някаква причина защо изведнъж сме се сетили за каса, която от почти двамадесет години си кротува заключена.

— Ще измислим.

[1] „Ширна е родината ми, пълна /с хиляди реки, поля, гори. / Няма друга на света, тъй волно /де човек да диша и твори!“ — популярна песен през 30-те години на миналия век. — Б.ред. ↑

ΓΛΑΦΑ 10

1

В Големия кремълски дворец другарят Сталин си има свой собствен киносалон. Столовете са меки, кожени. По пет в редица. Четири редици. Централното място на първия ред е за другаря Сталин. Той веднъж седна на този стол и го хареса. Оттогава никой никога не сядна на него. Половината места в салона винаги са празни. Защото да попаднеш в киносалона на Сталин е голяма чест. Тук се канят малцина.

Днес (за осемнайсети път) ще се насладим на филма „Цирк“. Другарят Сталин е обикнал този шедьовър на съветското киноизкуство от пръв поглед. И ще гощава по много пъти най-скъпите си гости с него. Така ще продължава до 1938 година, докато не се появи „Волга, Волга“, който другарят Сталин през годините ще изгледа над шестстотин пъти. Този шедьовър пак ще бъде сътворен от Григорий Александров. В главната роля пак ще е Любов Орлова. Но това ще стане след време. А засега нашият съветски цирк сияе в цялата си красота и блясък. И гърми от екрана тържествената мелодия „Я другой такой страни не знаю, ще так вольно дышит человек...“ И после: „И никто на свете не умеет лучше нас смеяться и любить^[1]“.

Това си е чистата истина. В СССР дори клоуните на арената се премятат и се кискат най-добре от всички ни на света.

Хенрих Григориевич Ягода (третият ред, крайното отляво) побутна съседа си, секретаря на Централния комитет Николай Иванович Ежов: тази мелодия би могли да стане химн на Съветския съюз. Николай Иванович кимна: правилно, защо не? Че къде другаде се диша толкова свободно?

Днес другарят Сталин малко е променил програмата. Веднага след „Цирк“ пускат немски документ филм, сниман в джунглите на Южна Америка. Филмът не е преведен. Но всичко е ясно и без думи. Главната героиня е парагвайска анаконда, дълга десет, може би дори дванайсет метра. Ето я, вмъква се в някакво село, просва се като черен нефтопровод покрай бялата стена на черквицата. Камерата показва отворотелната гадина откъм опашката, бавно пълзи към главата. Гадното тяло става все по-дебело и по-дебело. Някъде към центъра вече се превръща в издут потрепващ мускул, който не можеш обхвана и е две ръце. После, след средата, лека-полека почва да изтънява. Ето я и главата, дреме мързеливо на слънце. И внезапно се хвърля към камерата. Камерата явно пада. Кадрите на екрана се завъртат, преобръщат се, спират. Не е ясно какво е станало с храбривия оператор. Но главното е друго. Уж сънената анаконда внезапно, без предупреждение, без дори намек за агресия, изведнъж се хвърля към камерата. Зрителите обаче възприемат това другояче — все едно змията се хвърля в залата. И всички едновременно се дръпват. Според мен някой дори ахна. Само другарят Сталин се смее. Може би вече е гледал филма и е бил подготвен за скока на змията. А може би нервите му наистина са железни. Стоманени.

После анакондата плува в реката. И се бие с един крокодил. Удушва го и го поглъща. Прави и още много неща. Но ето че на екрана се появява двуметрова отровна змия и среща по пътя си шарен тигров питон, дълъг към пет. Той я убива. И я поглъща. Кое му е лесното? Лесното му е, че змията няма нито крака, нито крила, нито рога — нищо не му пречи да си я погълне. Питонът е доволен и е готов да си полегне блажено и да си я смила... Но тогава се появява анакондата. На питона вече не му е до сън. Трябва да се спасява. Но няма начин! Анакондата се напред и страшните ѝ челюсти стисват питона за гърлото. Двете змии се омотават на пулсиращо кълбо. И изведнъж и двете замират. Щом се убеждава, че питонът повален,

анакондата бавно отваря челюсти и започва да го поглъща. Бавно, бавно и дълго, дълго огромният питон потъва в отвратителната паст...

Холованов от дете мрази змиите. Отвращават го, но изпитва към тях някакво нездраво любопитство. Холованов седи на четвъртия ред и незнайно защо се сеца за откраднатия в Ярославъл куфар. Откъде ли пък му хрумва това? А, да. От Змиеядеца — същия Ширманов. Браво на Змиеядеца. Майсторска работа. А другарят Ягода изобщо не знае, че организаторът и ръководителят на виртуозната кражба е Холованов, който седи точно зад гърба му. Без Ширманов и Люска обаче изобщо нямаше да може да го направи. Ширманов е много точен човек, само дето е прекалено жесток и заядлив и лесно се пали. Холованов отдавна си търсеше за помощник именно такъв злодей със златни ръце.

А истинският змиеядец, разбира се, беше това парагвайско влечуго, анакондата, която бавно поглъщаше тигровия питон.

Септември 1936 година. Децата — на училище. Сталин — в отпуска.

Цялата година Сталин е работил безспир. Лятото пък беше наистина трудно. Направено е много. Включило, и не на последно място, е проведен показан процес. Сведен е блестящо. Зиновиев, Каменев, Смирнов и цялата им шайка са разобличени пред страната и пред света. И са понесли суровото си, но заслужено наказание. В този процес е вложен непосилен труд. Не всички, за жалост не всички в Централния комитет разбират необходимостта от крути мерки. Така че има упорита съпротива. Така че ще има нов процес, нова група вождове, които ще се окажат врагове, шпиони, вредители. Преди обаче враговете да застанат пред съда, трябва да се обезпечи пълната подкрепа на Централния комитет. А Централният комитет — това са своеволни боляри около добрия цар, това си е глутница кучета. Ако се почувстват застрашени, ще прегризат гърлото на водача. Предстои нова жестока схватка. През есента или през зимата трябва да се проведе пленум на Централния комитет. Проблемът е там, че ако десетима от великите боляри обединят мощта си, ще стигнат за свалянето на генералния секретар на Централния комитет от високия му пост. И могат да го направят направо на пленума. А за да не би сваленият генерален секретар да създава проблеми, може да го арестуват направо на трибуната...

Точно затова на генералния секретар на Централния комитет другаря Сталин му трябва отпуска. Точно сега. Преди решаващите сблъсъци през есента и зимата, преди идващата вече 1937 година. Отпуската е по настояване на лекарите — кръвното му не било стабилно. Трябвало да си почине. Така че Сталин заминава за Ялта.

Ръководните другари си имат отделна гара. Една линия от Курската гара води към мръсно депо. То обаче е мръсно само отвън. Отвътре изобщо не е железопътно дете, а гара. Спецгара. Всичко свети, та чак сияе. Архитектът Борис Михайлович Йофан е вложил в

нея сърце и душа — и много народна пара. Няма да се скъпим за вождовете я.

Влакът на Сталин чака още от ранни зори на единствения перон. Групата на изпращачите е съвсем малка. Тук са: секретарят на Сталин другарят Поскръобишев, главният жепеец на страната — народният комисар на транспорта и член на Политбюро другарят Каганович, народният комисар на вътрешните работи — генералният секретар на Държавна сигурност другарят Ягода, секретарят на Централния комитет Николай Иванович Ежов, другарят Холованов, чиято длъжност никой никога не назовава на глас, и още някакви другари.

Сталин никога не излиза в отпуска сам. Всяка година един от членовете на Политбюро бива удостояван с изключителната чест да почива заедно с другаря Сталин. Тази година с въпросната чест е удостоен другарят Жданов.

Сталин и Жданов още ги няма. Изпращачите си говорят за времето и за последния двубой между „Динамо“ и „Спартак“. Холованов се усмихва на Железния Генрих и му кима да идат малко встрани от другите. Отиват.

— Генрих Григориевич...

Генрих Несломимия се вбесява, че Холованов продължава да се обръща към него така. Знае как трябва, нали? Другарю генерален комисар на Държавна сигурност! Знае, разбира се. Всички знаят — освен този простак. Дори Ваксата нарича Железния Генрих „другарю генерален комисар“.

— Генрих Григориевич, страната процъфтява, страната се възражда, страната съзижда и гради.

— Съвсем правилно наблюдение, другарю Холованов — и го гледа хитро и мъничко подигравателно.

— Така че на страната й трябва злато. Тонове злато.

Все едно го удари с чук по тавата. Насмалко да падне от тези думи. Но не падна. И дори успя да се усмихне.

— И това ви наблюдение е правилно, другарю Холованов.

— Та имам едно делово предложение. Дали да не вземем да отворим касата на другаря Свердлов? Стои си заключена още от деветстотин и деветнайсата.

— Какво общо има това със златото?

— Ами ако в касата има съкровища? Отваряме я и ги даваме за нуждите на индустриализацията.

— Опитаме да я отворим. Не може.

— Ами да опитаме пак. Предизвиквам НКВД на социалистическо съревнование. Дайте си вашия отбор. Аз ще си събера мой. Ще обсъдим условията на съревнованието и ще сложим за рефер другаря Ежов. Другарю Ежов... Николай Иванович, може ли за момент? Говоря си тук с другаря Ягода и решихме...

В този момент лимузината на Сталин излезе изпод сводовете. Изпращачите се оживиха. Сталин даде последни нареждания на Поскръбишев. После повика Железния Генрих и си пошепнаха малко. Следващият беше другарят Ежов. Последен — Холованов.

На устата на Дракона беше да пожелае на другаря Сталин лек път и приятна почивка, но изведнъж тихо, та да не ги чуе никой, той изненадващо и за самия себе си изтърси:

— Недейте да заминавате, другарю Сталин. Ще ви организираме почивката тук, в Москва. Около Москва има прекрасни езера, ще се возите на лодка...

Другарят Сталин го изгледа не с очите на готова да клъвне кралска кобра, а с безразличния поглед на анаконда. Немигащи очи, без никакво изражение изобщо.

— И защо ми казвате това, другарю Холованов?

— Предчувствие, другарю Сталин.

— Не се тревожете. Всичко ще е наред. Имате ли да ми съобщите нещо друго?

И Холованов видя пред очите си като на кино влака Хабаровск-Москва в славния град Ярославъл. Въздъхна дълбоко, оправя си колана и отговори тихо:

— Нищо важно няма. Лек път, другарю Сталин.

Значи вдигате си дворец. Как ще използвате приземно-подземния етаж, тоест сутерена? Това са огромни помещения зад много дебели и здрави стени и под несъкрушими сводове.

На първо място, това е последният отбранителен рубеж в случай на преврат. Прозорците на сутеренния етаж са малки и съвсем малко над земята. Защитени са с дебели решетки. Това са всъщност амбразури. Ъгловите и някои други помещения трябва да се подготвят за отбрана още на етапа на проектирането: под прозорците да се направят площадки за удобство на стрелците, самите прозорци да се прикрият с метални щитове, като се оставят само прорези за стрелба и наблюдение. Естествено, щитовете не трябва да се виждат отвън, трябва да са прикрити от нещо или да се свалят и слагат. В тези помещения се държат запаси боеприпаси и оръжие. До тях са помещенията на охраната. Помещенията на прислугата също са някъде наблизо.

Освен това в сутерените са избите и продоволствените складове: бъчви вино и бира, рафтове прашни бутилки, пушени бутове и сухи салами, сирене, сол, брашно, туршия от ябълки в бъчви, зеле, грах.

Освен това тук е добре да си държиш и съкровищата.

Настя огледа помещението и добави наум: и хора. Затворници. И осъдени на смърт също. Тази мисъл обаче я прогони бързо, не ѝ позволи да се задържи в ума ѝ.

И естествено трябва да има и вода — кладенци и така нататък. И скривалища, та ако противникът нахлуе, хората да има къде да се спотаят, и тайни подземни проходи. Да! Подземни проходи към съседните сгради и извън крепостните стени, тайни изходи за спасение, а също и за дебнене и подслушване. Че как иначе? Големият кремълски дворец е построен от великия строител и фортификатор Николай Първи. Народът го нарича Николай Тоягата. Понеже много обичал дисциплина? И наказвал войниците и за най-малкото провинение с бой с тояги. Смъртното наказание не го обичал. Обесил петима нахални декабристи и спрял да беси. Виж, боят си е друго.

Строяват се двеста войници в две редици дават им се тояги и влачат вързания провинил се между редиците. Барабаните бият. И всеки войник е длъжен да удари веднъж своя довчерашен другар. Това е то възпитателната мярка: не чужди хора, ами приятелите да те бият. Който не удари с всичка сила, го чака същото. Двеста тояги, така е определил Негово величество. Двеста са си почти смърт. Триста — сигурна смърт. Макар да не се водели смъртно наказание.

Обаче кой всъщност е Николай Тоягата? Третият син на Павел Първи. Изобщо не е можел да разчита, че ще се качи на трона. На трона трябвало да седне най-големият син Александър и след него потомците му, а пък ако тази наследствена линия нещо се закучала, ред да управлява било на втория син, Константин. Нещата обаче се обърнали така, че през декември 1825 година Николай, третият син, трябвало да вземе властта със сила. И той я взел, като разстрелял с оръдеен картеч бандата заговорници. Та значи него ли, Николай Тоягата, да не го е страх от заговори? Той ли няма да взема предпазни мерки срещу дворцови заговори? Че тя цялата история на рода му е заговор подир заговор. Бащата на Николай Тоягата Павел Първи бил удушен в собствената си спалня с везан със сребро офицерски шарф. Дядото на Николай Тоягата Петър Трети бил свален от заговорници и убит. И преди тях смяната на властта си вървяла по все същите хлъзгави пътища. Дъщерята на Петър Първи Елизавета Петровна направила дворцов преврат само с една гренадирска рота от лейбгвардията на Преображенския полк. След което преобразува въпросната рота в Лейбкампания. Че и самият Петър Първи стигнал до властта през реки кръв и екзекуции на стрелците. Преди него също само метежи и бунтове, самозванци на престола, тайни и явни убийства. И кои са заговорниците? Най-близките. Павел Първи е удушен с одобрението на най-големия си син Александър, наследника на престола. Петър Трети го свалила жена му, а го убил любовникът ѝ. Петър Първи свалил от престола сестра си.

Та би ли могъл Николай Тоягата, след като е знаел всичко това, да вдигне Големия кремълски дворец, като пренебрегне възможността да наблюдава и да подслушва какво кроят най-близките му? Не би.

Как обаче се подслушва през толкова дебели стени?

Заспа, без да намери отговора на този въпрос.

Сънува лейбкампанията...

Настя Стрелецкая още от мъничка се беше влюбила в осемнайсетте зелени тома на „Военна енциклопедия“. Излезлият през 1912 година том десети започваше със статията *Елизавета Петровна*. А в том четиринайсети, излязъл през 1914-а, имаше статия *Лейбкампания*. Световната война прекъсва издаването на енциклопедията и том осемнайсети свършва с *Порт Артур*.

Настя сънуваше броненосците в Порт Артур, а после пак и пак, лейбкампанията...

Много си падаше по съдбата на самодръжците. И особено на самодръжиците. На онези, които бяха вземали властта сами, без да питат никого...

... На 25 ноември 1741 година Елизавета, дъщерята на Петър Първи, вдига гренадирската рота на лейбгвардията на Преображенския полк, извършва държавен преврат и се качва на трона. На 31 декември ротата е наречена Лейбкампания. Ротата наброява 364 души. И петимата офицери стават генерали, унтерофицерите — подполковници, а тристате редови гренадири — офицери. Всички недворяни получават потомствено дворянство, имения, стотици крепостни, всички получават пари лопата да ги ринеш...

А Елизавета Петровна става императрица.

— Ето това ти е влакът, Сей Сеич. Приемаш го и го командваш. Първото ти пътуване е до едно много специално място. Машинистите знаят къде да те откарат. Наредих да ти дадат един много важен затворник. Ще го докараш тук. Много внимавай да не го изпуснеш. Избяга ли, жив ще те одера. Ако стане нещо, убий го, но да не попадне в чужди ръце.

— Разбрах. Това е оня, дето ще разбива касата на Свердлов, наш?

— Позна.

— Ами ако не иска?

— Ще поиска. Той е самолюбив.

В кремълския кабинет на Ягода седят двама. Самият той и верният му секретар, старши майорът от Държавна сигурност Павел Петрович Буланов.

— Някой ни работи. Не мога да разбера кой обаче. Само да ми падне, тежко му... Какво става с куфара?

— Търсим го. Засега нищо.

— Според мен трябва да включим в операцията Змиеядеца. Умно момче е той, схватливо. Три години работил на перона на Ярославската гара, може би ще сети как така куфарът изчезва като по магия.

— Ясно. Утре го включвам. — Добре че Ваксата замина в отпуска. Скандалът няма да избухне, преди да се върне. А като се върне ще свика пленум на ЦК. Най-важното за него сега е да си осигури болшинство на пленума...

— Мнозина са против. Не открито. Системата ни е идиотска: поотделно всички са против, а всички заедно — за. И пак всички ще гласуват за Ваксата.

— Да си гласуват. На нас ни трябва по-добър контрол върху връзките. Останалото ще си дойде от само себе си. Важното не е кой как гласува, а кой ще охранява пленума...

Разсмяха се дружно.

Събуди се внезапно. Посред нощ. Беше спала съвсем малко. А се събуди, защото внезапно, в съня си, разбра как Николай Тоягата е организиран системата си за подслушване. Съвсем просто беше. Просто до идиотизъм. Парадният етаж е първият. За да не се налага да се качват много стълбища. На парадния етаж са царските покое, тук са най-близките на императора, тук са и най-важните му гости. И той, само той, определя кой кои покое да заеме! А под първия етаж е сутеренът! Сутеренът пък има вентилация. Тогава не е имало вентилатори, така че вентилацията е естествена. Измислена от самия цар и утвърдена собственоръчно от него! Ето например тя, Настя Стрелецкая, е затворена тук, прозорците и вратата също са затворени плътно, обаче въздухът е свеж, от отвора под тавана дори подухва. Защо ли? Защото коминът в шахтата излиза високо над покрива и разликата в налягането си казва думата.

Всички шахти тръгват от сутерена и минават през дебелия стени на горните етажи... Ако са направени с оглед на акустиката, ако не са взидани дълбоко в тухли те, ако е взет предвид опитът на миналите столетия... Тогава от сутеренните помещения човек може да чуе какво става в стаите горе.

Останалото е въпрос на техника: в еди-кой си изби в оръжейни влизането е забранено. Слизаш в тях по тайната стълба от спалнята си, обикаляш където си щеш и подслушваш когото си щеш.

Ето го например този отдушник над нея. Стената под него е малко издадена, като площадка, на която можеш да стъпиш. Доста висока площадка обаче. Николай очевидно си е имал стълба. А тя си няма. Но пък е млада и пъргава.

Има и още един проблем обаче: как онзи, който е измислил системата, може да е сигурен, че никой друг няма случайно да чуе нечий разговор в покоите горе и да се сега за всичко. Решението е просто: трябва да има някаква съвсем проста, но и надеждна звукоизолация.

Настя се покатери на тясната площадка, бръкна в отдушника и напипа някаква дъсчица. Бутна я навътре, после настрани, и тя плавно се плъзна надясно. И Настя съвсем ясно чу два гласа.

— Системата ни е идиотска. Поотделно всички са против, а всички заедно — за. И пак всички ще гласуват за Ваксата.

— Да си гласуват. На нас ни трябва по-добър контрол върху връзките. Останалото ще си дойде от само себе си. Важното не е кой как гласува, а кой ще охранява пленума...

И се разсмяха дружно.

[1] По-добре от нас не може никой да обича, да се весели. — Б.ред. ↑

ΓΛΑΦΑ 11

Змиеядеца хареса каютата още преди капитанът да е отворил вратата докрай. Капитанът всъщност още я открехваше, а Змиеядеца вече я беше огледал и преценил. Съвсем мъничка, но много удобна. Направо уютна. Мек кожен диван, над него спускащо се легло, вграден гардероб, полица за книги, масичка, кръгъл илюминатор.

И ето го сам. Луната свети през илюминатора. Водата плиска зад борда. Приспивно. А и е време за сън. Но на Змиеядеца не му се спи. Холованов му е казал да не ходи повече на работа в Лефортово. Няма вече работа там. Той щял да му намери друга работа, още по-интересна. Че какво по-интересно може да има от това, да си изпълнител на присъди? Или дори помощник-изпълнител?

И как така да не ходи на работа? Нали все пак е на работа в ГУГБ на НКВД. Ако не ходи на работа, ще почнат да го търсят. От друга страна, всички колеги от групата на изпълнителите знаят, че е човек на Яшка и че му е възложена специална задача, така че може да ходи в Лефортово когато си иска. Но всяко нещо си има граници. Не може да изчезне за прекалено дълго. Пък и самият Ягода може да се заинтересува и да попита: а бе ти какво правиш все пак — и къде са резултатите?

Виж, ако Холованов по някакъв начин го уволни от НКВД и го назначи на друга работа, тогава да, тогава няма да ходи в Лефортово... Но така... Така може да го обявят и за издирване, нали? Не, трябва да се вясва пак от време на време. Утре сутринта ще иде. Да. Пък и работата му харесва. Как ще я кара без любимата си работа?

Железния Генрих почти не спа. Последното за деня съвещание в бившия кабинет на Свердлов свърши чак в два след полунощ. После поговориха малко с Буланов. После колата го понесе през нощна Москва и извън нея към Комунарка.

Но дълго не можа да заспи.

Проклетият Холован! Намислил да отваря касата на Свердлов, моля ви се! Само се преструва, че търси злато, да. Иска да се докопа до документите на Свердлов този гад. А в тях може да има и нещо за него, за Ягода, Холован иска да разнищи покушението срещу Ленин. Тоест търси нещо срещу него, срещу Железния Генрих! Че извикал и онова отвратително джудже Колка Ежов за свидетел на всичкото отгоре.

Щом чу, че Холован е намислил да отвори касата, Железния Генрих прати най-добрите си майстори да го изпреварят. Трябваше да извади от нея всичко важно. И да остави боклуците. Но ето че вече цял ден момците му човъркат ключалката с какви ли не инструменти, но безуспешно. До дванайсет на обяд, до началото на съревнованието, има време, може и да успеят. Ах, дано да успеят!

3

Рано сутринта я събуди стърженето на резето. Беше спала, без да се съблича. Въздухът може и да беше свеж, но призори ставаше много студен. Тънкото памучно одеяло не топлеше. Не се беше събличала и за да е готова за всякакви изненади.

Вратата се отвори. Влезе мъж с униформа на НКВД, без знаци на петлиците, стъклата на очилата му бяха кръгли като колела на велосипед. Не се представи. Настя седеше на кревата. Влезлият седна на завинтения за пода стол.

Разговорът им беше съвсем кратък и явно подразни влезлия. Изобщо не беше разговор всъщност, а разпит. Чекистът се обръщаше към Настя официално — Настася Андреевна. Явно, преди да влезе, се беше запознал с биографията ѝ. И несъмнено беше разбрал, че на 23 август 1936 година Анастасия Андреевна Стрелецкая не е била и просто не е можела да бъде на първи перон на Ярославската гара. Змиеядеца се беше припознал. Човекът с очилата беше дошъл само за да се увери лично, че всичко е точно така и дори по-лошо: бяха арестували не онази, която им трябваше.

А тя разбра, че влезлият е в лошо настроение и че докато разговарят, то се влошава още повече.

И реши да му покаже как трябва да се води разпит.

— Гледайте ме в очите. И отговаряйте каквото ви дойде наум.

Без сам да знае защо, той се подчини.

— Ще определя коя година сте роден. Хиляда осемстотин и деветдесета. Можете да отговаряте „да“, „не“, „не знам“. Отговорите ви нямат значение. И така — деветдесета?

— Не знам.

— Деветдесет и първа?

— Не.

— Деветдесет и втора?

— Да! Познахте.

— Деветдесет и трета?

— Може би.

— Деветдесет и четвърта? Гледайте ме в очите. Деветдесет и четвърта?

— Защо пък не?

— Деветдесет и пета?

— Възможно е.

— Деветдесет и шеста?

— Нямам представа.

— Деветдесет и седма?

— По-скоро да, отколкото не.

— Не ме лъжете. Роден сте през деветдесет и пета. Януари?

— Да, януари.

— Февруари?

— Да. Февруари.

— Март?

— Да. Март.

— Април?

— Да. Април.

— Лъжете. Роден сте през февруари. Да определяли и датата?

— Не, не...

Очилатият изведнъж като че ли се разтревожи, събра си документите, излезе и резето пак изстърга.

С някакво първобитно, животинско знание Настя знаеше, че точно сега не бива да показва слабост. Слабите ги бият. Че трябва да покаже сила. Но как? Само по един начин — като покаже, че при всички положения ще надиграе очилатия, независимо какво е намислил.

Ранно утро. Септември. Кал. Студ. Направо да си разчекне устата от прозевки човек. Змиеядеца стигна до Лефортово, показа си пропуска, влезе, показа го на следващите дежурни, после на следващите. Преди да бутне с крак вратата на своя отдел, си повтори наум старателно подготвената небрежна фраза: „Май ме забравихте, а, момчета?“

Бутна я и се озова пред старши майор от Държавна сигурност Павел Петрович Буланов.

— Чакам ви. Да тръгваме.

Къде да тръгват, защо да тръгват — за това нищо.

А тръгнаха право към Комунарка. Генералният комисар на Държавна сигурност другарят Ягода си има огромен кабинет в централната сграда на НКВД на Лубянка. Освен това има кабинети в Лефортовския затвор, в Бутирка и в Таганка. Най обича да изслушва доклади и донесения в царския кабинет на Големия кремълски дворец, в който навремето е работил другарят Свердлов и под който другарят Свердлов си е направил личен затвор. В този затвор другарят Свердлов е държал личните си затворници. Сред тях и Фани Каплан. Изведените от този затвор арестанти попадали само на едно място, в кремълския гараж. Та като запалят двигателите...

Но когато става въпрос за най-важните въпроси, другарят Ягода провежда срещите си на вилата си в Комунарка. Каква красота е наоколо! Като из цялото Подмосковие всъщност. Природа, така да се каже, река, тръстики, брези, синигерчета, зайчета също, вечер жабешки хор в тръстиките...

Имението на Ягода е зад висока зелена ограда. Охраняват го юнаците от специалната рота, онези, всеки от които Генрих Григориевич е избирал лично.

Алеите са посипани с бял пясък. Цветята покрай тях са някакви специални. Колата спря пред входната врата. Часовоят изобщо не поиска пропуска на другаря Буланов. Другарят Буланов е свой човек тук. На Змиеядеца също не му поиска пропуск — щом е с другаря

Буланов, значи всичко е наред. Тръгнаха по коридора, завиха, влязоха в голяма стая, нещо като приемна. И сърцето на Змиеядеца подскочи. Прав беше Холованов да му казва: недей да ходиш повече там. Другарят Буланов потропа на вратата на кабинета на шефа, отвори я, без да чака отговор, и пушна Змиеядеца да влезе пръв.

А старшият на групата куриери капитан Михаил Борисович Давидов цял грейна и дори намигна весело на момчетата си.

Те не разбраха какво се радва толкова: нали и тримата ги чакаше най-строго наказание, че са изгубили пратката.

— Размина ни се, момчета!

— Как така да ни се е разминало?

— Ами така. Никой не е откраднал куфара! Това е проверка! Другарят Ягода просто е проверявал бдителността ни!

— Какви ги дрънкаш?

— Не го ли познахте? Тоя униформеният, който влезе в кабинета с другаря Буланов — той е. Оня препасаният с връвта, от гарата!

Змиеядеца изчезна. Холованов го чака за закуска, после отиде да го събуди. Каютата беше празна. Леглото — оправено по войнишки. Холованов отиде при капитана: къде е? Капитанът се зачеса по тила и се заоправдава: не сме мигнали цяла нощ.

Добре, после ще се оправя с тях. Сега трябва да посрещне Сей Сеич. Той вече е докладвал, че се е върнал и е докарал арестанта, чакал с новия си влак на дванайсети резервен коловоз на Москва-разпределителна.

Холованов тръгна веднага, прие затворника, откара го някъде, дълго го води по някакви тъмни коридори.

— Чувал съм, Севастьян Иванич, че не си чак против чекистите, обаче не ги обичаш много, нали?

— Така си е.

— Та значи те заявиха, че най-добрите касоразбивачи работели в НКВД.

— Да бе.

— Фукат се, че за пет минути щели да отворят една каса, която си седи непипана от 1919-а.

— И каква е тая каса?

— Много голяма. Британска. Бромли.

— Бромли за пет минути не могат да отворят.

— А за десет?

— И за три часа няма да могат. И за десет. Ако е двутонна Бромли, никой не може да я отвори. Не току-така не е пипана от деветнайсата година.

— А ти, Севастьян Иванич, ще можеш ли? Нали си майстор.

— Пред хора ли?

— Пред хора.

— Мога. Ако ми върнете инструментите.

— Ще ти дам водка, и на теб, и на всички в килията ти, салами, кашкавал, каквото кажеш. Цяла година ще ви храня и ще ви поя.

— Не ми трябват подаянията ти, гражданино Холованов. Сам си ги яж и си ги пий.

— Ако побегнеш, ще те убия.

— Знам.

— Трябва и да ти променим външността, за да не те познаят, ти си ми секретен затворник.

— Променяй я тогава.

— Знаеш ли къде сме?

— Не знам.

— В Большой театър. Ей, кой е там? Ела тук. Нагласете този джентълмен така, че да не го е срам да се появи и в палатата на лордовете.

— Не е това момичето, Змиеядецо.

Много добре знае той, че не е това. Обаче дяволите го взели момичето. Въпросът сега е как да се отърве от ония тримата, които чакат в приемната. Какво да направи, че да не го познаят?

Сърцето му блъска. Железния Генрих продължава да говори, но Змиеядеца почти не го слуша. Само кима все едно е съгласен, прави се на изненадан: ама как съм могъл да сбъркам? Но пък толкова да прилича... Дланите му потни, ушите му горят, сърцето му аха да се пръсне...

Ягода знае — и вие го знаете, — че с викане нещата не се оправят. Обаче понякога как да се сдържи да не се разкрещи човек? Знам го от собствен опит. Ягода обаче винаги се сдържа. Разбира — сбъркал е Змиеядеца. Случва се. От друга страна, как един разузнавач наблюдател може да сбърка така? Как може да избере от всички снимки дъщерята на комкор Стрелецки?

— И какво ще правим сега, Змиеядецо? Пак ли ще търсим? Пак ли да съберем всички снимки на малолетни престъпнички? Или си го забравил вече онова лице, а?

— Не съм, Генрих Григориевич. Този път няма да се изложя.

Има и друга задача. В приемната чакат едни другари. Откраднали са им куфар. Не че е нещо важно, дрехи най-вече. Но и някои ценни неща за музея на чекистката слава също. Идват чак от Далечния изток — и в Ярославъл им откриват куфара. Трябва да им се помогне.

— На драго сърце ще им помогна, другарю Ягода.

Другарят Буланов вече беше излязъл от кабинета и тихо обясняваше на тримата несправили се задачата си куриери, че в групата им се включва нов другар, който ще им помогне да разкрият престъплението.

А началникът на екипа куриери капитан Михаил Борисович Давидов забоде виновно очи в пода и тихо каза на другаря Буланов, че те, куриерите, осъзнават, че са виновни, и че разбират, че не са

издържали проверката за бдителност, но че следващия път ще носят службата тройно по-зорко.

Другарят Буланов не разбра нищо.

И тогава старшият куриер му обясни, че преди малко е познал напетия строен чекист, който по заповед на другарите Ягода и Буланов им е откраднал куфара в Ярославъл.

— Кого сте познали?

— Ами този, когото назначавате в групата ни, този, който сега говори с другаря Ягода в кабинета му. Сигурно ни се присмиват сега на нас тримата, подиграват ни се.

Настя излъга Буланов. Изобщо не можеше да води разпити и да определя по очите лъже ли човек, или казва истината. Просто имаше отлична памет. Скоро, в самото навечерие на идващата 1937-а, в Москва щеше да се открие Осмият всесъюзен конгрес на Съветите, който щеше да приеме новата, най-демократичната на света Сталинска конституция. В Големия кремълски дворец щяха да се съберат най-добрите граждани на страната. 1286 души. Вече беше излязла книжка със снимките и кратките биографии на народните избраници, които трябваше да обсъдят и приемат конституцията като основен и ненарушим закон на родината на всички трудещи се на света. Съвсем наскоро тази книжка беше попаднала в ръцете на Настя и тя я беше прочела. А след като я беше прочела, значи я беше запомнила. И ето, оказа се че няма такова нещо като ненужни знания. Тя веднага позна влезлия при нея очилат чекист — портретът му беше на страница 66-а. Нямаше никакви съмнения: това беше депутатът на скорошния Осми всесъюзен конгрес на Съветите другарят Павел Петрович Буланов. Тя си спомни всичко, което се съобщаваше за него на тази 66-а страница. Биографията му почваше с рождения му ден: 12 февруари 1885 година. Ако той не се беше уплашил и не беше избягал, тя, взряна в очите му, щеше да „установи“ и мястото на раждане, и основните моменти от биографията му, и чекисткото му звание, и заеманата в момента длъжност — секретар на народния комисар на вътрешните работи на СССР.

Трябваше да му каже едно: приемоте ме сериозно, старши майор от Държавна сигурност. С мен шега не бива.

И му го каза.

И той разбра.

А освен това ѝ се стори, че гласът му е единият от гласовете, които беше подслушала през нощта.

Но не беше съвсем сигурна.

ΓΛΑΦΑ 12

Малко преди дванайсет извлякоха проклетата каса от кремълския склад в голямата празна зала, навремето служила за упражнения по фехтовка. Още преди началото на двубоя между майсторите касоразбивачи Николай Иванович Ежов предвидливо беше наредил около цялото здание да се постави усилена охрана, а също така беше сформирал и комисия за приемане и описване на ценностите. Ако не успееха да отворят касата — нищо страшно. Ако пък успеят — всичко да е готово.

Железния Генрих се усети, обаче късно: имам специална рота подобрани момци, идеални са за охрана.

— Нищо де — отвърна другарят Ежов. — Червеноармейците от 1-ва московска пролетарска стрелкова дивизия също си ги бива.

Генрих Григориевич Ягода представи на съдията другаря Ежов отбора си — петима майстори от НКВД. Отборът на Холованов се състоеше от един човек — обрасъл с рижа брада чак до очите чужденец с капиталистически полуцилиндър, черни ръкавици и бяло копринено шалче на врата.

Преди началото на състезанието капитанът на отбора на НКВД обясни с очи на Железния Генрих: цяла нощ, а и вчера цял ден се мъчихме. Дори лекичко разпери ръце: ако имахме една седмица, може би щяхме да успеем...

Железния Генрих въздъхна и за кой ли път вече се напсува сам: защо не се беше погрижил да отвори тая каса преди година, преди две, преди пет! А ако не можеше да се отвори, можеше да я пуснат в някое блато. Понеже казва ли ти някой какво може да има вътре? Другарят Свердлов може да е пазил в тази каса най-секретни документи, които не бива да стават ничие достояние.

Съдията на двубоя обяви регламента: пет минути единия отбор, после пет на другия. После поред — на десет минути, по два, по три, по един час, по два, по четири. По-нататък — с по час отгоре. Наградата е печено прасенце. Редът на започване се определя жребий.

Николай Иванович Ежов хвърли една монета и тя звънна на гранитния под. Той я затисна с длан, за да не подскача и да не се търкаля, после вдигна ръката си. Пролетарий с чук — ще рече, почва отборът на НКВД. Николай Иванович щракна швейцарския си метрономи времето потече.

През това време чужденецът си поиска фотьойл и шампанско „*Pol Roger*“, любимата напитка на Първия лорд на Адмиралтейството сър Чърчил. Лакеят му налива, пяната се излива на водопади през ръба на чашата. Чуждестранният гост взема бутилката от ръцете му и без думи му показва как се прави. Бутилката трябва да докосва ръба на чашата, просто. Елементарно. И тогава пяната никога няма да излезе. Какво си се накиприл с тази ливрея, като нищо не разбираш?

Петте минути на чекистите свършват и те се отдръпват да направят място на чуждестранния гостенин. Той обаче с решителен жест дава да се разбере, че пропуска хода си. Ежов обяснява на Холованов, че ако първия отбор отвори касата при втория си опит, съревнованието се прекратява и чужденецът губи. Червенобрадият чужденец обаче с царствен жест показва, че разбира всичко и без да му превеждат и че не променя решението си; това си е двутонна Бромли, нека съперниците продължават с жалките си опити.

Железния Генрих нарежда на Буланов с поглед: да пропуснеш да му вземеш отпечатъците, после ще го видим кой е този тип.

Чужденецът обаче не си сваля ръкавиците. Десетте минути изтичат и той повтаря жеста си като след първите пет: работете, момчета, аз ще ви се любувам отстрани.

Отборът на НКВД свърши и десетте минути, после още двайсет. От друга страна, нали двайсет и осем часа я бяха човъркали тази каса без нито миг почивка — и нищо.

Свършихте ли, момчета? Хайде сега си починете. Дойде нашият ред. Чужденецът смъкна от раменете си черната си наметка — с такива обикалят из Париж, за да пазят реда, френските ажани, отмести небрежно кристалната чаша настрани, постла на масата квадратно парче червена кожа, подреди отгоре ѝ лъскавите си инструменти и почна. Работеше не толкова като фокусник, колкото като лекар: вслушваше се през една дървена тръба във вътрешните шумове на железната врата, все едно в туптенето на човешко сърце.

Няма да излъжа, че чужденецът отвори касата веднага. Беше си дълга и уморителна работа. Когато двайсетте му минути изтекоха, той отстъпи арената на съперниците си. Не пи повече шампанско. Пресмяташе нещо в една ученическа тетрадка и току хапеше молива. И когато дойде ред на неговия трийсетминутен ход, на двайсет и четвъртата минута като че ли напипа нещо. Отдръпна се от касата. Огледа я внимателно. След това решително се върна при нея, неизвестно защо я прегърна, притисна чело в нея, потупа я така, както тупаме по рамото стар приятел, и изведнъж завъртя онова, което му служеше за ключ. Нещо в касата щракна, той завъртя дръжката, откряна чудовищно дебелината и също така чудовищно тежка врата и без да поглежда в касата, отиде да си седне във фотьойла.

Руснаците открай време уважават храбростта, силата и майсторлъка. Та дори да ги проявяват разни презрени чужденци. Капитанът на отбора на НКВД отиде при непознатия, стисна му ръката в черна ръкавица и сви глава за миг, все едно му се кланя: голям майстор си.

Напоследък Железния Генрих го гонеше лош късмет.

Но днес му се размина. В касата на Свердлов нямаше никакви документи, които да хвърлят светлина върху неговото, на Генрих, героично минало. Имаше само злато, пари и паспорти, подготвени за евентуално бягство на другаря Свердлов и на най-близкото му обкръжение от столицата на нашата и на целия световен пролетариат велика родина. Генрих страшно го беше страх, че може да има паспорт и за него. Но пак му се размина.

Много злато в тази каса обаче, много пари. Само златните и платинените пръстени, обици, верижки, брошки, гривни, огърлици, табакери, ордени, часовници, икони, ковчезета и кутийки с големи брилянти, рубини, сапфири и изумруди — седемстотин. По-точно — седемстотин и пет. С невероятна изработка. Понеже сто-двеста грама злато или платина плюс двацетина скъпоценни камъка, колкото и да са големи — какво му е толкова скъпото? В случая обаче ценността не е в рубините и златото, а в работата на майстора. На всяка лъскава дрънкулка има клеймо — било на Осипов, било на Хлебников, било на братя Грачови, на Фаберже или Овчинников. Едно такова нещо да продадеш в Париж — и ето ти я вилата на Лазурния бряг.

Да не говорим за банкнотите, нови-новенички, на пачки. Петстотинрублеви купюри с Петър Велики, по сто рубли с Екатерина Велика, по петдесет с Николай Тоягата, по двацет и пет с Александър Трети. Общо 749 хиляди рубли. Империята беше рухнала, но банкнотите ѝ бяха толкова ценни, че чуждите банки ги приемаха по номинал и дори ги сменяха срещу злато до началото на двацетте. В родината на световния пролетариат също не бяха изгубили стойността си чак до 1922-ра. 749 хиляди рубли са страшно много пари. Вярно, вече не струваха нищо.

Но имаше и пари, които не губят стойността си — златни монети: по пет рубли, по десет, по петнайсет... Николай Иванович Ежов се чуди: каква е пък тая идиотска монета — 7 рубли и 50 копейки? Железния Генрих му обяснява подробно: Александър Трети е

сякъл златни монети от пет и десет рубли. Първите са тежали по 6,45 грама, вторите — по 12,9. Николай Втори намалява съдържанието на златото в рублата един път и половина и на монетите по 12,9 грама започват да пишат не „десет рубли“, а „петнайсет“. Съответно монетата от 6,45 грама става не пет рубли, а един път и половина повече — 7 рубли и 50 копейки. Освен това Николай Втори пуска в обращение свои пет рубли с тегло 4,31 грама и десетачки по 8,62 грама.

Холованов се чуди и диви и ругае наум: какви са тия аптекарски везни бе, мамицата му ювелирска! И току попоглежда чужденеца си да не би да пробва да изчезне, докато всички са се втренчили в съдържанието на касата. А то наистина омагьосва.

После ще описват и оценяват гривните и разните пръстени и обици, сега само ги преброяват и записват общото тегло — 102 килограма и 808,3 грама.

Все пак решават да сортират, преброят и претеглят златните монети на място и веднага.

Десетрублевите монети от Александър Трети се оказват 413, петрублевите — 993. Обща стойност 9095 рубли. Общо тегло — 11 килограма и 732,55 грама. Петачките от Николай Втори са 6473, монетите 7 рубли и 50 копейки — 1612, десетачките — 4683, монетите по 15 рубли 1543. Общо 13 311 монети на обща стойност 99 430 рубли, общо тегло 85 килограма и 547,53 грама.

Холованов се смее: пролетарският вожд не току-така е подготвил паспорти за чужбина на най-близките и дори се е запасил и с няколко празни бланки. Понеже, ако всичко това го преместиш в куфар, сам не можеш дори да го вдигнеш.

Николай Иванович Ежов също е весел, шегува се, защо ли никой не е измислил куфар на колелца? На другаря Свердлов е щяло да му е по-удобно да го влачи до границата, отколкото да го мъкне на гръб. И стиска ръцете на Железния Генрих и на Холованов: благодаря ви другари, много добре се справихте, ще употребим тези съкровища за нуждите на индустриализацията.

Железния Генрих се тръшна в креслото: ох, пак му се размина! В тази проклета каса можеше да има някои наистина неприятни документи — но ги нямаше. От друга страна, Несломимия Генрих си покрадва по мъничко от колимското злато, рискува, праща куриери напред и назад през цялата страна и няма как да не ги посвети в тайните си поне отчасти, а истинското съкровище почти двацет години да му е под носа, моля ви се! Че може ли всичките тия пратки злато изобщо да се сравняват с дрънкулките на Фаберже и братя Грачови? И как не се беше сетил да я отвори по-рано тази каса? Как така я беше забравил? Добре де, неговите хора не можаха да я отворят, но и той щеше да се сети да си викне човек от чужбина като проклетия Холован, нали?

Без изобщо да пита, Павел Петрович Буланов наля на шефа си. Той му кимна към масата: сядай и си налей и на тебе.

Седна Буланов. Наля си. Обърнаха чашите.

— Какво ще правим със Змиеядеца?

— Изцеждате го до последно, после, за разлика от останалите, го погребвате в ковчег. Жив.

— А момичето? Все пак е дъщеря на комкор от Генералния щаб. Няма начин да я пуснем. Ще стане голям скандал. Да се отървем ли и от нея?

— Не бързай. Има време. Все ще измислим нещо.

— Не можем да я пуснем обаче.

— В никакъв случай. Да си седи в килията. Като се оправим с Ваксата, ще решим какво да я правим. Как мислиш, кой ни копае гроб? Холован ли? Тая шегичка за прекалено тежкия куфар...

— Случайност.

— А как така изведнъж се сети за касата? И откъде го взе тоя чужденец, дето може да отвори всичко?

— Според мен все пак е Колка Ежов. И той пусна оная шегичка за куфар на колелца. Много е коварен тоя мръсник!

— От него трябва да се отървем. Непрекъснато си навира носа в работата на НКВД.

— Ще се отървем.

Павел Петрович се върна в Комунарка рано. Покрай всичко друго тук има и почивен дом и хотел за ръководния състав на ГУГБ на НКВД. Освен в Москва Буланов живее и тук. Железния Генрих прекарва много време в Комунарка, значи секретарят му трябва да му е подръка.

Днес Буланов е страшно уморен. Предната нощ не е спал. Затова си заповядва: лягаш още сега, в седем вечерта, будиш се някъде в дванайсет плюс-минус и отиваш да отпуснеш.

Събуди се свеж и отпочинал, мина през банята, облече гимнастърка без отличителни знаци и слезе долу.

Долу, благодарение на Железния Генрих, процъфтяваше чудесен ресторант с народното име „Глеч“. За тези, които не знаят, глечта е онова, с което се гледжосват стомните и паниците.

Ресторантът е отворен почти денонощно, цените умерени, кухнята е отлична — украинска, полска, руска, грузинска и така нататък. Невероятен избор на храни и напитки, има и бар, киносалон, басейн, руска баня спортна зала и игрище, зала за танци, а наоколо — гора, наблизо — езеро с лодки. Тук идват да си починат съпругите на чекистите, когато мъжете им са в командировка. Тук винаги е весело. Но Буланов не спира тук. Буланов излиза на двора. Задния двор имам предвид. Нощем тук е тъмно. Няма лампи. Септемврийската нощ е студена и звездна.

В ъгъла на двора, под вековните липи, има трансформатор. Между задната му стена и двуметровата ограда има съвсем тесен проход. Ако се вмъкнеш там, може да напипаш една широка дъска, която е закована само от горната страна и само с един пирон. Така че може да се отмести и да се промушиш през отвора. Нека с вас се промушим. Озоваваме се в съседната градина, съвсем запусната, обрасла с бодливи къпинаци. В градината има също запусната къща. От оградата към къщата води тясна пътечка.

Къщата е едноетажна, тухлена, обрасла с бръшлян. Прозорците, естествено, са тъмни. Преди години до е станало по тясна уличка или

може би само алея. Но после на пътеката построяват гараж и къщата се оказва отрязана от белия свят от всички страни. Около градината се издига висока ограда, портата е закована. Самата градина е подивяла до такава степен, че само тук-там между къпините се вият една забележими пътечки.

Тази къща има невероятна история. През март 1921 година X конгрес на Комунистическата партия взема решение, според което в страната се въвежда НЕП — Нова икономическа политика.

В тази политика няма нищо ново. Това си е старият капитализъм: искаш да правиш тухли, да ги печеш и да ги продаваш? Прави, печи, продавай. Искаш да сееш жито? Сей. Да садиш картофи? Сади. Искаш да продаваш гевреци? Продавай. Искаш да отвориш ресторант? Ами отваряй.

И за да може всичко това да тръгне, се пускат златни пари — монета от десет рубли, със същата проба като на Николай Втори. И теглото ѝ същото — 8,6 грама, по-точно — 8,6026. Секат ленинските пари в същите монети дворове — царските. Пускат и сребърни рубли, и монети по петдесет копейки също, същите по тегло и форма като николаевските, само с различна рисунка.

До този момент глад мори страната, на пазара няма нищо — от газ и валенки до пирони и брадви. И изведнъж веднага се появява всичко. Веднага обаче се появяват и богаташи. Наричат ги непмани. Та точно те значи откриват из цялата страна стотици и хиляди ресторанти и кабарета. Въпросната къща край Москва е проектирана като тайно казино и бордей.

Тайно — и много добре скрито. Хитро вдигнато до вилите на висшето ръководство на тайната полиция: кой ще тръгне да търси тук? И правилно — никой не го търси тук? И правилно — никой не го търси и не го намират.

Щом обаче успяват да си поемат дъх и да посъберат сили, тоест към края на 20-те, комунистите ликвидират НЕП-а и, естествено, и непманите. И бързо изтеглят от обращение златните монети.

Увеселителните заведения пускат кепенците, шарените фенери изгасват, музиката секва. Нали има една песен: но музиката спря да свири и танцът чуден също спря... Та това тайно леговище също бива изоставено. Тогава чекистките началници разбират, че е било право под носа им.

Не бутат къщата. Просто я ограждат отвсякъде и тя остава празна в запуснатата, обрасла с бодливи шипки, къпини и бръшлян градина.

Но природата не търпи празно пространство.

Предприемчивият директор на почивния дом на НКВД решава: защо пък да не я използваме тази къща? При това според прякото ѝ предназначение?

И прави проходи през оградата, отъпква пътечки, боядисва къщата отвътре, слага на прозорците тъмни завеси — мебелите са си останали в къщата, трябва само да се почистят.

Отначало в къщата се играят карти. След това почват да играят на рулетка. Появяват се и момичета. Клиентите са от ръководството на НКВД. Не от най-висшето, разбира се. Ягода и заместниците му не знаят нищо. Тук идват онези, които в проклетия капиталистически Запад биха наричаш полицейски шефове средна ръка. Тайната къща съществува вече шеста година. Новите членове се проверяват и предупреждават: който не си държи езика зад зъбите, ще изгуби някои части от мъжката си анатомия.

Това ви го казвам с оглед на приличието. На новопосвещаваните им се заявява на по-прост и достъпен език.

Животът на чекистите с висок ранг е много напрегнат. Ходят по ръба на бръснача. Ха не си угодил на началството или си направил и най-малката грешчица — и изхвърчаш, стига изобщо да те оставят жив, разбира се. Чекистът с висок ранг няма време за личен живот. Така че защо да не...

Съветските златни рубли отдавна са иззети от обращение. Но не всичките. Хората си ги крият в дюшеците, кътат ги в скривалища под праговете, в глинени гърнета в градините. А чекистите ги намират и им ги вземат. И нещичко все остава и за тях.

Входът в къщата е десетачка. В звонк. Златна сиреч. И това е всичко. Оттук нататък не плащаш за нищо. Яж, пий, весели се, търкаляй се с момичетата. Но най-важното, разбира се, е играта. Като залозите са големи. Залагат се златни рубли, забранените американски долари и британски лири.

Непманите не са се стискали за мебелите. Масите са от орех, с фино зелено сукно. Рулетката е докарана с параход от Моите Карло.

Стаите на момичетата са като в най-добрите публични домове в Париж.

Според правилника на клуба тук няма воински знания. Не се влиза с отличителни знаци. Никой не нарича никого не само според заemanата от него длъжност, но и по име и фамилия. Говори се само на малко име и на прякор. Това се прави с цел никой да не потиска никого със служебния си авторитет. Тук всички са равни.

Павел Петрович пусна златно-огнената, почти изгаряща дланта му монета в услужливо подложената шепа на човека на вратата, седна на една маса, разкопча яката на гимнастърката, гаврътна чашка водка и си погледна картите.

Докато съставяха описа на съдържанието на отворената каса, Холованов пускаше шеги и се смееше. Сега всички формалности бяха приключили, съкровищата бяха прибрани на сигурно място, охраната беше свален, работният ден беше свършил. Холованов се върна в плаващата си база. Изобщо не му беше до смях и шегички.

Беше предложил да отворят касата с надеждата да намерят вътре документи срещу Ягода. Възможното откриване на съкровища беше само повод.

Но касата наистина се беше оказала пълна със съкровища. И само със съкровища... А беше последната му надежда да извади някой коз срещу Ягода.

— Какво ще правим сега, Сей Сеич?

— Не знам...

— Приемам идеи всякакви, и най-идиотските имаш някоя?

— Идиотски имам, естествено.

— Казвай веднага.

— Змиеядеца е подмушнал на Генрих друго момиче вместо Бонбона.

— И какво?

— Трябва да го открием.

— Защо?

— Ще докладваме на другаря Сталин, че Ягода краде млади момичета и ги държи неизвестно къде. И че с това петни НКВД и Комунистическата партия. Ако капиталистите разберат, Съветският съюз ще се опозори пред целия свят.

— Ей, тая твоя идея изобщо не е идиотска, тъкмо намясто си е. Защо не се сети по-рано?... Как се казва момичето?

— Не знам. Трябва да питаме Змиеядеца, той й е чел досието, той знае. Обаче него го няма, не знам къде е.

— Ще го намерим. Ти по-добре ми кажи къде Ягода може да крие момичето.

— Че не е в затвора, това е ясно. Никой не трябва да знае, че е арестувана, нали така. Значи или е във вилата му, или в Кремъл. На вилата е трудно. А виж, Кремъл е най-подходящото място. Свердлов си имаше личен затвор в сутерена, точно под кабинета. Защо да не е там. Охраната би трябвало да е от жени. Не може да нямаш агентура сред женския персонал на Големия кремълски дворец, нали, Драконе?

— Сред женския, казваш?

— Аха.

— Сред женския имам.

Генрих, разбира се, е железен, нали затова е Железния, обаче дори металите се уморяват. Точно така се казва — умора на металите. Уморен е Генрих. Колко безсънни нощи, колко нерви. Трябва да се пази. Трябва да си почива. Днес се върна в Комунарка рано. Съблече се, дълго лежа в горещата вана. Силният душ ободрява, а ваната успокоява. За по-голям ефект Генрих пуска във водата някакви скъпоценни южнокитайски, а може би и тибетски сушени листенца. Дивен аромат и абсолютно блаженство.

Зачервен и отмалял, доволен, излезе от банята, спусна дебелите завеси на спалнята, та залязващото слънце да не му свети, изтегна се в колосаните чаршафи и си заповяда: вечерта сън, след полунощ — активна почивка.

Не нави часовника — знаеше, че в полунощ ще се събуди.

И се събуди. Бодър и отпочинал. Само осем минути след полунощ. Усмихна се: точен е почти като хронометър. Не всеки може да тренира мозъка си така, че дори насън, дори и в най-сладкия сън, той да отчита времето, и то точно.

Сега за допълнителна бодрост — горещ душ, кранът докрай. Капките удрят по главата, по раменете, по гърба и гърдите като сачми.

Избърса се с твърдата боцкава хавлия, разтри се до червено, цялото му тяло пламна. Мъж в разцвета на силите си! В самия разцвет. На 44. На 7 ноември, най-големия празник, деня на Великата революция, ще направи 45.

На 44 е постигнал много: народен комисар на вътрешните работи, генерален комисар на Държавна сигурност, член на Централния комитет на Комунистическата партия. И го чака още много. Ваксата му е обещал място във висшата партийна йерархия — в Политбюро.

Не е зле. Генрих си спомни лозунга на Мичурин и се усмихна.

Мичурин е велик новатор. Отглежда такива сорт плодни дръвчета, че целият свят се чуди и мае. Мичуринските ябълки се кършат от тежестта на плодовете! Развеждат чужденците из

мичуринските градини, показват им ги и те се пукат от завист — ябълките наистина прекършени почти до корен! Видяхте ли какво можем а? Пукайте се сега от завист и злоба, като ни гледате постиженията!

Та значи същият този Мичурин издига пред масите лозунга: не можем да чакаме милости от природата. Нашата задача е да ги вземем от нея!

Когато Ваксата обещава на Генрих място в Политбюро, той се усмихва благодарно, но си повтаря мичуринската мъдрост.

В това настроение и с тази усмивка на уста слиза в тайните си владения. Входът е замаскиран майсторски. Покрай стената на спалнята му има вградени гардероби с шинели, шлифери, гимнастюрки, цивилни костюми. Гърбът на един от гардеробите всъщност е врата. Влизаш, затваряш вратичките на гардероба и минаваш през нея.

Дори някой да влезе в стаята на Генрих, докато него го няма, няма да види нищо подозрително. Просто не си е в спалнята. Когато се връща, Генрих първо проверява през една дупчица във вратата на гардероба дали спалнята му е празна.

Сега се спуска по няколко скоби и тръгва по подземния тунел. Той е построен по негов проект. В изкопа за парно. Изкопаха го, иззидаха го и го измазаха, покриха го с бетонни плочи и ги засипаха със земя. И го забравиха и той обрасна с къпинаци. Но така и не сложиха тръбите — те минаха по друг изкоп. Работеха различни строителни бригади. Едни копят — не е тяхна работа какво копят и защо. Други зидат и измазват. Трети покриват. Не им се плаща нищо — малко ли са лагерите около Москва. В тях има и строители, и инженери. Знаят как се копае, зида и измазва.

Докато те копаеха, зидаха и измазваха, един архитект изпълняваше специална задача, възложена му лично от Генрих. Архитектът беше буржоазен вредител, докаран от СЛОН. СЛОН, ако не знаете, е Соловецкият лагер със специално предназначение. Генрих накара архитекта да подпише документ за неразгласяване на държавна тайна и му обясни, че на най-високо равнище е взето решение в една от капиталистическите столици, няма значение коя, това е строго пазена тайна (но с намек за Париж), да се построи публичен дом за елита. Такъв публичен дом обаче, че всички помещения да мотат да се

наблюдават, като контролът се осъществява с минимални сили. Към публичния дом ще има и казино. Повече нямам право да каже. Не че архитектът имаше право на въпроси: възлагат ти задачата — изпълняваш.

Генрих му осигури отлични условия. Светла стая. Вярно, с решетки на прозорците. Всичко, което му трябва за работата, ще получава веднага. И всичко друго, което му трябва лично, също. Нещо друго? Специална литература как функционира един публичен дом и какво трябва да има в него? Ама разбира се. Тя отдавна е събрана, преведена и щателно проучена.

Архитектът предложи груба скица. Зданието трябва да е едноетажно, по форма (само по форма!) да прилича на дълъг склад. Външната украса ще се реши допълнително. За нагледност прокарваме ос север-юг и налагаме нашия план върху нея. В южния край е салонът, в който момичетата посрещат клиентите. Към него има и бар. В северния край е салонът, в който се играе на рулетка. И също бар.

В средната част на зданието, по централната ос север-юг, се вдига много дебела стена, която разделя тази част на две половини. В източната част са стаите за картоиграчите, в западната — за момичетата. Всичките тези стаи опират в дебелата централна стена и са без прозорци — не им трябва прозорци. Влиза се откъм коридорите.

По този начин имаме два коридора покрай външните стени. От южния салон може по западния коридор се стигне до северния, като вратите на стаите на момичетата се падат отдясно, а отляво е външната стена с малки прозорци (може и без тях). Или пък може да се мине по източния коридор. В този случай външната стена се пада отдясно, а отляво са вратите на стаите за игра на карти.

При положение че стаите нямат прозорци, на ред идва въпросът за вентилацията. Решението е просто. Естествена циркулация. Тръбите ще са в дебелата централна стена.

Номерът е там, че тя не е монолитна, а двойна, тоест през нея минава коридор. Подът на коридора е вдигнат на метър и половина над пода на останалите помещения. Един контролор ще може, като обикаля коридора, да вижда какво става в двата салона и във всяка стая. Наблюдението ще се осъществява през вентилационните решетки.

За да се попадне в този коридор, до който всъщност са долепени стаите, трябва да се прокопае подземен тунел. Но това Генрих го знае и без архитекта. И вече е взел мерки за решаване на въпроса.

Има и един технически проблем: как да се осигури пълноценна вентилация на всички стаи така, че звуците да не проникват от стая в стая. Това трябва да се обмисли.

— Ами обмисляй — каза Генрих.

Решението го намери друг инженер. И той от разобличените врагове. На него Генрих не му даде никакви подробности. С него беше по-лесно: ето ти коридора, ето ти решетките, въздухът циркулира ето така.

След като плановете бяха готови, Генрих реши да издигне пробна сграда без никаква външна украса не в някоя капиталистическа столица, а край Москва, в Комунарка, и да види как ще действа всичко. Построиха я бързо, по същия начин: една бригада прави едно, друга — друго, трета — трето, без да знаят нито какво и защо строят, нито дори къде са.

Какво стана после с архитекта и с инженерите, Генрих вече не помни. Сигурен е обаче, че няма да разкажат нищо на никого.

Мебелите и всичко необходимо дойдоха от Франция и Швеция, рулетката (както вече казахме) от Монте Карло. Генрих разполагаше с предостатъчно пари за такива неща, при това безотчетни.

Че колко му е да вдигнеш една къща почти без прозорци? Генрих единствено настоя стените да са по-дебели и плочите да са бетонни, та никой да не се досети, че може да има вътрешен коридор. Елинсталацията, водопроводът, канализацията и тръбите за отопление бяха прокарани така, че при евентуален ремонт да не се налага да се пипа вътрешната стена.

А от татък оградата вдигнаха почивен дом и хотел за ръководството на НКВД. Пак под личния контрол на Генрих. Плановете бяха направени така, че прозорците на хотела да не гледат към задния двор, под стрехите и по стените да няма лампи, а трансформаторът да е под вековните липи — и да остане тесен проход между трансформатора и оградата зад него, разбира се.

След като вдигнаха къщата, ѝ придадоха такъв вид. Все едно не е чисто нова, ами отпреди няколко години, и после изоставена. Генрих

смени целия персонал в Комунарка. Сред новия пък пусна слух: вижте къде са се отдавали на порока гадните непмани.

Оставаше да намери подходящ съдържател. Но това не беше никакъв проблем. Генрих си имаше картотеки с всички арестувани съдържатели на нелегални казина и публични домове в целия Съветски съюз. Избираш си, който ти трябва, освобождаваш го предсрочно за примерно поведение, уж случайно му предлагаш да стане директор на хотела на НКВД, понеже все пак е човек с опит, и внимателно, за да не го подплашиш, му подхвърляш идеята: виж какво съкровище гние зад оградата! Какви мебели само! Като в най-добрите бардаци в Париж и Амстердам. И всичко се съсипва, не се използва. А пък е на толкова скришно място...

Директорът на хотела и почивния дом на НКВД клъвна веднага. За да си съдържател на нелегален публичен дом, трябва да си поне мъничко поет по душа. Генрих беше избрал поет. И душата на поета не издържа такъв подарък на съдбата да отиде зян. Пък и клиентите подръка, при това клиенти паралии. Така че поетът отъпка пътечка през къпинака, избърса прахта от зеленото сукно на масите и рулетката се завъртя. Кой ще го арестува, при положение че целият район е ограден отвсякъде с висока ограда, а и вътре в самия район оградите са безброй; при положение че цялата тази територия се охранява от елитни войски на НКВД; и при положение че клиентите му са високопоставени чекисти?

Момичетата не бяха никакъв проблем. Москва е пълна с красиви момичета. А за такава работа винаги има много желаещи. Съдържателят имаше опит и знаеше къде и как да ги набира. След като работата потръгна, привлече и няколко млади чекистки съпруги: мъжът ти е в далечна Бразилия да раздухва пожара на Световната революция, оставил те е тука да кукуваш сам-саменичка, я виж каква работа ще ти предложи — интересна, весела, приятна, че и парички падат.

Генрих се качи по стъпалата в наблюдателния коридор. Винаги минаваше по него първо от юг на север. Започваше с оглед на салона, в който момичетата разговаряха с гостите. Червен салон. Потънал в полумрак. Дебели килими, приглушена светлина на лампи с винени почервени абажури, островчетата меки кожени дивани са отделени едно от друго с тежки кадифени завеси, та някой да не пречи на никого

— и всеки може да си ги дръпне сам, когато поиска. Тук е и барът, на него има само момичета. По средата има малък дансинг и момичетата танцуват на него, за да развличат и привличат клиентите.

След това Генрих оглежда стаите от западната страна. Те са най-различни: турска стая, като алков в харем, стая за мъчения с окови и бичове, класна стая с черна дъска и чин, затворническа килия, болнична стая, железопътна — като спално купе, манастирска килия, канцелария, военна стая с празни гилзи и счупена картечница на пода, а има и просто уютни. Много е популярна стаята с паваж и газов фенер. Момичетата се обличат като медицински сестри, като милиционерки, като одалиски от султанския харем, като секретарки, ученички, монахини, светски дами или мръсни улични курви.

Салонът с рулетката е зелен. Тук седят сериозните хора. Проиграват (но и печелят!) звания и длъжности. Тук се залагат огромни пари. Тук се решават велики проблеми.

След него Генрих се връща и оглежда стаите от източната страна. Огледът — това е съвместяване на полезното с приятното. Генрих знае всички слухове, които циркулират във висшето ръководство на НКВД. Научава ги от първоизточниците. След като слуша около час разговорите на картоиграчите, се връща, вече задълго, към любимото си занимание: контрол на стаите от западната страна.

Генрих обожаваш порнографията. Всякаква порнография: снимки, рисунки, филми. Но най-много тази — реалната и истинската. Това не ти е постановка. Това е истинският живот в цялото му многообразие. Това е страшно интересно.

За миг се учудва: как така Николай Тоягата е построил големия кремълски дворец, без да предвиди възможността да дебне и да подслушва? Лично е проучил покоите на първия етаж. В дебелите стени няма никакви кухини. Помещенията се проветряват през огромните прозорци. Мисълта за глупавия Николай се мярва и изчезва, Генрих се отдава на съзерцание...

Дракона имаше една дарба. Неизвестно защо можеше да се разбере с всяка жена. Жените сами се натискаха да го питат с какво могат да му помогнат. И му помагаха. Често дори без да ги е молил. За Дракона Кремъл открай време беше главният обект на агентурно проникване. Телефонистките и телеграфистките, чистачките и секретарките, медицинските сестри и шифровачките, библиотечарките и разпоредителките в кремълските музеи — това беше кръгът на вербовките му. Всичко се градеше на любовта. Той обичаше агентурата си самоотвержено, до безумие. Агентките му отвърщаха със също толкова безразсъдна любов, забравяха дом и семейство, рискуваха работата си, репутацията си, свободата си — че и живота си. И от тях той знаеше ако не всички тайни на Кремъл, то поне достатъчно много.

Но нямаше агентура в южното крило на сутерена на Големия кремълски дворец. Все не му оставаше време. Така че днес още рано сутринта, почти по тъмно, слезе долу и си поприказва с една цицоранеста така със синя барета на Държавна сигурност на главата и револвер „Наган“ на кръста, отдясно.

Тя го разбра. Каза му, да, има едно момиче в стаята, която обикновено се използва за почивка на дежурната смяна на охраната на другаря Ягода. В момента охраната временно е преместена. Готова ли е цицораната да помогне на другаря Александър Иванович Холованов? Да, готова е, обаче няма да му помогне. Понеже няма да пусне момичето по никакъв начин. А той може ли да се срещне с момичето? Не, няма начин. Защо? Ами дори само защото желязната врата е с две ключалки, а ключовете са у различни хора.

А само да си поприказва с момичето? През вратата? Това може, обаче по-бързичко. Ако се появи някой — сигналът е висока кашлица.

И цицораната застана наред коридора, а Дракона тръгна натам, накъдето му посочи с въздишка и полюшване на бюст.

Желязна врата, кована от майсторите на Николай Тоягата. В дълбока ниша, все едно в тесен тунел. Няма шпионка като на вратите

на затворническите килии, понеже тук не е затвор. Затвор е само от време на време.

Дракона потропа и тихо повика:

— Ей! Девойче!

Понеже откъде да знае как се казва?

Тя се обади. Очевидно не спеше.

— Дойдох да ви помогна — каза Дракона.

— Добре дошъл, гражданино провокатор!

— Вижте, имам съвсем малко време. Добре, може да съм провокатор, но от това вие не губите нищо. Ако излезете на свобода, Ягода може да има проблеми. Тоест във всички случаи ще е принуден да ви убие като абсолютно нежелан свидетел. Най-добрият вариант за него е да изчезнете безследно. Дали ще ми разкажете нещо, или ще мълчите — няма разлика. Сега да предположим, че не съм провокатор. Вие си мълчите и не мога да ви помогна с нищо. Така че кажете всичко, което знаете за него. Всяка дреболия може да се окаже важен ключ. И тогава аз може би ще направя нещо срещу него. Това ще означава вашето спасение. Само по-бързо, че всеки момент може да дойде някой.

— Добре. Слушайте. През есента ще има пленум на Централния комитет. Охрана ще е специалната рота на Ягода...

— Откъде знаете?

— Просто съм досетлива.

— Нещо друго?

— Другарят Ежов е застрашен. Не изключвам покушение срещу живота му.

— И аз съм на същото мнение. Някакви подробности, някакви улики?

— Не. Но ще си изпати и някой си Ваксата.

— Доказателства!

— Нямам доказателства. Имам нещо съвсем друго. Днес в някаква си Комунарка ще погребат жив някой си Змиеядеца. Това име говори ли ви нещо?

— Говори ми. Благодаря!

Търчи Дракона по коридора. За миг си помисли, че трябваше да попита момичето поне как се казва. Но сега не му е до това. Лепна в

движение една целувка на цицестата кака, която пазеше коридора, и изчезна зад ъгъла.

ΓΛΑΦΑ 13

Онзи най-горе пътува с персонален влак. И с два бронирани влака охрана.

Онези с по-нисък ранг имат персонални вагони.

А бившият член на Политбюро и бивш властелин на Украйна, а сега първи заместник на народния комисар на тежката промишленост другарят Георгий Леонидович Пятаков сега пътува почти като обикновен съветски човек, почти като всички. Вагонът му не е самостоятелен, а за четирима. Всеки от четиримата пътува в две съединени купета. Едното е спално, другото — кабинет. Освен тези четири двойни купета във вагона има кухня и бюфет. И две купета за кондукторите и готвача.

От предишните привилегии на другаря Пятаков са му останали съвсем малко. За разлика от влаковете за обикновените съветски хора, вагонът с двойните купета не спира на обикновена, а на специална гара, онази, която е в района на Курската гара и е маскирана като почерняло от пушеци локомотивно депо. При влизането в Москва го откачват от композицията и го отклоняват към него.

Другарят Пятаков си е починал добре. Сега е изпълнен с решимост неуморно да продължава борбата за Делото на Ленин и Сталин. Готов е да се бори с всички уклони и отклонения от генералната партийна линия, готов е лично да разстрелва враговете на народа, каквито и да се окажат, дори да са довчерашни негови съратници в Политбюро, дори да е собствената му съпруга.

Ето я и Москва. Той няма търпение пак да почне работа. Няма търпение пак да се потопи в трудовите делници, в кипежа на великото строителство.

Отдавна, през октомври 1914 година, революционерът другарят Пятаков бяга от свирепата царска каторга Швейцария. През онези години това не е проблем. Революционерът Пятаков успява да го направи дори в разгара на Световната война — минава през фронтовете и през вражеска земя. Немците безпрепятствено пускат

такива като него в Швейцария при Ленин, та после да върнат цялата им шайка, като въшки в шишенце, в Русия.

Сега няма война и другарят Пятаков не е на каторга, а на отговорна ръководна работа. Но не може да избяга в Швейцария. Рухнал е проклетият царизъм и сега всички имат пълна свобода под властта на трудовия народ.

Неизвестно защо бившият революционер въздъхна дълбоко.

Струпаха се носачите, не питат кое къде да носят — тук носачите са специални, без въпроси и отговори знаят кой куфар в коя персонална лимузина да качат. Взеха куфарите на другаря Пятаков и на спътниците му: заместника на народния комисар на външните работи, заместника на наркома на външната търговия и на прокурора на Московска област.

На спецгарата всичко е специално. Спецдежурен, спецстрелочници, спецносачи, които не искат пари и не приемат бакшиши. Другарят Пятаков тръгна след тях.

И изведнъж от съседното купе излезе Железния Генрих.

— Здравейте, Георгий Леонидович!

— Здравейте, другарю генерален комисар на Държавна сигурност.

— Как мина почивката?

— Благодаря, чудесно.

— Трябва да поговорим.

— Слушам ви.

— Процесът срещу Зиновиев, Каменев, Смирнов и останалите мръсници приключи. Вече са разстреляни.

— На кучетата — кучешка смърт!

— Точно така. Вие, ако не се лъжа, искахте да участвате в този процес.

— С огромно удоволствие. За жалост не се получи.

— Не се безпокойте. Следващият процес срещу бивши вождове, а сега врагове на народа, ще е след четири месеца, през януари 37-а година. Готов ли сте?

— Разбира се! Винаги съм искал да изляза като обществен обвинител!

— Не, не, Георгий Леонидович! Няма да сте обвинител на обвиняем. Насмалко да забравя да ви кажа: арестуван сте.

Ако ви кажа, че Змиеядеца не крещеше, ще ви излъжа.

Крещеше. Пищеше. Квичеше. Болката беше ужасна, не можеше да се сдържи.

Мъченията се ръководеха от началника на изпълнителите на присъди в Лефортовския следствен арест другаря Крайни, особено усърдие проявяваше другарят Злобни. Останалите не изоставаха.

Кое е главното в изтезанията? Главното е да не позволиш на клиента да се измъкне, така да се каже, по пантофи, да не го изтървеш да умре преждевременно. Онзи, който ръководи изтезанията, трябва да е едновременно лекар и психолог — и мъничко поет. Да измъчваш, не е професия. Това е призвание. Това е талант. Не всеки го има. Понякога клиентът уж як мъжага, обаче ха си му правил нещо по така — и хоп, спре му сърцето. И точка. Край на мъченията. А какво е това? Това е производен брак.

Със Змиеядеца не допуснаха никакъв брак. С него не просто работеха, но демонстрираха как трябва да се работи. То е като медицинските институти: няколко хирурзи правят сложна и фина операция, а зад стъклото десетки студенти внимателно наблюдават всичко и си водят записки.

И сега беше точно така. Само че втори и трети взвод на специалната рота на НКВД не бяха зад стъкло, а седяха на склона, все едно седят на трибуната на стадион „Динамо“. Задачата на палачите беше проста: да разберат кой е пратил Змиеядеца да открадне куфара от гарата в Ярославъл.

Нито екипът палачи, нито прилежните ученици не биваше да научават що за куфар е това. Указанията бяха стриктни: ако клиентът се раздрънка, да му запушат устата. Трябваше да разберат само кой го е пратил, кои са били партньорите му, кой е осигурявал прикритието, транспорта, спецоблеклото и всичко останало.

Слушателите следят двубоя между следователите и разпитвания с изключително внимание и интерес. Прилича на шахматна партия между grosмайстори под погледите на притихналата зала. Понякога

залата внезапно се разшумява, залозите растат. В случая залагат кога Змиеядеца ще се предаде, дали няма да умре преди края на сеанса, дали ще си каже всичко, или все пак ще се помъчи да скрие нещо.

Змиеядеца не само крещеше. Освен че крещеше, той се смееше. Има хора, чиито нервни центрове работят някак различно. Той се кикотеше от адска болка. Кикотенето преминаваше във вопъл и пак в кикот.

Змиеядеца не вярваше нито в богове, нито в дяволи, но сега молеше някого, и той не знаеше кого, молеше го да умре. Или да полудее. Но смъртта не идваше. И разумът не си отиваше. Мъченията се проточиха. От време на време един от помощник-изпълнителите тичаше до телефона да съобщи на някого резултата, порочно за липсата на резултат.

Резултат нямаше. Горската поляна се огласяше ту от неописуем вопъл, ту от дивашки кикот. Ту пък от време на време Змиеядеца се отпускате като труп, в дълбок припадък. И това беше всичко.

А резултат не можеше и да има.

Ръководителят на изтезанията беше допуснал една много груба грешка и никой не я беше забелязал, никой не го беше поправил. Когато извлякоха пребития почти до смърт Змиеядец на поляната за финалните мъчения, другарят Крайни му показва един току-що скован ковчег и до него току-що изкопан гроб и му обясни, че ще го заровят жив. Зрителите се смееха, без да разбират, че ръководителят допуска неппростима грешка.

Изтезанията биват най-различни. Важното обаче е да помниш за какво са. Ако са за отмъщение — ясно, измъчвай и после заравяй жив, твоя воля. Сега обаче мъченията целяха изтръгването на много важни сведения. Да те погребат жив — о, да, това е страшно отмъщение. Но първо изтръгни сведенията, тъпако! Защо сам се издънваш?

Всеки път, когато болката преминаваше бариерите, все едно шампанско кипи над ръба на кристална чаша, Змиеядеца беше готов да каже всичко. Отваряше уста и бълваше кървава пiana и остри парченца строшени зъби. Беше готов да издаде и Люска, и Холованов, и Сей Сеич, да каже къде точно на Северното пристанище е параходчето, да обясни как е успял да открадне куфара, и какво е станало с него после. Но в последния момент, в най-последния миг си спомняше за ковчегата:

щом им кажеше всичко, щяха да го заковат в него. Затова вместо призналия крещеше: тъпкано ще ви го върна!

Вече не помнеше и не разбираше смисъла на тези думи. Знаеше само, че след тях ще дойде нова ужасна болка. Но не и ковчегът. Той не се бореше за живота си. Знаеше, че всичко е изгубено. Но бавеше момента, с минута само дори. Само едничка. И пак крещеше: тъпкано!

Мъченията са на приливи и отливи: ту тласкащ те към ръба на смъртта неудържим напор, ту милост, колкото да си поемеш дъх, колкото да не ти се пръсне сърцето.

И после пак същите въпроси.

И все същите отговори.

— С кого беше? Как се казва?

— Не зна... Ааа!

— Кой беше?

— Не пом... Ммм.

— Колко е висок?

— Ами има-няма два метра... Ааа... Ха-ха-ха... Тъпкано ще ви го върна!

А после по телефона наредиха да приключват представлението.

Лети през Москва някаква ненормална машина: зелена стоманена кутия с хищна като таран предница, с по четири големи колелета от двете страни, лети и реве. Не признава никакви светофари и никакви регулировчици. Минувачите отскачат встрани, колите завиват — ще ги премаже! Зад машината хвърчат мотористи от НКВД и надуват свирките: спри, гад! Ще простреляме колелетата!

Само че наред града и при такава скорост едва ли ще стрелят. Виж, когато чудната машина излезе от Москва, тогава ще я направят на решето.

Само така си мислят обаче, за собствено успокоение. И като излязат от града, няма да стрелят по колелетата. Защото няма смисъл. Защото колелетата са железни, само бандажът им е гумен; не ги е страх от никакви дупки, та дори да са от куршуми.

Момент, момент, каква е все пак тази машина?

Моля за извинение, малко избързах. Хайде да караме поред.

Значи стана така: Дракона скочи на мотора, Сей Сеич се метна зад него, притискаше към гърдите си нещо дълго, като лопата, но много по-тежко, увито във войнишко одеяло. Нямахме как да се хване за гърба на Дракона, така че всеки момент можеше да се изтърси от мотора.

Дракона изрева по улица „Горки“, покрай Юрий Долгоруки, покрай замисления Пушкин, покрай Белоруско-Балтийската гара — и на Ходинка. Профуча през КПП-то. Тук, на летището, го познават, пускат го. Но не навсякъде. Там, където наскоро показваха новата бойна техника например. Повечето образци вече са откарани, но някои неща са останали. И тези неща са оградени с бодлива тел, а на входа стои часовой. За прегледа бяха дали на Дракона червен пропуск с профила на Спаската кула и надпис: „Достъп навсякъде“. Но прегледът свърши и Дракона сдаде пропуска. Как да влезе сега? Лесно.

Тръгна решително право към часовой с уверена командирска крачка, махна през рамо с палец към Сей Сеич и отсече:

— Този е с мен!

— Тъй вярно! — отговори часовоят и ги пусна да влязат.

Щом като е с тебе, да влиза, нали така. Чак след две-три минути часовоят се опомни: добре де, той е с теб, а ти кой си?

Но беше късно. Дракона вече беше извикал най-главния началник и говореше заповеднически:

— Къде е танкът БТ-7?

— Ето го.

— Защо е без купол?

— Свалиха го. Пратиха го в 1-ва московска пролетарска дивизия.

— Защо?

— За БТ-7 се разработва нов коничен купол, но изпитанията още не са свършили. За прегледа използва временно цилиндричен купол от БТ-5. Прегледът свърши и върнахме купола на дивизията.

— Веригите свалени ли са?

— Да.

— Добре. Танкът зареден ли е с гориво?

— Да.

— Къде е механик-водачът?

— Ето го там.

— Да ми се яви на бегом.

— Чакайте, гражданино, а вие кой сте?

В този момент дотича началникът на специалния отдел с изваден пистолет: как така външни лица ще влизат без пропуск в секретен обект?

— Документите! Покажете си пропуска!

Към тях тичат и шестима караулни с винтовки, дърпат затворите в движение.

— Арестувайте ги! — крещи началникът на специалния отдал.

Механик-водачът все едно не го чува — шепне нещо на началника си.

Дракона: Повтори!

Механик-водачът повтаря: Видях ви на прегледа на бойната техника, другарю, шепнете си с другаря Сталин!

— Правилно! А пък аз видях как другарят Сталин похвали майсторлъка ти. Пали машината!

Механик-водачът скочи в танка и двигателят изрева.

Караулните още малко и ще набучат Дракона на щиковете си, ще го надупчат с куршуми!

Холованов на Сей Сеич: покажи им какво им носиш!

Сей Сеич и сам знае какво да прави. Смъкна одеялото и вдигна ръчната картечница ДП: сега ще ви направи на решето! Хвърли оръжието!

Никой не хвърли оръжието, но не стреляха и малко отпуснаха щиковете. Танкът спря до тях, Холованов скочи в него и насочи огромния си пистолет право в челото на началника: а е мръднал някой, ще го гръмна!

Моментът обаче е деликатен: Сей Сеич също трябва да се качи на танка, но за да го направи, трябва да даде картечницата на Дракона. И докато го прави, и двамата ще са беззащитни. Така че Дракона завира дулото на пистолета в носа на началника на специалния отдел и ръмжи: спри ги, наистина ще те убия! Спри ги, де!

Онзи заповяда на войниците да не стрелят, Дракона взе картечницата и Сей Сеич се вмъкна в танка.

И се понесоха към портала, потрошиха бариерата.

След тях летят десетина мотористи. Първо бяха двама. След това, на Ординка, от улиците наизскачаха и други.

Водачът кара през кръстовищата, без да обръща внимание на светофарите. Няма никакъв обзор вляво и вдясно. Може да гледа само напред. Автострадният танк не е измислен да спазва правилника за движението по пътищата, нали така. Така че не ги спазва.

Сей Сеич и Дракона се друсат на пода на бойното отделение и само от време на време надничат назад, подават си главите съвсем мъничко, та преследвачите им да не ги прострелят. Време е да ги разкарат тия преследвачи. Нали затова са взели ръчната картечница ДП, която съвсем неотдавна толкова много липсваше на една девойка в конотопския парк.

— Сей Сеич, къде е магазинът на картечницата?

Сей Сеич се извинява: в бързината го е забравил.

И нищо чудно: Дракона дотърча като полудял, крещи: вземай картечницата. И Сей Сеич я взе. За магазина с патроните обаче не стана дума и той не го взе. Което, впрочем, е психологически обяснимо. Нали сте гледали филми за войната: нашият положителен герой грабва автомата от ръцете на убития враг и хуква напред. Да сте

виждали някога да взема и сумката с пълнителите? Е, за това ви говоря.

Освен това Сей Сеич никога не беше имал работа с такова оръжие. И като насочи картечницата срещу дотичалите караулни, изобщо не знаеше, че тя трябва да има и дисков пълнител — с четирийсет и седем патрона, също като британския „Луис“. Но и караулните не знаеха или поне не разбраха. Прекалено зверска физиономия със святкащи от ярост очи ги гледаше над дулото на картечницата.

Но дори да имаше патрони, Сей Сеич не знаеше как се стреля с това чудо. А точно сега беше моментът да пусне един дълъг откос над главите на мотористите.

Автострадният танк излезе от града.

Ех, да имаше купол, с оръдие и картечница. А бе и ръчната ДП щеше да свърши работа, ако имаха патрони. Но нямат нито купол, нито патрони. Значи трябва да се измиеш нещо.

— Значи, братче, удряш спирачките и завърташ машината, щом те тупна по рамото.

Механик-водачът кима разбиращо, без да откъсва очи от шосето. И щом най-нахалният моторист тръгна да ги изпреварва, Дракона го тупна по рамото.

Танкът изстърга, зави напъряко на платното и мотористът с пълна скорост се блъсна точно между двете средни опорни колелета. Механик-водачът бързо изправи машината и подкара напред. Следващият преследвач врълетя върху смачкания мотор и още ритация труп и се преметна през кормилото. Останалите изостанаха.

На трима танкисти — един пистолет. Вярно, голям — „Лахти“. Най-добрият пистолет на света.

Но накъде да карат? Комунарка е пълна с какво ли не: тук са и вилите на ръководството, и почивният дом, и стрелбището с участъка за разстрел, както се полага, и десетки други места и постройки, които не са работа на външни хора. Така че механик-водачът забави до първия срещнат чекист, а Дракона го хвана за яката и го вмъкна в танка: води!

Дракона никога нямаше да забрави ротния си старшина. Огромен мъжага. Като креснеше, целият плац ехтеше. А какво крещеше ли? Най-често: Къде са? Ще ги размажа!

И сега свирепият Дракон се беше подал до кръста от ревящия танк, размахваше огромния си пистолет и крещеше: Къде са? Ще ги размажа!

И се разбягваха в ужас случайните минувачи. То не е чудно всъщност. Защото в Комунарка цари тишина, дори изстрелите от разстрелите не я нарушават много — гората ги поглъща. Тук хвъркат синигерчета, подскачат зайчета и изведнъж — рев и грохот, и някакъв огромен тип креци от танка, пиян ли е, луд ли е?

Пред тях — висока ограда. С висока врата. Тъкмо върху тази врата връхлетя танкът, изподра и изкриви ламарините над колелетата си, но я направи на трески. Нямаше купол обаче. На мястото, където трябваше да е куполът — кръгла дупка. Парчетата дъски с винтове, гайки и десетсантиметрови пирони обаче прелетяха над тази дупка, без да закачат никого — Сей Сеич и Дракона бяха клекнали на пода и си пазеха главите с ръце. (Дракона вече беше изхвърлил чекиста от танка — не им трябваше повече.)

Танкът изхвърча на поляната при зейналите гробове, завъртя се на място и спря пред шайката палачи; моторът вече само мъркаше като голям глезен котарак в ръцете на стопанина си.

Механик-водачът е готов да потегли веднага; Сей Сеич върти картечницата наляво-надясно; Дракона скочи на земята, разблъска

тълпата с поглед и хукна към Центъра ѝ. И видя нов ковчег, от нерендосан чам, още мирише на тайга. И някакъв чука по него с чук, а устата му пълна с пирони.

Тресна изстрел — Дракона стреля в земята до краката на навелия се над ковчега въоръжен с чук пролетарий. Той изквича и отскочи, а Дракона му тика пистолета в муцуната: разковавай!

Колко чекисти бяха там, не мога да ви кажа с точност. Не съм ги броил. Някъде към 130–150. Защо никой от тях не стреля, защо никой не възрази на Дракона и не му попречи — не знам, не мога да го обясня.

Пистолетът на Дракона вече е в кобура, Дракона е беззащитен, а за танка без купол и за свирепия тип с картечницата всички забравиха мигом — цялото им внимание беше приковано към Холованов. И под ядния му поглед тримата изпълнители на присъди от комендантската спецгрупа на Лефортовския следствен арест се втурнаха да свалят капака на ковчега.

Змиеядеца беше неузнаваем. Лежеше на една страна, сгърчен, прибрал колене към корема си, доколкото го позволяваше тесният ковчег. Само по останалите от панталона му дрипи. Мъртъв. А може би в безсъзнание. Лицето му — кървава виненочервена възглавница на сини петна, китките и стъпалата черни, цялото тяло в рани, премазано с неговата си, змиеядска френска главоблъсканица — бокса. Дракона го измъкна от ковчега, прегърна го като малко дете.

— Змиеядчето ми, живо си, нали? Една дума бе, една думичка кажи само. Не си отивай. Аз съм. Позна ме, нали? Не умирай, Змиеядецо. Не умирай! Дойдох да те спася. И Сеич е тук. Нали сме ти приятели. Хайде събуди се, де! Дойдохме с танка...

Сей Сеич пусна картечницата — тя и без това нямаше патрони. Скочи от танка. Дватамата вдигнаха Змиеядеца. Механик-водачът им помогна да го качат. И четиримата бяха беззащитни в този момент. Разстрелвай ги и четиримата — в траповете на Комунарка място колкото щеш.

Изрева танкът и се завъртя на сто и осемдесет градуса. Дръпна така, че изпод всички колелета се разхвърча кал. Драконът изкрещя нещо, но никой не чу какво точно. Всички разбраха обаче: тъпкано ще ви го върна!

Сутрин. Несломимия Генрих е в кремълския си кабинет. Смачкал е всичките си емоции на топка и я е хвърлил в кошчето за боклук. Сега е спокоен и с хладен ум.

Какво да прави?

Да мисли!

Холован е измъкнал Змиеядеца със сила от ръцете на НКВД. На авторитета на Железния Генрих е нанесен невероятно силен удар. Слухът за това ще плъзне първо из НКВД, после и навън. Значи неговият удар трябва да е още по-силен. Трябва да е съкрушителен и смъртоносен. Както и да се извъртят нещата, Холован трябва да умре. И не просто да умре, а да умре в мъки.

Освен това ситуацията е започнала да се изяснява. Куфарът е откраднат от Змиеядеца, зад чийто гръб стои Холован. Но кой стои зад него? Холован е човек на Ваксата и изпълнява разни негови тайни поръчения. Но дали Ваксата му е възложил точно тази задача, това е въпросът. Напоследък Холован като че ли е изпаднал в немилост. Това може да означава, че върти номера на Железния Генрих самостоятелно, без одобрението на Сталин.

Съвсем неотдавна Генрих пропусна момента. Да изпусне такъв момент! От 1 до 4 юни в Големия кремълски дворец се проведе пленум на Централния комитет, на който се обсъди проектът за новата Сталинска конституция. Всички се бяха събрали в една зала. 136 души. Цялото ръководство на Съветския съюз. ЦЯЛОТО! Охраната на Кремъл е в ръцете на НКВД. Ако беше вкарал и специалната рота за по-голяма сигурност... И нямаше да има никакви проблеми. Защо се забави? Защо реши да чака по-подходящ момент? То е като в картите — чакаш да ти дойде по-добра карта и изпускаш момента. От друга страна, дали е така? Какво толкова е станало? Нищо особено всъщност. Някакъв идиот отмъква танк без купол от Ходинка и освобождава със сила пленник на НКВД. И все още никой не знае точно какво е станало.

Какво да направи? Какво може да направи сега?

Входовете и изходите на Кремъл са под контрола на НКВД. Неговите триста подбрани момци, като тристата спартанци, ще направят всичко, което им заповяда. Но!

Но Ваксата не е в Москва. Почива си в Крим. Няма начин всички вождове да се съберат на едно място. Ех, ако можеше да блокира всички съобщения в страната. Взема властта тук, в Москва, а Ваксата седи в Крим с изключен телефон. Да, добър вариант. В народния комисариат на съобщенията обаче командва врагът на Ягода Риков, човекът, оглавил правителството след смъртта на Ленин. Ягода води яростна борба срещу Риков с надеждата да го изкара враг на народа на следващия процес.

Ако изчака, по-добра ли ще стане ситуацията или по-лоша? По-лоша. Ледът пука и се троши под краката на Железния Генрих: изчезва куриерът, открадват куфара със златото, изтръгват от ръцете на НКВД крадеца на куфара. Събитията стават все по-неприятни, темпото се забързва. Лоша тенденция. Трябва да действа днес. Утре ще е късно.

На вратата се чука. Секретарят Буланов:

— Дошъл е другарят Холованов.

— Как така Холованов?

— Ами... дойде. Моли да го приемете веднага.

— Претърси ли го?

— Той ми даде пистолета си, без да съм го поискал, и сам предложи да го претърся.

— И?

— Чист е.

— Да влезе.

Холованов влезе. Широко усмихнат. Протегна ръка, все едно не се е случило нищо, и стисна здраво ръката на Генрих, която съвсем не се оказа желязна на пипане. Холованов обаче знаеше, че силата на човек изобщо не е в ръцете, краката и гърба му, и много отдавна и високо беше оценил мощта на мозъка на Железния Генрих.

Генрих го покани да седне срещу него: слушам ви, другарю Холованов.

Холованов седна, провери дали горното копче на гимнастърката му е закопчано, усмихна се и съобщи радостната вест:

— Генрих Григориевич, от днес всички съобщения в Съветския съюз са под ваш контрол. Риков е свален. Другарят Сталин нареди вие

да поемете народния комисариат на съобщенията.

Най-последно! Лявата ръка на Генрих е под бюрото. И с тази ръка той стиска коляното си, за да не се размее от радост: най-последно!

Потисна вътрешното си ликуване и подметна безразлично:

— Хм, трудно ще е с два наркомата едновременно — и съобщенията, и НКВД.

— Другарят Сталин е предвидил всичко. И ви свали от длъжността народен комисар на НКВД. НКВД го поема другарят Ежов.

Кабинетът на Холованов е до кабинета на Сталин. Дракона тежко се отпусна на стола. Извади от кобура тежкия „Лахти“. Дълго го гледа. Знаеше, че има случаи когато човек се прострелва в слепоочието, но остава жив. По-добре в сърцето. И на гроба му ще напишат: „А. И. Холованов. 10 юли 1905 — 26 септември 1936“. Не, нищо няма да напишат. На гробовете на самоубийците много често не пише нищо.

За онова, което беше направил, нямаше прошка. С усмивка беше съобщил на Ягода, че е свален от поста народен комисар на НКВД. Но... Но никой не беше свалил Ягода. Никой не беше назначавал Ежов. Просто в момента Холованов трябваше да попречи някак на плановете на Ягода. Да го обърка поне мъничко. Иначе...

Каза му, а Генрих взе, че повярва. Всъщност как да не повярва? С такива неща шега не бива. Въпреки че самият Генрих е голям шегаджия. Тъй де, защо да не се пошегува?... А щом Генрих му повярва, значи е глупак! И значи все още не всичко е изгубено.

Дракона вдигна слушалката на пряката връзка. Този телефон нямаше номер. Беше за връзка единствено със Сталин. Връзка с всичките му телефони: в Кремъл, в сградата на Централния комитет на Стария площад, на близката и далечната вила, в Ялта, на езеро Рица, с всички места, където можеше да се намира.

— Слушам ви, другарю Холованов.

— Другарю Сталин, Ягода трябва да бъде свален.

— Имате някакви допълнителни сведения, така ли?

— Краде злато, отвлича момичета...

— Това е много лошо. Но има ли нещо сериозно?

— Не. Само предчувствие. Смятам, че другарят Ежов е застрашен, застрашен е и целият Централен комитет, ако се събере в една зала, но е застрашен и ако не се събере. И вие също, другарю Сталин.

— Откъде имате тези сведения?

— Източникът ми не е проверен. Но те съвпадат с подозренията ми, с предчувствията ми.

— Но нямате доказателства?

— Нямам.

— И какво мислите да направите на базата на сведения от непроверен източник и собствените си предчувствия?

— Не само мисля, направих го.

— Какво?

— Другарю Сталин, съобщих на Ягода, че е свален от поста народен комисар на вътрешните работи.

— И... той повярва?

— Повярва.

— Това вече е доказателство за вина.

— Казах му, че на поста е назначен другарят Ежов.

— Защо?

— Той е главният враг на Ягода.

— Правилно. Сега ще напиша телеграма до Политбюро, че сваляме Ягода и назначаваме Ежов. Авгиевите обори на НКВД трябва да се изчистят.

— Другарю Сталин... Не можете ли спешно да дойдете в Москва?

— Защо?

— Ами ако Ягода не се съгласи да сдаде поста и окаже въоръжена съпротива? Присъствието ви тук е крайно необходимо. И то веднага. За всеки случай. С влак е много дълго. Ще дойда да ви взема със самолета.

— Аз, другарю Холованов, имам и по-бързи транспортни средства.

Вратата се отвори и от съседната стая влезе другарят Сталин.

— Кога се върнахте?!

— Изобщо не съм заминавал. Следях работата ви. Държах ситуацията под контрол, без да се намесвам. Знаете ли защо се е провалил Бонапарт?

Холованов смръщи чело, мъчеше се да си спомни положенията на марксистката теория за ролята на личността в историята и за ролята на народните маси.

— Не ви трябва никакви теории, другарю Холованов. Бонапарт го е обяснил сам: *Sans moi on ne fait que des betises*.

— Хич ме няма с френския, другарю Сталин.

— И мен. Но класиката трябва да се познава. Превежда се горедолу така: като ме няма, правят само глупости. Това е присъда над цялата система на властта му. Самият той е гений, но е абсолютно неспособен да подбира правилните хора. Когато е с тях — почти винаги победа. Без него — поражение. Той не е можел да е навсякъде. Затова се редят големи и малки поражения, които свършват с общ крах. А системата трябва да работи по един и същ начин и в присъствието на вождя, и когато него го няма. За целта на ключовите постове трябва да се назначават правилните хора. Откриват се лесно: даваш на някого пълна свобода на действие и гледаш какво ще се получи. Аз ви дадох тази свобода и гледах. Получи се добре.

Сталин вдигна телефона.

— Свържете ме с Ежов. Другарю Ежов, обаждам ви се от Сочи. Ние тук с другаря Жданов се посъветвахме и решихме да ви назначим за народен комисар на вътрешните работи. Естествено, оставате си и секретар на Централния комитет. Телеграмата от Сочи ще получите след малко. Незабавно наредете следното: първо — да се смени цялата охрана на Лубянка; второ — да се вземе пропускът на другаря Ягода и същият да не се допуска повече в сградата на НКВД, дори за предаване на работата и поста; трето — специалната рота на НКВД да се изтегли от Москва и да се разформирова. И още нещо: той отвлича млади момичета и ги крие някъде. Намерете ги, освободете ги и обяснете на другаря Ягода, че подобно поведение от страна на комунист с висок ранг е недопустимо.

Сталин затвори.

— Едно нещо не разбрах в цялата тази история, другарю Холованов, само едно: как Змиеядеца успя да открадне куфара?

— Съвсем просто е, другарю Сталин. Змиеядеца носеше огромен шперплатов куфар, мръсен и вмирисан. Изглежда овързан с въжета, но всъщност е без дъно. Щом момичето отвлече вниманието на куриерите, той похлупи с него пратката. Под дръжката на шперплатовия куфар има дупка, не се вижда от въжената дръжка. Та през тая дупка човек може да стигне до дръжката на откраднатия куфар и да ги носи и двата. Това е.

Изщракаха ключалките, изстъргаха резетата, вратата се отвори. На прага — нисичък мъж с ботуши и пристегнатата здраво с колан гимнастърка без отличителни знаци.

Постоя на прага, усмихна се и се представи:

— Здравейте, аз съм Ежов.

— Здравейте.

— Другарко Стрелецкая, дойдох да ви освободя.

— Благодаря.

— Сега ще ви откарат в дома ви. Имате ли някакви претенции?

— Не.

— Тогава остава една дребна формалност. Трябва да подпишете ето този документ, че ще пазите тайна. Ето тук и тук. И никога няма да разказвате за случилото се на никого.

— А какво ще кажа на родителите си, на приятелите си — къде съм била толкова време и какво съм правила?

— Не се тревожете. Ние вече сме обяснили всичко: помагали сте на нашите бдителни компетентни органи да обезвредят опасен престъпник. Това е всичко, което трябва да знаят. Никой — нито учителите ви, нито приятелите ви, нито родителите ви — няма право да ви задава въпроси. А вие нямате право да отговаряте на въпросите им.

— А самата аз имам ли право да знам кой е този престъпник, когото съм помогнала да обезвредят?

— Да, разбира се. Генрих Ягода. Преместен е на поста народен комисар на съобщенията.

— Но щом е престъпник, трябва да го арестувате!

— Като му дойде времето, ще го арестуваме.

— Ще чакам да видя.

— НКВД ще ви изплати компенсация за незаконното ви задържане. Ще се води като парична награда за оказаната от вас помощ при задържане на вражески шпионин. Съгласна ли сте?

— Да.

— Е, това е всичко, другарко Стрелецкая. Желая ви щастие. И помнете: аз изиграх важна роля в съдбата ви.

— Благодаря, другарю Ежов. Ако ми се удаде възможност, ще се постарая и аз да изиграя важна роля в съдбата ви.

И се усмигнаха един на друг.

ЕПИЛОГ

Змиеядеца лежи в кремълската болница. Лицето у все още прилича на виненочервена възглавница. Но очите му вече са се отворили. Не са вече тесни цепки. Змиеядеца вече не прилича на японски самурай от карикатурите на Борис Ефимов. Бялото на очите му е червено. Ръцете и краката му са в бинтове. Вместо зъби — остри осколки.

До него — с бяла престилка — Холованов.

— Другарят Сталин нареди да ти направят зъби от колимско злато. Усмивката ти ще отразява блясъка на слънцето. Всички моми ще са твои. Ни една няма да устои на такава усмивка.

— Това ще го видим тепърва, другарю Холованов.

— Не ми казвай вече „другарю Холованов“, Змиеядецо. За приятелите си съм Дракона.

— Добре, Драконе. Но и ти не ми казвай повече „Змиеядецо“.

— Че защо?

— Змиеядци са ония, които убиват чекисти. А колко чекисти съм убил аз? По лични причини — най-много петима-шестима. И още десетима при изпълнение на присъди. Какъв змиеядец съм тогава, а? Виж, другарят Ежов, особено сега, след като оглави НКВД, ще се развихри. Ще изтрепе поне трийсет-четирийсет от най-висшия състав. Къде мога аз да се сравнявам с него?

— Майтапиш се! Трийсет-четирийсет? От най-висшия състав?

— Чуй ме какво ти казвам, Драконе: тъкмо той, Николай Иванович Ежов, ще стане най-големият Змиеядец на всички времена и народи. Хайде на бас.

— Няма да споря с теб, Ширманов. Но и аз ще ти кажа нещо, а ти не го казвай на никого. Сега вече разстреляните чекисти няма да са десетки, няма да са стотици, а хиляди. И покрай тях и десетки хиляди други. Но няма основания да си мислиш, че тъкмо Ежов ще е бъдещият Змиеядец на всички времена и народи. Познавам един ръководен другар, пред когото Ежов помръква като луната по изгрев-слънце. Те на това му се вика Змиеядец. Истински. Ужасен.

ПОСЛЕСЛОВ

На 26 септември 1936 година бившият член на Политбюро и бивш председател на Съвета на народните комисари на СССР Алексей Иванович Риков, който сменя Ленин на поста правителствен ръководител на Съветския съюз, е свален от последния си пост народен комисар на съобщенията на СССР.

Същия ден, 26 септември 1936 година, генералният комисар на Държавна сигурност Генрих Григориевич Ягода е свален от поста народен комисар на вътрешните работи на СССР и е назначен на поста народен комисар на съобщенията на СССР.

Преди него тази прокълната длъжност заемат: Смирнов, убит в Лефортовския следствен арест преди официалното изпълняване на смъртната присъда, Любович, Антипов и низвергнатият от самия връх Риков. За всички предшественици на Ягода тази длъжност се оказва съдбоносна. След нея започва стремителното падане надолу и още по-надолу, до дъното на бездната. Сега на тази длъжност е назначен Ягода. Запазил си е специалното звание генерален комисар на Държавна сигурност, продължава да носи униформа със съответните отличителни знаци: на лявото рамо меч в лавров венец, сини петлици, и на ръкавите — големи златни звезди. Подчинените му се обръщат към него съгласно устава, които е съчинил самият той: другарю генерален комисар на Държавна сигурност!

Но това продължава съвсем кратко.

На 27 януари 1937 година Генрих Григориевич Ягода, тогава на 45, е уволнен в запаса без право да носи униформата на НКВД. Носи званието, което си е измислил сам, 1 година, 1 месец и 1 ден. От този момент наркомът на съобщенията на СССР Ягода ходи на работа с гимнастърка и портупей, но без отличителни знаци — без сините петлици, лавровия венец, меча и звездите. Към него вече се обръщат само с длъжността му: другарю народен комисар.

На 28 март 1938 година народният комисар на съобщенията на СССР Ягода е арестуван в кабинета си „поради извършени длъжностни престъпления от углавен характер“. След по-подробно

разследване следствието установява, че Железния Генрих е бил в тясна връзка с враговете на народа Троцки, Зиновиев, Каменев, Бухарин и Риков, а също и с разузнавателните служби на Германия, Япония и Полша. Предявени са му обвинения в организиране на заговор, подготвяне на държавен преврат, участие в покушението срещу Ленин през 1918 година, подготовка на покушение срещу другарите Сталин и Ежов, шпионаж едновременно за три чужди държави.

На 2 март 1938 година Ягода е изправен пред най-справедливия на света съд — съветския. Заедно с него обвиняеми са още 20 терористи, вредители, шпиони, отровители и диверсанти, сред които трима бивши членове на Политбюро: бившият шеф на Комунистическия интернационал Бухарин, бившият председател на Съвета на народните комисари Риков и бившият секретар на Централния комитет на Комунистическата партия Крестински, срещу които Ягода се е борил години наред. Сега става ясно, че и Ягода, и онези, срещу които се е борил толкова години, са членове на една и съща шайка убийци, врагове и заговорници, които преднамерено и целенасочено са подготвяли свалянето на народната власт.

На 13 март 1938 година съдът постановява: 18 подсъдимци се осъждат на смърт, Плетньов — на 25 години затвор, Раковски на 20, Бессонов на 15.

От хуманни съображения най-човеколюбивата на света власт на работниците и селяните дава на Ягода и на всички останали осъдени на смърт възможността да молят за помилване. Всичките 18 пишат молби, които работническо-селската власт тутакси отклонява.

Присъдата на Генрих Григориевич Ягода е изпълнена в мазето на централната сграда на НКВД на Лубянка през нощта срещу 15 март в 0 часа и 40 минути.

Останалите 17 престъпници са разстреляни на 15 март в спецобекта Комунарка, на метри от оградата на имението, в което е живял Ягода.

Тримата врагове на народа, които са осъдени само на затвор, лежат в него само три години и половина. По решение на Специалното съвещание на НКВД (ОСО) те са разстреляни в Орловския централен затвор на 11 септември 1941 година.

След свалянето на Ягода старши майор от Държавна сигурност Павел Петровия Буланов остава и при Ежов секретар на НКВД и

секретар на Специалното съвещание на НКВД (ОСО).

На 28 ноември 1936 година е награден с най-високата държавна награда на СССР, орден „Ленин“, за изключителни постижения за гарантиране на сигурността на нашата велика родина.

На 5 декември 1936 година делегатът на Осмия извънреден конгрес на Съветите, носителят на най-високата държавна награда старши майор от Държавна сигурност Буланов заедно с всички други делегати одобрява и приема новата Сталинска конституция като основен закон на страната. 5 декември е обявен за неработен ден и за всесъюзен общонароден празник — Ден на Сталинската конституция. За пръв път се празнува през 1937 година.

На 29 март 1937 година, на следващия ден след арестуването на Ягода, Буланов е арестуван при излизането му от ресторанта в централната сграда на НКВД на Лубянка. Обвинен е в подготвяне на държавен преврат и други престъпления. Съдят го заедно с групата на Ягода и на 13 март 1938 година той също е осъден на смърт с конфискуване на имуществото, отнемане на наградите и на званието старши майор от Държавна сигурност. Разстрелян е на 15 март в Комунарка.

На 18 декември 1937 година почетният чекист, носител на най-високата държавна награда — орден „Ленин“, и началник на „Далстрой“ Едуард Петрович Берзин пристига с персонален вагон с влака Владивосток-Москва в столицата на великата ни родина и на целия световен пролетариат, за да участва в заседание на съветското правителство по въпроса за увеличаване на златодобива в Колима, Арестуван е на първи перон на Ярославската гара. На 1 август 1938 година Военната колегия на Върховния съд на СССР го осъжда на смърт плюс конфискуване на имуществото и отнемане на воинското му звание и получените награди за измяна на родината, за саботаж на държавната промишленост и организационна дейност, целяща сваляне на съществуващия строй. Разстрелват го девет минути след обявяването на присъдата.

По времето на управлението на Ягода има общо 41 комисари на Държавна сигурност (ГБ).

Генерален комисар на ГБ (приравнен към маршалите на Съветския съюз) — 1.

Арестуван през 1937 година, разстрелян през 1938.

Комисари от ГБ 1-ви ранг (приравнени към командарм 1-ви ранг) — 7.

През 1937 година са арестувани: Агранов, Балицки, Дерибас, Благонравов, Прокофиев.

През 1938 година са арестувани: Заковски, Реденс.

От тях разстреляни през 1937 година — 2, през 1938 — 4, през 1940 — 1.

Комисари от ГБ 2-ри ранг (приравнени към командарм 2-ри ранг) — 13.

През 1937 година са арестувани: Гай, Кацнелсон, Миронов, Молчанов, Паукер, Пиляр, Шанин.

През 1938 година са арестувани: Залин, Карлсон, Леплевски.

Слуцки е убит от първия заместник народен комисар на вътрешните работи командарм 1-ви ранг Фриновски в кабинета на Фриновски. (Самият Фриновски е разстрелян на 8 февруари 1940 година при втората вълна на чистката в НКВД.)

През 1939 година е арестуван Белски.

От тях разстреляни през 1937 година—4, през 1938 — 5, през 1940 — 1, през 1941 — 1.

През тези години не е свален и ликвидиран само един комисар от ГБ 2-ри ранг — Гоглидзе.

Комисари от ГБ 3-ти ранг (приравнени към армейски комкор) — 20.

През 1936 година е арестуван Сосновски.

През 1937 година са арестувани: Бак, Боки, Западни, Зирнис, Пузицки, Рапопорт, Решетов, Руд, Стирне.

Самоубиват се: Мазо, Погребински.

През 1938 година са арестувани: Берман, Бистрих, Дагин, Дейч, Николаев-Журид.

Самоубива се Каруцки.

Люшков бяга в Манджурия; убит от японците през 1945 година.

От арестуваните през 1937 година са разстреляни 7, през 1938 — 4, през 1939 — 3, през 1940 — 1.

През тези години не е свален и ликвидиран само един комисар от ГБ 3-ти ранг — Сумбатов-Топуридзе. Причината е, че след като сваля Ягода от поста шеф на НКВД и назначава на този пост Ежов, Сталин вече се оглежда за следващия кандидат. Един от вариантите е Берия и оглавяваната от него кавказка групировка. Комисарят от ГБ 2-ри ранг Гоглидзе и комисарят от ГБ 3-ти ранг Сумбатхзв-Топуридзе не са от хората на Ягода и дори от хората на Ежов — те са хора на Берия. През 1938 година Ежов е свален от поста началник на НКВД и на негово място идва Берия. Неговите хора, сред тях и Гоглидзе и Сумбатов-Топуридзе, се издигат високо. Но и падат заедно с Берия. След смъртта на Сталин Берия и най-близките му сподвижници са арестувани. Берия и Гоглидзе са разстреляни в един ден — на 23 декември 1953 година. По време на следствието Сумбатов-Топуридзе полудява. Умира в психиатрична болница в затвора.

През 1937 и 1938 година на репресии са подложени и старши майорите от ГБ (приравнени към армейски комдив), майорите от ГБ (приравнени към армейски комбриг), капитаните от ГБ (приравнени към армейски полковник) и всички по-нисши чиновци. На практика цялото поколение чекисти от времето на Ягода е унищожено.

На 19 декември 1936 година комендантската спецгрупа на Лефортовския следствен арест е уволнена от органите на НКВД в пълен състав. По-нататъшната съдба на изпълнителите на присъди и на помощниците им не ми е известна. Помощникът на Холованов Ширманов е имал възможността и средствата да ги намери до един и да им го върне тъпкано лично и без съд и присъда.

Не е изключено да е станало точно така. Но точни сведения нямам.

13 септември 2010

Бристол

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.